Jaarverslag 2011

Crossing borders in energy

Directieverslag

Vastgesteld door de Algemene vergadering van Aandeelhouders op 25 april 2012

gasunie

Inhoudsopgave

1.	**Bestuur en ondernemingsraad**	**3**
2.	**Bericht van de Raad van Bestuur**	**5**
3.	**Strategie: Crossing borders in energy**	**11**
4.	**Resultaten in het kort**	**13**
5.	**Bericht van de Raad van Commissarissen**	**16**
6.	**Remuneratiebeleid Raad van Bestuur**	**21**
7.	**Corporate Governance**	**27**
8.	**Gereguleerd netbeheer Nederland en Duitsland (TSO)**	**31**
9.	**Deelnemingen & Ontwikkeling (non-TSO)**	**37**
10.	**Personeel en organisatie**	**41**
11.	**Bestuursverklaring**	**43**
	Extra informatie leden Raad van Bestuur	**44**
	Hoofd- en nevenfuncties commissarissen	**45**

1. Bestuur en ondernemingsraad

Stand van zaken per 31 december 2011

Raad van Commissarissen
Ir. G.J. van Luijk, voorzitter
Drs. C. Griffioen RA
Drs. A. Lont
Ir. H.L.J. Noy
Drs. M.J. Poots-Bijl RC
Ir. J.P.H.J. Vermeire

Raad van Bestuur
P.C. van Gelder MSc, voorzitter en CEO
Drs. ir. H.A.T. Chin Sue RC, CFO
Dr. ir. G.H. Graaf, lid Raad van Bestuur

Directeuren, tevens lid van het Executive Committee
Drs. A.J. Krist, algemeen directeur Gas Transport Services B.V.
Mr. drs. C.S. Pisuisse, directeur Juridische Zaken, Regulering en Public Affairs
Dipl. ing. J. Schumann, algemeen directeur Gasunie Deutschland GmbH & Co. KG
Drs. U. Vermeulen, algemeen directeur Deelnemingen en ontwikkeling

Ondernemingsraad Gasunie Nederland
D.J. Scholing (voorzitter)
Ing. P.A. Altena
R.J.M. Beij
Ir. P.J. Berben
Ing. J.D. Bos
J.H.J. Curfs
Ir. ing. A.M. Dam
H.D. Koers
Mr. S.J. de Moel
Ing. H. Pastoor
F. Post
P. Potjewijd
M.J.W. Schoonheijm
Ir. G.A.J. Stallenberg
T. Wouda

Ondernemingsraden Gasunie Deutschland

Hannover/Steimbke
D. Pröve (voorzitter)
J. Bode
S. Böker
K. Fischer
Dipl. Wirtschaftsing.S. Hermenau
Dipl.-Ing. T. Holeczy
J. Reichert

Schneiderkrug
U. Neitz (voorzitter)
Dipl. Wirtschaftsing. (FL) S. Lüttel
J. Lohmüller
R. Hollwedel
Dipl. Betriebswirt (FH) H. Stengel

2. Bericht van de Raad van Bestuur

Namens de Raad van Bestuur doe ik u verslag van de geconsolideerde resultaten van de N.V. Nederlandse Gasunie (Gasunie).

Over het boekjaar 2011 heeft Gasunie een bevredigend operationeel resultaat behaald. Op alle terreinen zijn onze prestaties stabiel en robuust. De veiligheid van onze operaties is verder verbeterd, kosten zijn onder controle en projecten verlopen volgens planning. Gedurende het hele jaar heeft Gasunie goed aan de leveringsverplichtingen voldaan. De omzet is in 2011 met 13% gestegen naar 1.726 miljoen euro. De operationele kosten zijn eveneens gestegen, voornamelijk als gevolg van de ingebruikname van nieuwe assets.
Door aanpassingen en ontwikkelingen in de regulering is Gasunie echter gedwongen om over het jaar 2011 een afwaardering te nemen van in totaal 1,3 miljard euro. Hierdoor komt het resultaat voor belastingen uit op een verlies van 599 miljoen euro.

Veiligheid (HSE), leveringszekerheid en duurzaamheid
Ons bedrijf heeft een uitstekende reputatie opgebouwd op het gebied van veiligheid en leveringszekerheid. In de eerste helft van het jaar zijn de Gasunie Golden Rules of Safety ingevoerd. Deze set van regels vormt de basis voor de persoonlijke veiligheid in ons veiligheidsmanagementsysteem. Tevens zijn we gestart met een omvangrijk programma om de integriteit van ons netwerk in Nederland te waarborgen. De komende jaren zullen we verouderende assets vervangen op basis van nieuwe inspectie- en onderhoudsmethoden.
In het aantal leidingbeschadigingen zien we een dalende trend. Toch kon niet worden voorkomen dat in Heusden (Noord-Brabant) in april 2011 een leiding door externe graafwerkzaamheden werd beschadigd met een tijdelijke uitstroom van gas tot gevolg. De bedrijfsonderdelen Operations en Projects laten een goede veiligheidsperformance zien en garanderen daarmee de 'license to operate' van ons bedrijf. Wat duurzaamheid betreft richten wij ons op het verbeteren van onze eigen energie-efficiency en het terugbrengen van onze CO_2-uitstoot. Daarnaast voeren we activiteiten uit die bijdragen aan de verduurzaming van onze energievoorziening, waarbij economie en ecologie hand in hand gaan. In het separaat uitgegeven MVO-jaarverslag gaan we dieper op deze onderwerpen in.

Organisatie
Ons bedrijf heeft van 2005 tot en met 2010 een periode van enorme groei meegemaakt. Aansluitend hebben we in 2011 de organisatiestructuur opnieuw getoetst aan de veranderende eisen uit onze bedrijfsomgeving. Als gevolg daarvan hebben we in januari 2012 een nieuwe organisatiestructuur geïmplementeerd op basis van Project Transponder. De Raad van Bestuur is teruggebracht van vier naar drie bestuurders, en er is een nieuwe structuur ingevoerd met drie business units die zelf resultaatverantwoordelijk zijn. Hiermee is tevens tegemoetgekomen aan de wens van de toezichthouder tot meer transparantie en het gescheiden opereren van het Nederlandse netwerk. Naast de aanpassing van de organisatie is in 2011 een Masterplan Efficiency gestart. Samen met de nieuwe organisatiestructuur zorgt dit ervoor dat we nog scherper kunnen sturen op kosten, terwijl tegelijkertijd de betrouwbaarheid van onze operaties en projecten gewaarborgd blijft.

De Nederlandse overheid heeft aangegeven de mogelijkheden te willen onderzoeken voor een minderheidsprivatisering van Gasunie. Dit past bij de huidige ontwikkelingen in de Europese energiemarkt en kan grensoverschrijdende samenwerking een stap dichterbij brengen. Gasunie waardeert de goede relatie met de huidige aandeelhouder, het ministerie van Financiën, en staat positief tegenover een mogelijke minderheidsprivatisering.

Reguleringskaders

In 2011 heeft Gasunie nadelige gevolgen ondervonden van de voortdurende onzekerheid over de reguleringskaders in Nederland en Duitsland. Doordat zekerheid over de te verwachte tarieven ontbrak, werden we gedwongen onze strategische plannen op te schorten. De activiteiten van dochteronderneming Gas Transport Services (GTS), beheerder van het Nederlandse gastransportnet, hebben van deze onzekerheid geen hinder ondervonden.

In mei 2011 publiceerde de toezichthouder NMa (Nederlandse Mededingingsautoriteit) de concept-methodebesluiten voor de perioden 2006-2009 en 2010-2013. Deze besluiten vormen de basis voor de gereguleerde tarieven voor gastransport in Nederland. Een analyse van deze concept-methodebesluiten maakte duidelijk dat onze geplande investeringen in de Nederlandse gasinfrastructuur negatief beïnvloed zouden worden. Gasunie heeft deze zienswijze ook aan de NMa duidelijk gemaakt. In oktober 2011 heeft de NMa de methodebesluiten definitief vastgesteld. Deze methodebesluiten bieden een minimaal kader op basis waarvan Gasunie kan blijven investeren, maar hebben eveneens geleid tot een afwaardering over 2011. In reactie op de definitieve methodebesluiten hebben GTS en twee representatieve organisaties beroep aangetekend bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb). Een definitieve uitspraak wordt eind 2012 verwacht. Met betrekking tot Duitsland is de verwachting dat de huidige regulering wordt voortgezet.

Gasunie heeft jarenlang te maken gehad met onzekerheden op het gebied van regulering. In 2011 is deze onzekerheid aanzienlijk afgenomen. De terugbetalingsverplichting van 400 miljoen euro die vastgelegd is in het definitieve reguleringskader van oktober 2011 geeft in elk geval meer zekerheid met betrekking tot de bedrijfsvoering van GTS. Tegen de methodebesluiten lopen diverse beroepsprocedures. Vooralsnog gaat de Raad van Bestuur ervan uit dat deze niet zullen leiden tot aanzienlijke financiële effecten.

Een goede ontwikkeling is de aankondiging van de minister van EL&I dat bij regulering niet alleen gekeken dient te worden naar efficiency, maar dat ook rekening moet worden gehouden met voorzieningszekerheid, duurzaamheid en een redelijk rendement op investeringen.

Integrated Open Season (IOS)

Op basis van aannames over de ontwikkelingen op het gebied van regulering in Nederland en Duitsland, is eind juni 2011 een investeringsbeslissing genomen, bestemd voor het IOS. Dit is later dan aanvankelijk de bedoeling was. De vertraging in de definitieve investeringsbeslissing heeft ertoe geleid dat een aantal klanten hun oorspronkelijk geboekte capaciteit hebben verlaagd. Hierdoor zijn de uiteindelijke investeringen in omvang teruggebracht.

Gasunie komt tegemoet aan de behoeften van klanten met een efficiënt investeringsprogramma dat erin voorziet dat de capaciteit op enkele grenspunten wordt uitgebreid: Nederland-Duitsland, Duitsland-Denemarken en Rusland-Duitsland (Nord Stream) en dat de transportcapaciteit in Nederland en Duitsland

wordt vergroot. Hierdoor wordt tevens voor Denemarken een belangrijke hindernis weggenomen om een groene energiemix te ontwikkelen, waarin aardgas voor de noodzakelijke flexibiliteit en opslag kan zorgen. Dit alles zal leiden tot een intensiever gebruik van onze netwerken in beide landen. De IOS-investeringen versterken de positie van Nederland als Gasrotonde en verhogen de voorzieningszekerheid en de aantrekkelijkheid van de Nederlandse gasmarkt. Door een groter aanbod op de gasmarkt neemt de liquiditeit toe, hetgeen een gunstig effect heeft op de prijsvorming voor eindgebruikers.

Oplevering projecten Gasrotonde

De Nederlandse samenleving draait grotendeels op aardgas, dat in de toekomst steeds meer vanuit het buitenland moet worden geïmporteerd. Om de leveringszekerheid in de toekomst te garanderen heeft Gasunie in het kader van de Gasrotonde-strategie in 2011 vier grote projecten opgeleverd. In januari werd de ondergrondse gasopslag Zuidwending in gebruik genomen, de eerste Nederlandse gasopslag in zoutcavernes. Deze gasopslagfaciliteit bedient de markt met een zeer flexibele opslagcapaciteit met een hoog uitzendvermogen.

Samen met partner Koninklijke Vopak heeft Gasunie de eerste terminal in Nederland voor Liquefied Natural Gas (LNG) gebouwd. LNG heeft ervoor gezorgd dat gas evolueert naar een 'global commodity'. De opening van deze Gate terminal werd op 23 september verricht door Hare Majesteit Koningin Beatrix. Kort na de ingebruikname werd Gate bevoorraad door een tanker van de Q-Max-klasse, behorend tot de grootste LNG-tankers ter wereld. Gate terminal draagt bij aan de ontwikkeling van de haven van Rotterdam tot een internationale energiehaven die van groot belang is voor de energievoorziening in Europa.

Samen met Europese bedrijven investeert Gazprom in een betere aanvoer van aardgas vanuit Rusland naar Europa. Een van de belangrijkste projecten is de aanleg van de Nord Stream-pijpleiding, waarmee gas vanuit Noordwest-Rusland door de Baltische Zee naar Europa kan worden getransporteerd. Gasunie heeft een aandeel van 9% in Nord Stream. Op 8 november werd de eerste van de twee pijpleidingen in gebruik genomen in aanwezigheid van Bondskanselier Merkel, president Medvedev, premier Fillon, Euro-commissaris Oettinger en minister-president Rutte.

Het Nederlandse netwerk is één van de meest wijdvertakte gasnetwerken ter wereld. Om te kunnen voldoen aan de groeiende vraag naar transportcapaciteit hebben we ons netwerk in Nederland uitgebreid met de Noord-Zuidroute. Belangrijk onderdeel van deze netwerkuitbreiding is het nieuwe compressorstation in Wijngaarden (Zuid-Holland) dat in het najaar in gebruik is genomen. Dit station is voorzien van de nieuwste technische systemen en is vanwege de ligging in het Groene Hart op duurzame wijze in de omgeving ingepast.

Europese ontwikkelingen

Gasunie opereert in een Europees speelveld dat sterk in beweging is. Het Derde Energiepakket is leidend voor het Europese energiebeleid. De Europese Commissie wil dat gasmarkten en netwerken gekoppeld en geïntegreerd worden, om de leveringszekerheid voor geheel Europa te verbeteren. Het gebrek aan harmonisatie van nationale reguleringen is echter een beperkende factor in de realisatie van verdere grensoverschrijdende marktintegratie. Gasunie onderhoudt een goede relatie met de Europese Commissie, en heeft ook in 2011 actief geïnvesteerd in concepten die grensoverschrijdende samenwerking bevorderen. Zo hebben we in april een nieuw balanceringssysteem ingevoerd in Nederland, dat nu als voorbeeld dient voor de Europese gasmarkt. Tijdens de European Gas

Conference te Wenen is ons bedrijf uitgeroepen tot 'Transmission System Operator (TSO) of the year' vanwege onze leidende rol in het opstellen van voorwaarden voor nettoegang, het opheffen van handelsdrempels als gevolg van verschil in gaskwaliteiten en het introduceren van een innovatief concept voor het verbinden van de gashandelsplaatsen in Nederland, Duitsland en Denemarken. De jury roemde de centrale internationale positie van Gasunie in Nederland en Duitsland en met name de inspanningen van Gasunie Deutschland (GUD) op netbeheerdersgebied.

Gasunie betreurt de ontwikkeling om centraal vanuit de Europese Commissie nieuwe investeringen in gasinfrastructuur te willen aansturen. Wij geloven in de kracht en tucht van de markt en zijn ervan overtuigd dat een goed (afgestemd) reguleringskader nieuwe investeringen voldoende zal stimuleren. Europese marktintegratie zal juist tot stand kunnen worden gebracht door het verder harmoniseren van nationale regulering en het toestaan van een marktconform rendement op infrastructuur-assets. Gasunie was in 2011 actief betrokken bij ENTSOG (European Network for Transmission System Operators for Gas). Deze organisatie richt zich op het uitwerken van codes en richtlijnen ter bevordering van de Europese gasmarkt.

Strategische positie
Anticiperend op marktontwikkelingen heeft Gasunie een *strategy update* uitgevoerd. Hierin leggen we de verbinding tussen enerzijds de kansen en uitdagingen van de huidige dynamische gasmarkt en anderzijds de missie en visie van ons bedrijf. Wij doen dit vanuit onze sterke positie in Europa als onafhankelijk cross-border gasinfrastructuurbedrijf. Mede dankzij Gasunie is het gashandelsplatform TTF (Title Transfer Facility) in snel tempo uitgegroeid tot de meest liquide hub van continentaal Europa. Dit alles zorgt ervoor dat ons bedrijf een sterke strategische positie inneemt en goed is gepositioneerd voor toekomstige (internationale) ontwikkelingen. Gasunie heeft een aandeel van 20,9% in APX-ENDEX. Samen met de andere aandeelhouders en het management van APX-ENDEX verkennen we de mogelijkheden voor strategische samenwerkingsverbanden voor APX-ENDEX. Door strategische samenwerking wil Gasunie de groei van TTF verder stimuleren.

Vooruitzichten
De ontwikkelingen in de Europese gasmarkt gaan snel en de concurrentie voor Gasunie neemt toe. In Duitsland zal de komende jaren een consolidatie gaan plaatsvinden van netwerkbeheerders. Zo is eind 2011 door E.ON aangekondigd dat hun afgesplitste netwerkbedrijf Open Grid Europe op de markt zal komen. Vanuit de Gasrotondestrategie zal Gasunie blijvend een rol willen spelen op de Europese fusie- en acquisitiemarkt. De Nederlandse consument is gebaat bij meer aanbieders op de Nederlandse gasmarkt en bij een zo groot mogelijk verhandeld volume op TTF.
Het is de verwachting dat de koppeling van de gasprijs aan de olieprijs in bilaterale termijncontracten in de toekomst ruimte zal moeten maken voor een grotere invloed van de prijzen die gelden op de spotmarkten. Dit leidt uiteindelijk tot een meer marktconforme prijsvorming voor de Nederlandse consument en industrie. Een grote rol voor Gasunie in Europa op de hoofdverbindingen en bij het integreren van markten, is daarbij essentieel.
Gasunie zal in 2012 de organisatie verder stroomlijnen met het Masterplan Efficiency en nadere invulling gaan geven aan het beleidsvoornemen uit het

Energierapport 2011 om Gasunie via een minderheidsprivatisering naar een andere aandeelhouderstructuur te brengen.
In Duitsland zien we een sterkere invloed ontstaan van de toezichthouder Bundesnetzagentur (BNetzA) op de planning van investeringen in infrastructuur. Een belangrijke impuls hiervoor wordt geleverd door de recente 'Energiewende'. Gasunie Deutschland is nauw betrokken bij gesprekken tussen BNetzA en gasinfrastructuurbedrijven.
In Nederland zal GTS zich richten op het Open Season 2017 om goed inzicht te krijgen in de capaciteitsbehoefte aan gastransport op de Nederlandse markt. De gasstromen in Nederland veranderen door de geleidelijk afnemende eigen productie en de komst van nieuwe gebruikers in de vorm van gasgestookte elektriciteitscentrales en industriële afnemers.
Aangezien sommige delen van het Nederlandse gasnetwerk opgeleverd zijn in de jaren zestig en zeventig, vergt het een steeds grotere inspanning om de kwaliteit van het netwerk op niveau te houden. In de komende jaren zullen diverse installaties en delen van het netwerk vernieuwd of verbeterd moeten worden op basis van een grootschalig onderhoudsprogramma.
Ten slotte zal naar verwachting in oktober 2012 de tweede pijpleiding van Nord Stream worden opgeleverd en zullen de werkzaamheden aan het stikstofmengstation Heiligerlee worden afgerond. Ter versterking van het gasnetwerk in de Randstad zal de aanleg van de verbinding Beverwijk – Wijngaarden naar een volgende fase worden gebracht.

Dankwoord
Namens de Raad van Bestuur dank ik alle medewerkers in binnen- en buitenland voor hun inzet in het verslagjaar. Wij werken elke dag hard aan een veilig en betrouwbaar gastransport, zodat maatschappij en economie kunnen blijven vertrouwen op de beschikbaarheid van aardgas. Hoewel het verslagjaar afgesloten wordt met een negatief financieel resultaat, kunnen we terugkijken op een bijzonder en sterk jaar in de geschiedenis van ons bedrijf. Iedere medewerker van Gasunie kan trots zijn, dit bedrijf staat als een huis!
In 2012 zullen we verder invulling geven aan onze nieuwe strategie en zullen we ons blijven richten op onze kerncompetenties: betrouwbare en veilige operaties, ontwikkeling van nieuwe projecten, internationale samenwerking en het realiseren van innovatieve concepten ten behoeve van de Europese gasmarkt. Zoals altijd zijn de belangen van onze stakeholders hierbij leidend.

P.C. van Gelder MSc
Voorzitter Raad van Bestuur N.V. Nederlandse Gasunie

Opereren in een uitdagende omgeving

- Efficiënt en kostenbewust
- Resultaatgericht en winstgevend
- Focus op kerncompetenties:
  - Veilig en betrouwbaar werken
  - Projectontwikkeling
  - Internationale samenwerking
  - Op innovatieve wijze de gasmarkt faciliteren

Om effectief te kunnen opereren in een sterk veranderende omgeving en om onze klanten optimaal van dienst te kunnen zijn, staat in onze bedrijfsvoering bovenstaand Leitmotiv centraal

3. Strategie: Crossing borders in energy

De strategie die Gasunie na de splitsing in 2005 als zelfstandig gasinfrastructuur-bedrijf implementeerde is erop gericht de gasmarkt in Nederland een sterke positie te laten behouden. De Nederlandse overheid heeft deze ambitie ook onderschreven en verwerkt in haar energiebeleid, dat ook wel bekend staat als het Gasrotonde-beleid. De Noordwest-Europese omgeving werd toen gekenmerkt door een stijgende vraag naar aardgas, een dominantie van verticaal geïntegreerde gasbedrijven en een beginnende liberalisering van gasmarkten, gestuurd door nationale toezichthouders. De uitvoering van de Gasunie-strategie leidde tot investeringen in de gasinfrastructuur, gericht op het faciliteren van Oost-West-gasstromen door heel Noordwest-Europa.

Inmiddels is de Noordwest-Europese omgeving sterk veranderd. De Europese gasmarkt heeft zich de laatste jaren snel ontwikkeld. Dankzij netwerkuitbreidingen en de aanleg van nieuwe infrastructuur, waaronder gasopslagen en een LNG-terminal in Nederland, zijn de liquiditeit en flexibiliteit in de gasmarkt toegenomen. Hierdoor is de markt meer volwassen geworden, in die mate dat een liquide gasmarkt een betrouwbare indicatie verschaft van de marktwaarde van het gas. Het gasinfrastructuur-landschap verandert ook als gevolg van regulering, waarbij een verschuiving in focus te zien is van nationaal naar Europees. De ontvlechting van geïntegreerde energiebedrijven zet door, er is sprake van meer harmonisatie van de regelgeving en er bestaat een duidelijke druk om de interconnectiviteit te verbeteren. Als gevolg hiervan ontstaat een intensievere, grensoverschrijdende samenwerking tussen de TSO's, mede gericht op de koppeling of integratie van de verschillende marktgebieden.

De Europese productie van aardgas neemt af, met name in het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Denemarken en op termijn ook in Nederland. Het aanbod van gas uit deze bronnen wordt geleidelijk vervangen door importgas uit Noorwegen, Rusland en andere delen van de wereld via LNG-terminals.

De financiële crisis heeft ervoor gezorgd dat er momenteel sprake is van een tamelijk verzadigde gasmarkt. Gasinfrastructuurbedrijven zijn met elkaar in concurrentie. Enerzijds om bestaande gasstromen te behouden, en anderzijds om nieuwe stromen aan te trekken op basis van open access-businessmodellen. Dit alles vindt plaats in een Noordwest-Europees speelveld van gekoppelde markten en onder Europese regelgeving. Als Europees gasinfrastructuurbedrijf hanteert Gasunie een strategie waarin waarde gecreëerd wordt door het optimaliseren van onze bestaande assets, bijvoorbeeld door de invoering van nieuwe operationele concepten en het maximaal benutten van beschikbare capaciteiten in de asset-portfolio.

Een structurele ontwikkeling is de overgang naar een duurzame energiemix. Gas speelt hierbij een belangrijke rol, niet alleen doordat het de schoonste fossiele brandstof is, maar ook doordat gas zeer flexibel kan worden ingezet als back-up-brandstof ter ondersteuning van de energievoorziening uit hernieuwbare bronnen, zoals zon en wind. Hoewel de verwachting is dat de totale vraag naar gas in Europa slechts licht zal toenemen, zorgt deze ontwikkeling ervoor dat de vraag naar flexibiliteit en daarmee capaciteit zal stijgen.

De kansen en bedreigingen die actuele marktontwikkelingen met zich meebrengen, hebben geleid tot drie speerpunten in de strategie van Gasunie:

1. optimaliseren van het gebruik van de bestaande Gasunie-assets waarbij veiligheid, betrouwbaarheid en operational excellence voorop staan;
2. verdere positionering van Gasunie op de belangrijke aanbod- en transitroutes in Europa;
3. maximaliseren van de rol van gas in de (transitie naar) duurzame energievoorziening.

Gasunie legt met haar strategie de verbinding tussen enerzijds de kansen en uitdagingen van de huidige dynamische gasmarkt en anderzijds de missie en visie van de onderneming. Wij doen dit vanuit onze sterke huidige positie in Europa als onafhankelijk cross-border gasinfrastructuurbedrijf. Die positie nemen wij in dankzij de omvang en het internationale karakter van onze asset base en de sterke positie van gashandelsplatform TTF.

Gasunie heeft de laatste jaren gebouwd aan een omvangrijk netwerk en heeft positie verworven op de voor gasstromen belangrijke Oost-West-corridor. Hierdoor is ons bedrijf strategisch (internationaal) goed gepositioneerd voor toekomstige ontwikkelingen.

Gasunie's strategie is 'grensverleggend' door het streven naar een intensieve en grensoverschrijdende samenwerking met andere TSO's, in andere landen, door de rol van gas in het totaalperspectief van (inter)nationale energieverduurzaming te plaatsen en door hiervoor innovatieve concepten te ontwikkelen. Daarom voeren wij onze strategie uit onder de noemer 'Crossing borders in energy'.

4. Resultaten in het kort

Financiële kerncijfers

Resultaten (geconsolideerde cijfers)
De waarderingsgrondslagen in de jaarrekening 2011 hebben ten opzichte van 2010 geen materiële wijzigingen ondergaan.

Kerncijfers 2011

	2011	**2010**
Opbrengsten	1.726	1.523
Totale lasten	-/- 866	-/- 797
Operationeel bedrijfsresultaat	860	726
Bijzondere waardeveranderingen	-/- 1300	-
Bedrijfsresultaat	-/- 440	726
Financiële baten en lasten	-/- 159	-/- 132
Resultaat voor belastingen	-/- 599	594

De financiële resultaten van Gasunie zijn in 2011 sterk beïnvloed door zowel de door de NMa opnieuw vastgestelde methodebesluiten voor GTS als de recente inzichten in de langetermijneffecten van de regulering in Duitsland.

In Nederland zijn de tarieven voor de komende jaren verlaagd, voornamelijk als gevolg van een aanzienlijk lagere oorspronkelijke gereguleerde asset-waarde (waarde per 1 januari 2005: 4,8 miljard euro in plaats van 6,4 miljard euro) en is er sprake van een correctie met terugwerkende kracht tot en met 2006. Als gevolg daarvan moet in de komende twee jaar een terugbetaling van 400 miljoen euro geëffectueerd worden. Het effect van de opnieuw vastgestelde methodebesluiten is dat de toekomstige verdiencapaciteit aanzienlijk naar beneden moest worden bijgesteld. De contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen zijn lager dan de boekhoudkundige waarde, waardoor een afwaardering van 900 miljoen euro noodzakelijk is: 221 miljoen euro afwaardering van het gastransportnetwerk in Nederland en 679 miljoen euro goodwill.

In Duitsland hebben externe indicatoren evenals verwachte toekomstige ontwikkelingen over de parameters van het reguleringsmodel, afgeleid uit overleg met de toezichthouder Bundesnetsagentur (BnetzA), geleid tot een neerwaartse bijstelling van de financiële vooruitzichten. De verwachte toekomstige kasstromen zijn daardoor bijgesteld, waardoor een afwaardering van het gastransportnetwerk in Duitsland van 400 miljoen euro noodzakelijk is.

Gecorrigeerde cijfers

	2011	**2010**
Opbrengsten	1.658	1.520
Totale lasten	-/- 866	-/- 797
Operationeel bedrijfsresultaat	792	723
Financiële baten en lasten	-/- 159	-/- 132
Resultaat voor belastingen	633	591

In het bovenstaande financiële overzicht is het resultaat gecorrigeerd voor de effecten van de nieuwe methodebesluiten en bijzondere waardeveranderingen. Hierbij zijn de opbrengsten

voor GTS in 2010 en 2011 pro forma meegenomen op basis van de tarieven conform de nieuwe methodebesluiten.
Het operationele resultaat laat dan een stijging van 9,6% zien ten opzichte van 2010.

De omzet is in 2011 verder beïnvloed door de ingebruikname van de ondergrondse gasopslag van Gasunie Zuidwending B.V. op 1 januari 2011 en de ingebruikname van de LNG-terminal van GATE terminal B.V. op 1 september 2011. Daarnaast zijn er aanzienlijke uitbreidingsinvesteringen in het Nederlandse transportnetwerk in gebruik genomen.

De totale lasten voor de operationele activiteiten laten een stijgende trend zien ten opzichte van vorig jaar. Dit effect wordt veroorzaakt door de uitbreidingen in activa en het intensiveren van onderhoudsmaatregelen op verouderende leidingen. Het relatieve warme voor- en najaar van 2011 hebben geleid tot lagere energiekosten, omdat er minder gas is getransporteerd.

Financiering

Ultimo 2011 bedraagt het totale bedrag aan rentedragende schuld 4.773,2 miljoen euro. Ten opzichte van eind 2010 is er een daling van 102,8 miljoen euro. Die daling is het gevolg van het feit dat de kortlopende rentedragende schuld sterker is afgenomen dan de toename van de langlopende schuld. Niet alleen is in december 2011 de obligatielening van CHF 700 miljoen (die volledig is geswapt naar 466,1 miljoen euro) afgelost, maar er zijn ook minder kortlopende deposito's opgenomen. De CHF 700 miljoen was wegens de resterende looptijd van minder dan 12 maanden per ultimo 2010 als kortlopende schuld gekwalificeerd.

De langlopende rentedragende schuld laat een stijging zien. Grotendeels is dit het gevolg van de emissie van een tienjarige obligatielening die begin oktober 2011 onder het bestaande Euro Medium Term Note (EMTN) programma is aangetrokken. De hoofdsom van deze lening, 500 miljoen euro, is aangewend voor het aflossen van de eerder genoemde obligatielening van CHF 700 miljoen.

Naast de obligatie-emissie en activiteiten op de geldmarkt is eind 2011 een Euro Commercial Paper (ECP) programma opgezet. Onder dit programma kan tot maximaal 750 miljoen euro aan kortlopende schulden worden aangetrokken. In 2011 is er geen gebruik gemaakt van dit programma, maar de verwachting is dat dit in 2012 wel zal gebeuren. Gasunie beschikt over in totaal 915 miljoen euro aan gecommitteerde kredietfaciliteiten. De belangrijkste hiervan is de 800 miljoen euro stand-by kredietfaciliteit die in oktober 2010 voor een looptijd van 5 jaar is afgesloten. Deze kredietfaciliteit is gedurende 2011 niet gebruikt.

De reden voor het opzetten van het ECP-programma is om een verdere spreiding aan te brengen in de fundingmogelijkheden. Dit past in het financieringsbeleid van de onderneming om een zo breed mogelijke toegang te hebben tot de verschillende financiële markten. Dit verbetert de financieringsvoorwaarden en reduceert tevens het herfinancieringrisico. In dat kader past het streven naar een zo gelijkmatig mogelijke spreiding van de aflossingen van de rentedragende schulden. Er wordt binnen de onderneming dan ook nagedacht over spreiding van de aflossingspiek die in 2013 zal optreden.

Rating

In 2011 heeft Standard & Poors een AA-rating afgegeven voor de lange termijn. De credit rating is daarmee ongewijzigd gebleven. Wel is naar aanleiding van de

ontwikkelingen rond de regulering van GTS de outlook aangepast van *'stable'* naar momenteel *'negative'*. Moody's heeft naar aanleiding van de discussie over de regulering in Nederland in november 2011 de credit rating van Gasunie voor de lange termijn verlaagd van Aa3 naar A2, waarbij de outlook weer op *'stable'* werd gezet. Aanvankelijk had Moody's naar aanleiding van de publicatie van de ontwerp methodebesluiten in mei 2011 de outlook gewijzigd van *'stable'* naar *'rating under review for possible downgrading'* terwijl de credit rating voor de lange termijn op dat moment op Aa3 bleef.

Gasunie hecht veel waarde aan het behouden van adequate credit ratings om ook onder lastige marktomstandigheden een goede toegang te behouden tot de verschillende financiële markten.

5. Bericht van de Raad van Commissarissen

Inleiding
De onderneming, hoewel niet beursgenoteerd, streeft ernaar de regels en best practices uit de Corporate Governance Code te volgen. Dit streven is in lijn met de wensen van de aandeelhouder.

Strategie
In 2011 heeft de Raad van Bestuur de strategie van de onderneming verder uitgewerkt. Vervolgens is de strategie door de Raad van Commissarissen geaccordeerd. Deze strategie wordt in hoofdstuk 3 van dit verslag beschreven. Voor de juiste uitvoering zijn binnen het vigerende remuneratiebeleid criteria opgesteld voor de variabele beloning. Die criteria zijn als volgt afgeleid van de strategische doelen:

- Het optimaliseren van de waarde van de bestaande infrastructuur door operational excellence, het vergroten van de efficiëntie van de operatie en het verbeteren van de benutting van bestaande assets. In 2011 is onder meer een uitgebreid programma geïmplementeerd ter verhoging van de efficiency (Project Transponder). Dit project was gericht op zowel structuur- als cultuurverandering.
- Het beheersen van technische, financiële en strategische risico's, waarbij tevens aandacht is besteed aan het verder ontwikkelen van een strategische risicoanalyse. Dit is een doorlopende activiteit.
- Identificeren van mogelijkheden tot verdere uitbouw van het Gasrotonde-concept, met als doel Gasunie een vooraanstaande positie te laten verwerven als Transmission System Operator (TSO) in de convergerende EU- gasmarkt.
- Transitie naar een duurzamer gebruik van energie en verduurzaming van gas als energiedrager. Gas zal in de transitie naar duurzame energiebronnen een sleutelrol spelen, en zal ook in een duurzame samenleving een belangrijke rol blijven vervullen. Gasunie is een actieve deelnemer in diverse onderzoeken, om ervoor te zorgen dat de zorgvuldig opgebouwde gasinfrastructuur een integraal deel uitmaakt van de toekomstige energie-infrastructuur.

Bedrijfsvoering
De Raad van Commissarissen constateert met genoegen dat drie belangrijke projecten waarin Gasunie deelneemt in 2011 probleemloos zijn opgestart binnen tijd en budget, met een goede veiligheidsperformance en volgens de gewenste specificaties. Dit zijn Gate terminal op de Maasvlakte (de eerste LNG-terminal in Nederland), de cavernes voor gasopslag in Zuidwending en fase 1 van het Nord Stream-project dat Russisch gas naar Duitsland transporteert. De aansluiting op het Gasunie-transportnet is in uitvoering. Tevens zijn diverse uitbreidingen van het Gasunie-transportnet gereed gekomen, waaronder compressorstation Wijngaarden (onderdeel van het Noord-Zuidproject).

De Raad van Commissarissen heeft veel aandacht besteed aan de gevolgen van de methodebesluiten van de NMa die een aanzienlijke verslechtering van de financiële positie van Gasunie tot gevolg hebben. Door aanpassingen en ontwikkelingen in de regulering is Gasunie gedwongen om over het jaar 2011 een afwaardering te nemen van in totaal 1,3 miljard euro. Aangezien er nog beroepsprocedures lopen, brengt dit ook onzekerheden met zich mee voor de strategie en de langetermijnpositie van Gasunie.

De Raad steunt van harte de initiatieven die door de Raad van Bestuur zijn genomen op het gebied van het maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Jaarlijks wordt hierover uitgebreid gerapporteerd in het separaat uitgegeven MVO-verslag. De Raad is zeer positief over de stappen die Gasunie heeft gezet ten aanzien van:

- verduurzaming van de energievoorziening in de toekomst. Gasunie is een actieve deelnemer in een aantal onderzoeksprojecten (groen gas, power to gas);
- reductie van de eigen footprint, onder meer door het verminderen van directe emissies en het vergroten van de efficiency;
- creëren van bewustzijn bij de Gasunie-medewerkers door MVO-doelen op te nemen in de criteria voor variabele beloning.

Jaarrekening
De jaarrekening 2011 is opgemaakt door de Raad van Bestuur en gecontroleerd door de externe accountant Ernst & Young Accountants LLP. De controleverklaring van Ernst & Young Accountants LLP is opgenomen na het hoofdstuk 'Overige gegevens'.

De Raad van Commissarissen kan zich verenigen met deze jaarrekening en adviseert de Algemene Vergadering van Aandeelhouders de jaarrekening 2011 vast te stellen. Tevens adviseert de Raad van Commissarissen de Algemene Vergadering van Aandeelhouders om in te stemmen met de door de Raad van Bestuur voorgestelde resultaatbestemming over 2011.

Ten slotte adviseert de Raad van Commissarissen de Algemene Vergadering van Aandeelhouders decharge te verlenen aan de Raad van Bestuur voor het gevoerde beleid en aan de Raad van Commissarissen voor het uitgeoefende toezicht.

Samenstelling van de Raad van Commissarissen en functieverdeling
Gezien de vele ontwikkelingen rondom en in de organisatie heeft de Raad uitbreiding van vijf naar zes leden wenselijk geacht. Hierbij is actief gestreefd naar grotere diversiteit en versterking van de financiële competenties, vooruitlopend op komende mutaties. Met ingang van 1 september 2011 heeft de aandeelhouder mevrouw M.J.Poots-Bijl benoemd tot lid. Verder is de heer G.J. van Luijk herbenoemd als voorzitter van de Raad voor een periode van vier jaar.

	Raad van Commissarissen	**Audit Commissie**	**Beloning-, Selectie- & Benoemings-commissie**	**Strategische Investeringen Commissie**
C. Griffioen	Vice-voorzitter	Voorzitter	Lid	
A. Lont	Lid			Lid
G.J. van Luijk	Voorzitter		Voorzitter	Lid
H.L.J. Noy	Lid	Lid		Voorzitter
J.P.H.J. Vermeire	Lid	Lid		Lid
M.J. Poots-Bijl*	Lid	Lid	Lid	

* *vanaf 1 september 2011*

De Raad heeft in voorgaande jaren zijn eigen functioneren en dat van de Commissies onderling besproken. Eind 2011 is dit proces voor het eerst begeleid

door een gerenommeerd adviesbureau. Als input zijn er individuele gesprekken gevoerd aan de hand van een uitgebreide vragenlijst met alle commissarissen, de CEO en de aandeelhouder. Deze input is verwerkt en besproken in een plenaire vergadering. De Raad constateert met genoegen dat uit deze evaluatie een positief beeld naar voren is gekomen van de samenstelling en het functioneren van de Raad en zijn leden.

De Raad van Commissarissen heeft drie adviserende commissies: de Audit Commissie, de Beloning-, Selectie- & Benoemingscommissie (BBC) en de Strategische Investeringen Commissie. De commissies bestaan elk uit drie of vier leden van de Raad van Commissarissen.

Een overzicht van de hoofd- en nevenfuncties van de commissarissen is opgenomen achter in dit verslag.

Rooster van aftreden

Naam	Datum van eerste benoeming	Einde van 4-jaars termijn	Datum van herbenoeming(en)
C. Griffioen (1941)	1 juli 2005	2014*	2006/2010
G.J. van Luijk (1943)	1 sept. 2005	2015	2007/2011
H.L.J. Noy (1951)	1 juli 2005	2012	2008
A. Lont (1958)	1 sept. 2005	2013	2009
J.P.H.J.Vermeire (1944)	1 okt. 2007	2014	2010
M.J. Poots-Bijl (1969)	1 sept. 2011	2013**	

* *De heer C. Griffioen zal in verband met zijn leeftijd per 1 mei 2012 aftreden*

** *Mevrouw M.J. Poots-Bijl neemt de plaats in van de heer M.H. van der Woude volgens oorspronkelijk rooster van aftreden.*

De datum van de aandeelhoudersvergadering waarin de jaarrekening van het voorafgaande boekjaar wordt vastgesteld, geldt als datum van aftreden c.q. herbenoeming.

Werkzaamheden van de Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen heeft, naast de vergaderingen van de hierna genoemde commissies, in 2011 zeven maal formeel vergaderd. Met de Raad van Bestuur is intensief en veelvuldig overleg gevoerd over (naast de reeds hierboven genoemde onderwerpen) onder meer de strategische focus van Gasunie en de mogelijke consequenties daarvan op financieel en corporate gebied. Dit mede in het licht van de gevolgen van de methodebesluiten, de financiële mogelijkheden en de afschrijvingen die genomen moeten worden.
De Raad heeft op voordracht van de BBC de variabele beloning en de targets voor 2012 van de leden van de Raad van Bestuur vastgesteld. De Raad heeft een verbeterde kwantificering van de Long Term Incentive-component goedgekeurd en zich daarnaast verdiept in de planning van managementsuccessie op de langere termijn. Het eigen functioneren werd geëvalueerd met behulp van een externe ter zake kundige partij.
In de loop van 2011 werd het investeringsplan bijgesteld, als gevolg van de verslechterde financiële prognoses. De Raad van Commissarissen heeft met genoegen kennis genomen van de succesvolle oplevering van een aantal grote projecten.

Audit Commissie
De Audit Commissie heeft in 2011 driemaal vergaderd over onder meer de kwartaalverslagen, het Document of Representation (DoR) 2010, de Strategische Risico Analyse (SRA), de winstbestemming en dividend 2010, het jaarverslag en de jaarrekening over 2010, het accountantsverslag/de managementletter Ernst&Young (E&Y), impairment tests, auditresultaten, auditopvolging, ICT, het fundingplan 2011, het controleplan E&Y 2011, het halfjaarbericht 2011, langetermijndoelen, de privatisering van Gasunie, het auditplan 2012 en het Business Plan 2012-2014.

De voorzitter van de Audit Commissie heeft in de vergaderingen van de Raad van Commissarissen verantwoording afgelegd over de door de Audit Commissie uitgevoerde werkzaamheden ten aanzien van het financieel toezicht op de onderneming. Met de accountant zijn de controleaanpak, de managementletter en het accountantsverslag bij de jaarrekening besproken.

Beloning-, Selectie- & Benoemingscommissie
De Beloning-, Selectie- & en Benoemingscommissie heeft in 2011 viermaal vergaderd. De commissie besprak onder meer de arbeidsovereenkomsten, de prestatiebeoordelingen van 2010 en de targets voor 2011 van de leden van de Raad van Bestuur. De Commissie sprak zich uit over de samenstelling en opvolging van de Raad van Commissarissen (waaronder de aanstelling van een nieuw lid) en de managementsuccessie van de Raad van Bestuur.

In 2011 hebben de heren P.E.G. Trienekens en E. Dam afscheid genomen als lid van de Raad van Bestuur. De Raad van Commissarissen is hen veel dank verschuldigd voor hun toewijding en de contributies die zij gedurende een lange periode aan de onderneming hebben geleverd.
Als onderdeel van het Transponderproject is het aantal leden van de Raad van Bestuur teruggebracht naar drie leden. De heer G. Graaf is met ingang van oktober 2011 benoemd tot lid van de Raad van Bestuur, met als aandachtsgebieden GTS en GUD.

Strategische Investeringen Commissie
De Strategische Investeringen Commissie heeft in 2011 viermaal vergaderd. Deze commissie heeft als voornaamste taak om het corporate proces van goedkeuring van grote investeringen efficiënt te laten verlopen. De commissie geeft advies over belangrijke investeringsvoorstellen aan de voltallige Raad van Commissarissen. De Commissie spreekt zich uit over de economische haalbaarheid van de investeringsvoorstellen en toetst de voorstellen aan het strategisch beleid. De commissie besprak onder meer het effect van de (Duitse) regulering en (Nederlandse) methodebesluiten op het zeer kapitaalintensieve project Integrated Open Season (NL en D). Het project kan in afgeslankte vorm doorgang vinden.

Remuneratiebeleid Raad van Bestuur
In hoofdstuk 6 van dit verslag wordt het remuneratiebeleid voor de leden van de Raad van Bestuur beschreven.

Vergaderingen met de Ondernemingsraad
In het verslagjaar heeft een vertegenwoordiger van de Raad van Commissarissen twee maal een Overlegvergadering tussen de Raad van Bestuur en de Ondernemingsraad bijgewoond.

Woord van waardering
De Raad van Commissarissen spreekt zijn dank uit voor de toewijding en de resultaten van de Raad van Bestuur, het management en de medewerkers. De Raad wenst allen succes met het behalen van de doelstellingen voor 2012.

De Raad van Commissarissen van de N.V. Nederlandse Gasunie, namens deze,

G.J. van Luijk, voorzitter

6. Remuneratiebeleid Raad van Bestuur

Het remuneratiebeleid is door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 23 april 2010 vastgesteld.

Context voor remuneratiebeleid

Gasunie is in een paar jaar is uitgegroeid tot een internationaal, waardecreëerend bedrijf met vele internationale klanten in een integrerende Europese markt. De waarde voor de Nederlandse economie wordt vooral gecreëerd door de totstandkoming van een sterke 'hubfunctie' in een liquide markt, zoals de doorvoer van significante gasstromen, alsmede de mogelijkheid van arbitrage voor de binnenlandse gasmarkt, flexibiliteit (opslag), en het ontwikkelen respectievelijk handhaven van de L-gasmarkt.

De N.V. Nederlandse Gasunie heeft sinds 1 januari 2012 een nieuwe topstructuur, bestaande uit een Raad van Bestuur met drie business units, te weten GTS, GUD en Deelnemingen & Ontwikkeling. Naast deze business units zijn er asset service providers (Operations en Projects) en een aantal corporate service providers. De vennootschap kent een aantal dochterondernemingen en participaties.

Doelstellingen en principes van het remuneratiebeleid

Het remuneratiebeleid is gericht op het aantrekken, motiveren en behouden van bestuurders van de juiste kwaliteit en ervaring, zowel uit eigen kweek als bewezen talent uit de markt. Dit bestuurlijke talent is noodzakelijk voor het realiseren van de essentiële doelstellingen van de strategie van Gasunie. De uitvoering van dit beleid is gestoeld op het behalen en belonen van uitdagende doelen waarbij de volgende overwegingen gelden:

- het dient de balans weer te geven tussen korte en lange termijnresultaten en tussen operationele en strategische prestaties;
- voor het remuneratiepakket van bestuurders hanteert Gasunie een marktvergelijking op basis van een relevante arbeidsmarktreferentiegroep;
- hoewel de Nederlandse Corporate Governance Code formeel niet van toepassing is op Gasunie, zal de Raad van Commissarissen hier bij het opstellen van het remuneratiebeleid wel rekening mee houden.

Beloningselementen

De remuneratie bestaat uit:
- een vast gedeelte (basisjaarsalaris);
- een variabel gedeelte, afhankelijk van het realiseren van zowel korte- als lange termijn doelstellingen[1];
- werkgeversbijdrage in de pensioenpremie en de levensloopregeling;
- overige secundaire arbeidsvoorwaarden.

Basisjaarsalaris

De Raad van Commissarissen zal bij de bepaling van het basisjaarsalaris (het vaste deel) van bestuurders de uitkomsten van een marktvergelijking met een hiervoor gekozen arbeidsmarktreferentiegroep als uitgangspunt nemen. De Raad van Commissarissen heeft geverifieerd dat de externe consultant die deze marktvergelijking in 2009 heeft uitgevoerd onafhankelijk is van de leden van de Raad van Bestuur.

De Raad van Commissarissen zal op verzoek van de aandeelhouder bij benoeming de som van vast en variabel limiteren tot het maximum van 350.000 euro. Indien deze limitering naar de mening van de Raad van Commissarissen leidt tot onacceptabele risico's voor de onderneming, zal de Raad van Commissarissen in overleg treden met de aandeelhouder.

De Raad van Commissarissen bepaalt de jaarlijkse groei van het salaris. Indien het maximumsalaris is bereikt, wordt verdere groei beperkt tot de structurele verhogingspercentages van de CAO.

Variabele beloningselementen

De variabele beloningselementen zijn gebaseerd op het door de aandeelhouder goedgekeurde beloningsbeleid. Het maximum van de variabele beloningselementen is 35% van het basisjaarsalaris. De doelen voor het behalen van deze beloningselementen worden jaarlijks vastgesteld. Zij dienen zoveel mogelijk concreet meetbaar en ambitieus te zijn. De Raad van Commissarissen heeft de bevoegdheid om, binnen de hierna aangegeven limieten, de variabele bezoldiging aan te passen wanneer deze tot onbillijke uitkomsten leidt vanwege buitengewone omstandigheden in de prestatieperiode. De Raad van Commissarissen heeft eveneens de bevoegdheid de variabele beloning die is toegekend op basis van onjuiste (financiële) gegevens terug te vorderen van bestuurders.
Na het eind van het jaar vindt de vaststelling van de realisatie van de doelstellingen plaats, in eerste instantie door de BBC en vervolgens door de voltallige Raad van Commissarissen.

De Raad van Commissarissen heeft de prestatiecriteria gekozen met inachtneming van de strategiedoelstellingen van Gasunie. Bij de vaststelling van de strategie wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de maatschappelijke functie van de activiteiten van Gasunie en de effecten op milieu en samenleving.

Het maximumpercentage van het variabele gedeelte is 35% van het vaste gedeelte.

Variabel korte termijn beloningselement

Het doel van de variabele korte termijn beloning is om de realisatie van vooraf afgesproken uitdagende doelstellingen op een aantal vooral operationele kerngebieden te belonen. Deze operationele doelstellingen gelden voor het gehele personeel van Gasunie; realisatie van sommige van deze doelstellingen (de Collectieve Gasunie-doelstellingen) wordt ook bij andere groepen medewerkers van Gasunie beloond.

De criteria voor de toekenning van de variabele beloning zijn vooral gerelateerd aan de uitvoering van de strategie. Deze strategie is geaccordeerd door de Raad van Commissarissen en getoetst aan het publieke belang van Gasunie. Dit komt bijvoorbeeld tot uitdrukking in uitdagende kwantitatieve doelstellingen op het gebied van veiligheid, leveringszekerheid en kostenefficiëntie.

Op verzoek van de aandeelhouder is deze component gemaximeerd op 25% van het basisjaarsalaris. Daarnaast zal een lange termijnbeloning van maximaal 10% worden toegepast (zie hierna).

Deze 25% is onder te verdelen in:

Collectieve Gasunie-doelstellingen (10%):

- Financieel 4 %
  - Resultaat voor belasting
  - Exploitatiekosten
- Operationeel 4 %
  - Verbetering van de personele veiligheid voor medewerkers van Gasunie en van derden op een Gasunie-locatie en in projecten
  - Leveringszekerheid – zorgdragen voor een ongestoorde gaslevering, 24 uur per dag, 365 dagen per jaar
- Corporate Social Responsibility 2%
  - Verminderen gemiddeld aantal gereden kilometers
  - Verminderen papierverbruik

Individuele doelstellingen (15%):

- Doelstellingen op het individuele aandachtsgebied van de betreffende bestuurder 10%
- Algehele beoordeling van de bijdrage van de individuele bestuurder 5%
  (vast te stellen door de Raad van Commissarissen)

Variabel lange termijn beloningselement

Gasunie kent voor haar bestuurders eveneens een variabele beloning, gerelateerd aan de waardecreatie op langere termijn. Dit beloningselement kende over 2011 twee componenten.

De eerste component betreft ieder lid van de Raad van Bestuur afzonderlijk. De doelstelling wordt specifiek en waar praktisch meetbaar (SMART) geformuleerd en is gerelateerd aan de ontwikkeling en implementatie van de strategische en investeringsportefeuille van Gasunie. Dit betreft zowel belangrijke strategische beslissingen, zoals het aangaan of verbreken van samenwerkings-verbanden, als ook grote investeringsvoorstellen en de succesvolle uitvoering daarvan. Deze aspecten worden behalve aan financiële criteria getoetst aan het maatschappelijk belang, zoals daar zijn: leveringszekerheid en concurrentie door diversificatie van aanvoermogelijkheden en faciliteren van de L-gasmarkt.
Jaarlijks wordt maximaal 5% van het basisjaarsalaris aan ieder lid van de Raad van Bestuur toegekend naarmate hij naar het oordeel van de Raad van Commissarissen heeft bijgedragen aan deze ontwikkeling en implementatie van de strategische en investeringsportefeuille.

De tweede component betreffende het meerjaren-criterium is gebaseerd op Economic Value Added (EVA™). Deze prestatie wordt berekend over een periode van drie jaar en is afhankelijk van de ontwikkeling van de EVA (EVA = (ROIC – WACC) x Invested Capital). Jaarlijks wordt 5% van het basisjaarsalaris toegekend indien aan de tussentijdse doelstellingen is voldaan.

Met ingang van 2012 zijn er drie componenten voor het variabele lange termijn beloningselement. De eerste component is de Operational Cost Index voor de TSO's, welke index de verhouding weergeeft tussen de operationele kosten en de assetbase ten behoeve waarvan deze kosten worden gemaakt. De tweede component is de Asset Utilization Rate, eveneens voor de TSO's; deze component geeft aan in hoeverre de assets ook werkelijk gebruikt worden. De derde component is de ook al vóór 2012 bestaande Economic Value Added voor het non-TSO-gedeelte.

Procedure

De doelstellingen voor het verkrijgen van de variabele beloning worden aan het begin van het desbetreffende jaar afgesproken tussen de Raad van Commissarissen en de leden van de Raad van Bestuur, nadat de voorzitter van de Raad van Bestuur een voorstel heeft besproken met de BBC.

De uitbetaling van de variabele beloning geschiedt na de goedkeuring van de jaarstukken van het jaar waarvoor de doelen zijn gesteld.

Pensioen

Gasunie kent voor bestuurders die sinds 1 januari 2010 in de Raad van Bestuur zijn benoemd een middelloonregeling. De thans voorziene pensioengerechtigde leeftijd is 65 jaar. Rekening wordt gehouden met wettelijke aanpassing van deze leeftijd. In geval van terugtreding uit de Raad van Bestuur voordat de pensioengerechtigde leeftijd is bereikt maar met voortzetting van het dienstverband met Gasunie zullen in goed overleg afspraken worden gemaakt over de invulling tot de pensioengerechtigde leeftijd.

Overige secundaire arbeidsvoorwaarden

Gasunie heeft voor haar bestuurders een pakket secundaire arbeidsvoorwaarden dat ook op andere medewerkers van toepassing is.

Overige uitgangspunten

- *Benoemingsduur*

Bij benoeming van leden van de Raad van Bestuur geldt een benoemingsduur van vier jaar, met een mogelijkheid tot verlenging van nogmaals vier jaar. Het lidmaatschap eindigt bij het bereiken van de 62-jarige leeftijd. De Raad van Commissarissen kan van deze regel afwijken indien hij de toepassing van een langere termijn of een hogere leeftijdsgrens gewenst acht in het licht van bijzondere omstandigheden.
Bij beëindiging zullen bestaande overeenkomsten en arbeidsvoorwaarden worden gerespecteerd.

- *Opzegtermijn*

Voor de leden van de Raad van Bestuur geldt een opzegtermijn van de arbeidsovereenkomst van twee maanden. Voor Gasunie geldt een opzegtermijn van vier maanden.

- *Ontslagvergoeding*

Voor bestuurders benoemd na 1 januari 2010 geldt, behoudens kennelijke onredelijkheid, een beperking van de ontslagvergoeding conform de Corporate Governance Code, te weten maximaal één basisjaarsalaris.

- *Change in control*

Voor bestuurders die na 1 januari 2010 zijn benoemd geldt een 'change in control' clausule, waarbij in geval van beëindiging van het dienstverband naar aanleiding van een fusie of overname van de Vennootschap door een niet tot de Vennootschap behorende partij, of in het kader van een aan de Raad van Bestuur opgelegde wezenlijke verandering in aard, aansturing of structuur van de onderneming, aan de bestuurder een vergoeding wordt toegekend van maximaal één basisjaarsalaris, ongeacht op wiens initiatief de beëindiging plaatsvindt.

Beloningspakket 2011

Op basis van het hiervoor genoemde beleid heeft de Raad van Commissarissen voor de op 31 december 2011 actieve leden van de Raad van Bestuur de volgende basisjaarsalarissen en variabele beloningen toegekend:

In euro's	Basisjaarsalaris uo. 2011	Variabele beloning (m.b.t. prestaties 2011)
P.C. van Gelder, voorzitter	264.550	60.848
H.A.T. Chin Sue	243.530	31.660
G.H. Graaf	226.717	10.203[2]

Voor de toekenning van de overige remuneratiebestanddelen in 2011 wordt verwezen naar punt 23 van de nadere toelichting in de geconsolideerde jaarrekening.

[2] Lid van de Raad van Bestuur per 1 oktober 2011

Samenstelling Raad van Bestuur

Per 1 juli 2011 is de heer Trienekens met pensioen gegaan. Per 1 oktober 2011 is de heer Dam uit de Raad van Bestuur getreden. Met hem is afgesproken dat hij tot 1 augustus 2012 in dienst blijft van Gasunie, waarbij hij diverse werkzaamheden voor Gasunie zal verrichten en tevens voor 50% van zijn tijd vanuit Gasunie bij Energy Delta Institute zal zijn gedetacheerd. Per 1 augustus 2012 zal de heer Dam met pensioen gaan. Per 1 oktober 2011 is de heer Graaf benoemd tot lid van de Raad van Bestuur.

7. Corporate Governance

De Nederlandse Corporate Governance Code werd op 1 januari 2004 van kracht. De code moet bijdragen aan een efficiënter toezicht op het bestuur en een evenwichtiger verdeling van invloed tussen bestuur, Raad van Commissarissen en aandeelhouders. De code is in beginsel alleen van toepassing op beursgenoteerde ondernemingen. De Monitoring Commissie Corporate Governance Code heeft inmiddels de code aangepast. De aangepaste code is per 1 januari 2009 van kracht geworden.

Hoewel Gasunie geen beursgenoteerde onderneming is, vinden de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen het belangrijk de richtlijnen en 'best practices' zoals beschreven in de code zo goed mogelijk toe te passen. Het beginsel van behoorlijk bestuur, het afleggen van verantwoording, de onafhankelijkheid van toezicht, de transparantie en het verantwoord ondernemerschap zijn door de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen overgenomen en ook in 2011 toegepast.

Verklaring inzake organisatiestructuur
Op Gasunie (als 100% staatsdeelneming) is het gemitigeerde 'structuurregime' van toepassing.

Toepassen van de Nederlandse Corporate Governance Code
Niet alle best practice-bepalingen zijn van toepassing op Gasunie. Voor zover wel van toepassing wordt het overgrote deel van de bepalingen gevolgd. Van enkele best practice-bepalingen wordt afgeweken. Deze worden in navolging van de Corporate Governance-richtlijnen hierna toegelicht.

Raad van Bestuur
II.1.1 Een bestuurder wordt benoemd voor een periode van maximaal vier jaar. Herbenoeming kan telkens voor een periode van maximaal vier jaar plaatsvinden.

Verklaring van afwijking van dit artikel:

De contracten met de leden van de Raad van Bestuur die voor 2010 zijn benoemd, zijn voor onbepaalde tijd en zullen worden gerespecteerd. Voor bestuurders die vanaf 2010 zijn c.q. worden benoemd geldt dat zij na de eerste periode van vier jaar nogmaals voor vier jaar benoemd kunnen worden.

II.2.8 De maximale vergoeding bij ontslag bedraagt éénmaal het jaarsalaris (het 'vaste' deel van de bezoldiging). Indien het maximum van éénmaal het jaarsalaris voor een bestuurder die in zijn eerste benoemingstermijn wordt ontslagen onmiskenbaar onredelijk is, komt deze bestuurder in dat geval in aanmerking voor een ontslagvergoeding van maximaal tweemaal het jaarsalaris.

Verklaring van afwijking van dit artikel:
De contracten met de leden van de Raad van Bestuur die voor 2010 zijn benoemd, zullen worden gerespecteerd. Een eventuele ontslagvergoeding wordt naar redelijkheid en billijkheid vastgesteld, met inachtneming van de lopende arbeidsovereenkomst. Voor bestuurders die vanaf 2010 zijn benoemd wordt met betrekking tot dit punt de Corporate Governance Code gevolgd.

Raad van Commissarissen
III.5.11. Het voorzitterschap van de beloningscommissie wordt niet vervuld door de voorzitter van de Raad van Commissarissen, noch door een voormalig bestuurder van de vennootschap, noch door een commissaris die bij een andere beursgenoteerde vennootschap bestuurder is.

Verklaring van afwijking van dit artikel:
De Raad van Commissarissen is van mening dat het, mede gezien het huidige hoge profiel van het belonings- en remuneratiebeleid, gewenst is dat de voorzitter intensief betrokken is bij de totstandkoming van dit beleidsinstrument. De Raad van Commissarissen heeft daarom besloten het voorzitterschap van de Raad van Commissarissen en van de Beloning-, Selectie- & Benoemingscommissie niet te scheiden.
Via de vernieuwde website gasunie.nl zijn de volgende documenten beschikbaar:
- het reglement voor de Raad van Bestuur;
- het reglement voor de Raad van Commissarissen;
- de klokkenluiderregeling;
- de gedragscode.

Risicobeheersing

Interne risicobeheersings- en controlesystemen
Onze bedrijfsactiviteiten zijn onderhevig aan risico's. Deze risico's ontstaan als gevolg van veranderende omstandigheden in de interne en externe omgeving.
We hechten veel belang aan een adequate beheersing van deze risico's. Om die reden is risicomanagement een integraal onderdeel van al onze bedrijfsprocessen en activiteiten.

We hanteren een helder intern risicobeheersings- en controlesysteem. Het systeem is erop gericht een redelijke mate van zekerheid te geven dat de realisatie van bedrijfsdoelstellingen wordt bewaakt, dat risico's verbonden aan de bedrijfsprocessen en ondernemingsactiviteiten worden beheerst, dat de financiële verantwoording betrouwbaar is en dat wet- en regelgeving wordt nageleefd. Om dit te bewerkstelligen hanteren we het Enterprise Risk Managementmodel van COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) als referentiekader bij de inrichting en beoordeling van ons interne risicobeheersings- en controlesysteem.

Algemeen geldende normen zijn vastgelegd in het document *Minimum requirements for management control*. Dit document is een gestandaardiseerd raamwerk voor alle bedrijfsonderdelen van Gasunie. In het raamwerk van het risicobeheersings- en controlesysteem zijn de managers van de afdelingen en dochtermaatschappijen verantwoordelijk voor de opzet en werking van het systeem in hun eigen bedrijfsonderdeel. Jaarlijks rapporteren zij hierover aan de Raad van Bestuur en wordt er verantwoording afgelegd door middel van de 'Document of Representation'.

Alle medewerkers zijn gehouden aan onze gedragscode. Voor alle belangrijke processen zijn handboeken, richtlijnen en procedures opgesteld. Deze worden regelmatig geactualiseerd.

De externe accountants beoordelen in het kader van de jaarrekeningcontrole periodiek de belangrijkste aspecten van de opzet en werking van de administratieve organisatie en de daarin opgenomen interne controlemaatregelen. Hierover rapporteren zij aan de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen. De Raad van Bestuur bespreekt jaarlijks de opzet en werking van het totale risicobeheersings- en controlesysteem met de Audit Commissie.

Specifieke risico's voor Gasunie

Strategische risicoanalyse

Jaarlijks wordt het proces van 'Strategische risicoanalyse' uitgevoerd. De Raad van Bestuur bespreekt de risico's die Gasunie kunnen belemmeren in het behalen van haar strategische doelstellingen. Zowel de strategische doelstellingen als de risico's worden besproken in de Audit Commissie en de Raad van Commissarissen en vertaald naar de business plannen van de verschillende bedrijfsonderdelen. Op basis van de beleidsplannen vindt controle en, waar nodig, bijsturing plaats. Deze cyclus is onderdeel van het risicobeheersings- en controlesysteem. Geïdentificeerde risico's worden gemitigeerd totdat ze aanvaardbaar zijn binnen het risicoprofiel van Gasunie.

Regulering

De liberalisering van de Europese gasmarkt en de daaruit voortvloeiende Europese richtlijnen en nationale wetgeving hebben grote invloed op de bedrijfsvoering van Gasunie. Europese verordeningen hebben directe werking binnen de lidstaten. Toezichthouders, in Nederland de Energiekamer van de NMa, in Duitsland de Bundesnetzagentur, zijn door de overheden ingesteld om naleving van de Gaswet en regelgeving te monitoren. Dit betreft gereguleerde delen van de gasmarkt, waaronder het gastransport. Belangrijke risico's voor Gasunie liggen op het vlak van de toegestane tarieven voor transport en aanverwante diensten en de onduidelijkheid hierover. In de 2e helft 2011 heeft de NMa de methodebesluiten openbaar gemaakt als basis voor de regulering van gastransporttarieven. Deze methodebesluiten zullen negatief uitwerken op de bedrijfsinkomsten en zijn een verslechtering ten opzichte van de vorige tariefregulering. Op dit moment loopt een beroepsprocedure waarvan de uitkomst invloed heeft op de methodebesluiten.

Strategie en Marktontwikkelingen

De gas(infrastructuur)markt is sterk in beweging. Verschillende gerenommeerde bedrijven streven een versterking van hun positie na in het gastransport op het Europese continent. Met deze internationale partijen is Gasunie in concurrentie. Het risico voor Gasunie is dat het niet mogelijk is om effectief en tijdig te reageren op een snellere marktintegratie in de grote lidstaten van de Europese Unie. De vorming van enkele zeer grote TSO's kan de internationale expansie van Gasunie bemoeilijken waardoor Gasunie haar leidende positie als grensoverschrijdende gasinfrastructuuronderneming in Europa niet kan versterken.

De EU-lidstaten hebben afspraken gemaakt over het klimaatbeleid en het terugdringen van de luchtvervuiling. Beperking van het energieverbruik, of overstappen naar meer duurzame energiebronnen is daarbij van groot belang. Gasunie blijft zich nationaal en internationaal inzetten om het belang van aardgas binnen de energiemix te benadrukken.

Operationele risico's
Persoonlijke en externe veiligheid, gezondheid en milieu zijn speerpunten in ons beleid. We hebben een systeem opgezet dat deze processen stuurt, prestaties in kaart brengt en verbeterpunten identificeert. We beheren momenteel ruim 15.000 kilometer ondergronds leidingnet en tal van installaties in Nederland en Noord-Duitsland. Vanwege de toename van de bebouwde ruimte en van de bouwactiviteiten wordt het een steeds grotere uitdaging om een veilige ligging van al onze leidingen te waarborgen. Continue aandacht hiervoor blijft van groot belang om beschadigingen van het gastransportnet en de mogelijke consequenties daarvan te voorkomen. We hebben een uitgebreid systeem om de integriteit van het transportnet zeker te stellen. Hiervan maken onder meer kathodische bescherming en monitoring deel uit. Het 'Gasunie Network Improvement Program' zal zich richten op, het waar nodig, vernieuwen van afsluiterlocaties, gasontvangststations en meet- en regelstations. Geluidsnormen en integriteitseisen zullen daarbij belangrijke criteria zijn.
Als gevolg van de toenemende import van gas uit het buitenland kan de samenstelling van het aardgas in Nederland veranderen. Dit is een actueel onderwerp dat ook gevolgen heeft voor de bedrijfsvoering van Gasunie.

Commerciële risico's
Gasunie neemt deel in verschillende samenwerkingsverbanden met andere marktpartijen. Voorbeelden zijn BBL, Gate terminal, Nord Stream en voor GUD de gastransportbedrijven Deudan en Netra. Aan participatie in deze samenwerkingsverbanden zijn voor Gasunie risico's verbonden. Deze worden beheerst door vooraf taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zo helder mogelijk vast te leggen en door frequente rapportages. Risico's voor grote infrastructuren zijn vooral gelegen in het veelal moeizame vergunningentraject, dat tot vertraging of zelfs afstel van een project kan leiden.

Voor het uitoefenen van de strategie van Gasunie is een grote financieringsbehoefte. In het licht van de huidige omstandigheden op de financiële markt, is het risico aanwezig dat onvoldoende of te dure financiering wordt gevonden. Daarom is het bewaken van de kredietwaardigheid van Gasunie belangrijk en is het noodzakelijk om ons breed te oriënteren op de mogelijkheden op geld- en kapitaalmarkt om aan de financieringsbehoefte te voldoen.

In Control Statement
De Raad van Bestuur is zich ervan bewust dat de beheersingssystemen, hoe professioneel deze ook zijn, geen absolute zekerheid kunnen bieden dat de ondernemingsdoelstellingen worden gerealiseerd, noch dat deze systemen onjuistheden van materieel belang, verlies, fraude en overtredingen van wetten en regels geheel kunnen voorkomen.

Ten aanzien van financiële verslaggevingsrisico's verklaart de Raad van Bestuur dat de interne risicobeheersings- en controlesystemen een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat en dat de risicobeheersings- en controlesystemen in het verslagjaar naar behoren hebben gewerkt.

8. Gereguleerd netbeheer Nederland en Duitsland (TSO)

Omzet en Volume
De TSO's in Nederland en Duitsland, GTS en GUD, hebben in 2011 een omzet van 1,5 miljard euro uit gastransport en daaraan gerelateerde diensten gerealiseerd (in 2010 1,41 miljard euro). Het totaal getransporteerde volume bedroeg in 2011 126,5 miljard m^3 aardgas (1.236 miljard kWh), exclusief het getransporteerde volume door de BBL.

GTS behaalde in 2011 met gastransport en daaraan gerelateerde diensten een omzet van 1,3 miljard euro (in 2010: 1,2 miljard euro), die is opgenomen in de jaarrekening van de N.V. Nederlandse Gasunie. Er is sprake van omzetstijging als gevolg van het per 1 oktober 2010 in gebruik nemen van het Noord–Zuidproject en het aansluiten van diverse opslag- en andere infrastructuurprojecten.

In 2011 is in Nederland 102 miljard m^3 (35,17 MJ/m^3 Groningen-gaskwaliteit) aardgas (996 miljard kWh) getransporteerd, tegenover 111 miljard m^3 (1.084 miljard kWh) in 2010. Deze afname wordt voornamelijk veroorzaakt door de hogere temperaturen in 2011. Het hoogste getransporteerde dagvolume was 468 miljoen m^3 aardgas (4,6 miljard kWh) op 31 januari 2011. In 2010 was dit 496 miljoen m^3aardgas (4,8 miljard kWh).

Het aantal onderbrekingen en kwaliteitsverstoringen in de gaslevering bleef in het verslagjaar ruim binnen de gestelde normen. Grootschalige incidenten hebben zich niet voorgedaan.

GUD transporteerde meer dan 24,5 miljard m³ aardgas (239 miljard kWh), een niveau dat vergelijkbaar is met dat van 2010 waarin 24 miljard m³ aardgas (234 miljard kWh) werd getransporteerd.

Ontwikkelingen regulering

Nederland
In augustus 2011 heeft de NMa de nieuwe methodebesluiten vastgesteld. Met terugwerkende kracht voor de periode 2006-2009 en voor de periode 2010-2013. Deze besluiten zullen negatief uitwerken op de bedrijfsinkomsten. GTS heeft, net als andere belanghebbenden, in november 2011 hiertegen beroep aangetekend. De nieuwe besluiten waren nodig omdat in juni 2010 het CBb eerdere methodebesluiten had vernietigd. De verwachting is dat het CBb in 2012 een uitspraak zal doen.

Het Ministerie van EL&I is het project STROOM (STROomlijning, Optimalisering en Modernisering) gestart dat toeziet op een algehele herziening van de Gaswet. Deze herziening richt zich onder meer op verminderde regeldruk en op consistentie van terminologie. Ten behoeve van dit project heeft GTS input geleverd voor de evaluatie van de Gaswet door de NMa.

Duitsland
De toezichthouder Bundesnetzagentur (BNetzA) heeft het percentage van het investeringsbedrag dat mag worden opgenomen als forfaitair OPEX-bedrag voor compressorstations en meet- en regelstations met ingang van 2012 verhoogd. Daarnaast heeft de BNetzA het toegestane rendement op eigen vermogen voor de reguleringsperiode van 2013-2017 aangepast. Ondanks deze wijzigingen is de verwachting dat de huidige wijze van regulering wordt voortgezet.
De Duitse bondsregering heeft begin 2012 het reguleringskader aangepast. Het doel van deze aanpassing is het reduceren van de tijdsinterval tussen het doen van een investering enerzijds en het ontvangen van de tariefinkomsten anderzijds.

Europa
In het kader van het derde Europese energiepakket, dat op 3 maart 2011 formeel in werking is getreden, zijn afspraken gemaakt over het transparant ter beschikking stellen van informatie.

Al sinds 2009 nemen GTS en GUD deel aan het European Network of Transmission System Operators for Gas (ENTSOG). Binnen ENTSOG vindt voor een belangrijk deel de samenwerking en afstemming plaats op het gebied van bijvoorbeeld de Europese netcodes, het tienjarig ontwikkelingsplan en de bevordering van marktkoppeling. GTS en GUD hebben in 2011 meegewerkt aan de marktconsultatie van de Europese Commissie over de wijziging van de congestiemanagementprocedures, de CMP. Deze consultatie heeft bijgedragen aan een conceptbesluit, dat in 2012 door de Europese Commissie wordt behandeld. De CAM[3]-netwerkcode en de gewijzigde CMP-regels betekenen een grondige wijziging, maar ook verbetering van de wijze waarop capaciteit momenteel op de landsgrenzen wordt vermarkt. GTS en GUD onderzoeken met aangrenzende TSO's de mogelijkheden om deze nieuwe regels versneld in te voeren.

Op 21 november 2011 lanceerden de TSO's uit Noordwest-Europa hun Gas Regional Investment Plan voor 2011-2020 (NW GRIP). Het is de eerste uitgave van dit investeringsplan, dat de ontwikkeling van gasinfrastructuur in de regio op de lange termijn uiteenzet. Het NW GRIP 2011-2020 geeft een overzicht van toekomstige TSO-projecten in de regio, die gevolgen zullen hebben voor de capaciteit aan de binnengrenzen in de regio en voor de importcapaciteit van buiten de EU.

Ontwikkelingen in Nederland

Balanceringsregime en marktmodel
Na jaren van voorbereiding zijn op 1 april 2011 het nieuwe marktmodel en balanceringsregime in werking getreden. GTS heeft hierbij intensief samengewerkt met marktpartijen. Het nieuwe regime stelt hen in staat de actieve rol te spelen die zij wensen. Uiteenlopende spelers uit de markt hebben hierover hun waardering uitgesproken. Tijdens de eerste maanden is gebleken dat het systeem goed functioneert en voldoet aan de verwachtingen.

[3] CAM staat voor Capacity Allocation Mechanisms ofwel Capaciteits Allocatie Mechanismes

TTF

De in 2010 geconstateerde stijgende trend zet door: het op TTF verhandelde volume is in 2011 aanmerkelijk hoger (164 miljard m^3 aardgas, 1602 miljard kWh) dan in 2010 (114 milljard m^3 aardgas, 1114 miljard kWh), een stijging van meer dan 40%. Voor het nettovolume geldt een stijging van ongeveer 20% (van 31,8 miljard m^3 aardgas (311 miljard kWh) naar 38,4 miljard m^3 aardgas (375 miljard kWh). TTF versterkt daarmee in 2011 zijn liquiditeitspositie ten opzichte van andere Europese hubs.

Het nieuwe balanceringsregime leidt tot een groter aantal actieve handelaren. Waren er in het eerste kwartaal van 2011 gemiddeld 82 handelaren actief op TTF, in de periode april-december bedroeg het gemiddelde aantal op een dag actieve handelaren 90, met een maximum van 95 in oktober. Ook de churnfactor (het gemiddeld aantal malen dat een kubieke meter aardgas wordt verhandeld) is vanaf 1 april 2011 positief beïnvloed. Na april 2011 was de churnfactor gemiddeld 4,6 (in 2010 gemiddeld 3,6).

Bovenstaande cijfers voor verhandeld volume en churn zijn gebaseerd op de door GTS geregistreerde transacties. Ook buiten deze transacties vindt onderlinge handel plaats. Directe informatie van handelaren leidt tot een verhandeld volume dat een factor 3 tot 5 hoger is dan het door GTS geregistreerde volume. De positie van TTF als meest liquide hub in continentaal Europa stijgt hierdoor ver uit boven die van omringende gashandelsplaatsen.

Markt- en capaciteitsontwikkeling

Het investeringsbesluit over het Integrated Open Season (IOS) is in de zomer van 2011 genomen. De opleverdatum voor de transportcapaciteit valt naar verwachting in oktober 2014. Tevens is een investeringsbesluit genomen over de aansluiting van gasopslag Bergermeer (BGS) en de daarvoor benodigde capaciteitsuitbreidingen in het transportnet van GTS.

Een nieuw Open Season is van start gegaan in november 2011. Afhankelijk van de verzoeken die GTS zal ontvangen en de te nemen maatregelen wordt gestreefd naar een opleverdatum in het najaar van 2017.

Zonder aanvullende maatregelen zal er op termijn een tekort aan entrycapaciteit ontstaan. Dit is vooral het gevolg van teruglopende capaciteit van de Nederlandse gasproductie. Verwacht wordt dat dit tekort door marktpartijen zal worden opgevangen met buitenlands gas en met gas uit bergingen. Een aantal klanten heeft GTS benaderd met het verzoek voorbereidingen te treffen voor de realisatie van additionele entrycapaciteit.

Infrastructuur en investeringen

In 2011 heeft GTS opnieuw elementen aan de infrastructuur toegevoegd die voor het Gasrotonde-beleid van belang zijn. Dankzij de uitbreiding van het gasnet in Twente is een nieuwe gasopslag aan het transportnet gekoppeld. Diverse netuitbreidingen nabij Rotterdam maakten het mogelijk dat Gate terminal in Rotterdam in gebruik kon worden genomen. Nabij Wijngaarden is een belangrijk nieuw compressorstation gereed gekomen, dat een centrale rol gaat spelen in het Nederlandse gastransportsysteem. Door de toenemende vraag naar gas door de elektriciteitsector en de industrie waren verder enkele kleinere netaanpassingen noodzakelijk.

Veranderende gassamenstelling
Door de internationalisering van gasstromen in Europa en dus ook in Nederland neemt de variatie in gassamenstellingen toe. Het ministerie van EL&I heeft een aantal marktpartijen gevraagd maatregelen te treffen om de eindverbruikers van gas voldoende tijd te geven eventuele aanpassingen te doen. Volgens afspraak met de minister zorgt GTS ervoor dat de hoogcalorisch-gasmarkt tot uiterlijk eind 2014 gas (H-gas) ontvangt met een maximaal propaanequivalent (PE) van 8,7. Daarnaast heeft GTS in 2011 het online-systeem GC-link ontwikkeld om verbruikers van H-gas te informeren over de verwachte gassamenstelling voor de komende uren.

Voor de laagcalorische Groningen-gasmarkt geldt een transitieperiode van minimaal 10 jaar. Gedurende deze periode zorgt GTS ervoor dat deze markt gas ontvangt met een PE van maximaal 5. Dit is vergelijkbaar met het PE dat tot nu toe gebruikelijk was voor G-gas.

Duurzaamheid
Ons doel is om 20% minder uitstoot van broeikasgassen te realiseren in 2020 (ofwel 93 kiloton CO_2-equivalent), gebaseerd op onze assets en de bijbehorende emissies van 1990. Deze ambitie is in lijn met de overheidsdoelstellingen op dit gebied. Dit doen wij door onze energie-efficiency te verbeteren en de uitstoot van broeikasgassen tijdens onze werkzaamheden te verminderen (footprintreductie).

IN KADER

Groen Gas
Groen gas, de duurzame variant van aardgas, is een belangrijke component om klimaatdoelstellingen te verwezenlijken. GTS en GUD maken zich sterk om een veilige en efficiënte inpassing van het groeiende aanbod van groen gas optimaal te faciliteren. Onder meer via studies en pilotprojecten wordt gewerkt aan energie- en kostenefficiënte methoden voor invoeding van groen gas vanuit de (veelal kleinschalige, decentraal gesitueerde) productielocaties. Onlangs werd de eerste groen gas productielocatie (Beta Biomethan in Norderschubyfeld) op het GUD netwerk aangesloten met een productie van meer dan 1000 m^3/h (circa 10.000kWh/h).
Het optimaliseren van groengasinvoeding is van belang omdat verwacht wordt dat groen gas een aanzienlijk bijdrage kan leveren aan de gasvoorziening. De verwachting is dat de Nederlandse productie van groen gas in 2014 300 miljoen m^3 (3 miljard kWh) zal zijn, om vervolgens door te groeien naar zo'n 3 miljard m^3 (30 miljard kWh) in 2030. In Duitsland wordt uitgegaan van een jaarproductie van ongeveer 6 miljard m^3 groen gas (60 miljard kWh) in 2020 en circa 10 miljard m^3 groen gas (100 miljard kWh) in 2030.
EINDE KADER

Ontwikkelingen Duitsland

Markt- en capaciteitsontwikkeling
In oktober 2011 waren in Duitsland nog drie marktgebieden over. Met NetConnectGermany (NCG) ontstond in 2011 het eerste *cross-quality* marktgebied. De fusie van Gaspool en Aequamus verliep volgens hetzelfde stramien en is vanaf 1 oktober 2011 operationeel. Gaspool is verantwoordelijk voor de administratie en facturering van de balanceringsenergie namens de TSO's

GUD, Wingas Transport, Ontras, Statoil Deutschland, Erdgas Münster Transport en EWE Netz. Als gevolg van de fusie nam het totaal verhandelde volume significant toe; in het gasjaar 2010/2011 bedroeg dit 825 miljard kWh (75 miljard m^3 aardgas) met een churn-factor van 2,45 (H-gas).

Vanaf 1 augustus 2011 kunnen de capaciteiten in Duitsland alleen worden geboekt via het gezamenlijke primaire capaciteitsplatform dat wordt beheerd door Trac-x, een joint venture van 11 Duitse TSO's en de European Energy Exchange (EEX). De capaciteiten van verbindingspunten die de grenzen van landen en marktgebieden overschrijden worden verkocht via veilingen.

Het Integrated Open Season (IOS) werd in 2008 geïnitieerd als het eerste gasnet-uitbreidingsproject van een grensoverschrijdende TSO. Met name door onzekerheden ten aanzien van het regelgevingsklimaat in zowel Nederland als Duitsland werd het besluit over het IOS-project, dat oorspronkelijk gepland stond voor 31 december 2010, uitgesteld tot 1 juli 2011 en werd de omvang als geheel beperkt. Op basis van economische redelijkheid en technische haalbaarheid konden we 69% aanbieden van de eerder verrichte IOS-boekingen.

Netontwikkelingsplan
GUD is samen met de andere Duitse TSO's begonnen met de werkzaamheden voor het verplichte Duitse netontwikkelingsplan, dat de ontwikkeling van het Duitse gasnet in de komende tien jaar in kaart brengt (Netzentwicklungsplan - NEP). Onder meer met steun van de Duitse toezichthouder en de markt zal dit NEP in april 2012 worden gepubliceerd. De verwachting is dat de Duitse "Energiewende" voor grote veranderingen zal gaan zorgen in het gebruik van de Duitse gasinfrastructuur, vooral als het gaat om energie-efficiëntie en de bouw van nieuwe gasgestookte energiecentrales.

Infrastructuur en investeringen
Door de geleidelijke afname van binnenlandse productie zijn nieuwe import- en transitcapaciteiten voor gas noodzakelijk. In GUD ligt in dit verband de nadruk op de Nord Stream-pijpleiding, de aansluiting van nieuwe opslagcapaciteit en de verbinding met Denemarken/Zweden en Nederland.

GUD heeft de vervanging van het eigen expeditie- en procesbesturingssysteem succesvol afgerond. Tot oktober 2015 wordt een vernieuwingsproject voor de compressorstations uitgevoerd, gericht op hogere emissiestandaarden. De upgrade van het compressorstation Achim werd in 2011 afgerond en de voorbereidingen voor de upgrade van compressorstation Folmhusen zijn gestart. Op verzoek van de overheid wordt bij de rivier de Elbe bekeken hoe de bestaande duiker (voor gas en telecom) kan worden verstevigd.

Gasunie Ostseeanbindungsleitung (GOAL), een volle dochteronderneming van GUD, neemt sinds 2010 voor 20% deel aan de aanleg van de Nordeuropäische Erdgasleitung (NEL). NEL is een 440 km lange pijpleidingverbinding tussen Nord Stream en de TSO's in Noordwest-Duitsland. De geplande investeringen bedragen ongeveer EUR 1,1 miljard. GOAL en zijn NEL-partners kregen medio februari 2011 toestemming om te beginnen met de aanleg. Sindsdien is goede vooruitgang geboekt. Een punt van zorg vormen de vergunningen. Na een beslissing van het Oberverwaltungsgericht Lüneburg kunnen over een afstand van zo'n 40 km geen werkzaamheden worden verricht. De NEL-partners zijn in overleg met de eisende

partijen en doen ondertussen onderzoek naar alternatieve tracés. Er wordt rekening mee gehouden dat het project hierdoor vertraging kan oplopen.

GOAL is tevens bezig met de ontwikkeling van een compressorstation in Achim en extra meet- en regelstations in Heidenau en Achim ter versterking van de aanvoerroute naar Denemarken en Zweden. De eerste voorbereidende werkzaamheden zijn bijna afgerond en er is een begin gemaakt met het vergunningentraject. Deze nieuwe infrastructuur zal in aanzienlijke mate bijdragen aan de voorzieningszekerheid van Denemarken vanuit de stabiele Duitse gasmarkt.

9. Deelnemingen & Ontwikkeling (non-TSO)

Gasunie creëert ook buiten het gereguleerde domein waarde voor onze stakeholders. Deze activiteiten zijn ondergebracht in de business unit Deelnemingen & Ontwikkeling en richten zich op het ontwikkelen en aanbieden van open-access gasinfrastructuurdiensten. Gasunie speelt daarbij in op de kansen en uitdagingen die de dynamische gasmarkt van dit moment met zich meebrengt. We doen dat vanuit onze sterke huidige positie in Europa als onafhankelijk Europees gasinfrastructuurbedrijf. Het aangaan van strategische samenwerkingsverbanden op belangrijke aanvoer- en doorvoerroutes, alsmede het creëren van businesskansen op Europese entrypunten (bijvoorbeeld op het gebied van LNG en opslag) is essentieel voor het vasthouden van de sleutelrol die het Gasunienetwerk speelt in de vrije Europese gasmarkt.
In de afgelopen jaren zijn in dat kader diverse nieuwe bedrijfsonderdelen gerealiseerd. Zo werden de ondergrondse gasopslag Zuidwending en de LNG-terminal op de Maasvlakte in 2011 officieel in gebruik genomen. Ook werd de eerste van de twee Nord Stream-leidingen officieel operationeel.
Tevens wordt invulling gegeven aan het mogelijk maken van de transitie naar een duurzaam energiegebruik, één van Gasunie's strategische pijlers. De focus daarbij ligt op de ontwikkeling van groengasprojecten en small-scale-LNG. Deze activiteiten dragen bij aan de verankering van de positie van gas en gasinfrastructuur in Nederland en Europa, ook in de duurzame energiemix van de toekomst.

BBL

In 2011 vervoerde BBL Company V.O.F. (BBL) 6,4 miljard m^3 (63 miljard kWh) aardgas (2010: 9 miljard m^3 / 88 miljard kWh). Afgezien van tijdens de reguliere onderhoudsperiode was er geen beperking in de beschikbare transportcapaciteit. BBL kon in 2011 aan alle transportverplichtingen voldoen. Gasunie heeft een aandeel van 60% in BBL Company.

Op 15 april 2011 is de nieuwe vierde compressor-unit geleverd. Hierdoor is de forward transportcapaciteit (richting het Verenigd Koninkrijk) verhoogd. Voor het begin van de winter 2011/2012 waren alle compressor-units weer gebruiksklaar, nadat BBL Company in 2008 en 2009 te kampen heeft gehad met schade aan de elektrische motoren van twee compressor-units in Anna Paulowna.
Vanaf 1 oktober 2010 was de dienst voor de afschakelbare omgekeerde gasstroom formeel beschikbaar. Deze dienst werd op 18 januari 2011 operationeel voor alle shippers die gas wensen te vervoeren vanuit het Verenigd Koninkrijk, nadat de geschikte regelingen voor allocatie aan de kant van het Verenigd Koninkrijk waren ingevoerd. Gedurende 2011 nam de belangstelling voor deze dienst aanzienlijk toe, wat ertoe leidde dat de gasstromen in de zomer sterker reageerden op prijsverschillen tussen TTF en NBP.

Nord Stream

Het Nord Stream-project omvat de aanleg en de exploitatie van twee 48-inch-leidingen van Vyborg (bij St. Petersburg) naar Greifswald (aan de Duitse kust). De leidingen zijn 1.220 km lang en het traject loopt door de Oostzee. Gasunie's deelname aan Nord Stream is 9%.

De constructie van de eerste pijpleiding is in 2011 afgerond en commercieel gastransport is gestart met ingang van november 2011. Op 8 november werd Nord Stream officieel in gebruik genomen.
De inbedrijfname van de tweede leiding is voorzien voor november 2012. Eind 2011 was meer dan driekwart van deze tweede leiding gelegd. Het investeringsbudget van beide leidingen gezamenlijk (7,3 miljard euro) is ongewijzigd.
Voor de tweede pijpleiding is een aparte projectfinanciering opgezet, die net als de financiering voor de eerste pijpleiding succesvol is verlopen.
Nord Stream heeft een totale capaciteit van 55 miljard m^3 (537 miljard kWh) per jaar, genoeg voor de levering van gas voor circa 26 miljoen huishoudens.

Gate terminal

Gasunie is voor 42,5% eigenaar van Gate terminal, de eerste LNG-importterminal in Nederland, gelokaliseerd op de Maasvlakte. Gate is in goede samenwerking met GTS op de geplande datum van 1 september in bedrijf genomen.

Met verschillende internationale partijen op de LNG-markt wordt gesproken over de beschikbare capaciteit in Gate en mogelijke uitbreiding met een vierde LNG-tank.

In de zomer zijn 'commissioning cargoes' ontvangen, waaronder die van een Q-Max-schip met 265.000 m^3 LNG (2,9 miljard kWh). In de eerste vijf maanden na de opening hebben de eerste door onze klanten gecontracteerde LNG-schepen Rotterdam aangedaan en hun lading gelost.

In het najaar heeft Gate een vergunning aangevraagd voor het herladen van LNG-schepen. Hierdoor kunnen in de toekomst grote en kleinere LNG-schepen met LNG worden geladen voor andere bestemmingen. De werkzaamheden om in de directe omgeving van Gate faciliteiten te realiseren voor overslag en doorvoer van LNG in kleinere schepen (Break Bulk/Small Scale LNG) zijn voortgezet. Om kleinere steigers te realiseren en truck-loadingstations te bouwen is een gebied ten westen van Gate aangevraagd.

Cintra

Gasunie is eind oktober 2010 als 25%-aandeelhouder toegetreden tot de Rotterdamse Cintra Maatschappij BV te Rotterdam. Samen met de overige aandeelhouders Vopak, Anthony Veder CO_2 Shipping BV en Air Liquide Industrie BV worden de mogelijkheden onderzocht voor de ontwikkeling van services voor het transport van CO_2 van emitter naar opslagoperator in de Rotterdamse regio. Deze deelname ligt in het verlengde van Gasunie's duurzaamheidsbeleid, waarvan studies naar het mogelijke transport van CO_2 deel uitmaken.

Vertogas

Vertogas is een dochteronderneming van Gasunie die op 2 juli 2009 is opgericht met als doel de uitgifte van certificaten die de herkomst en het geproduceerde volume van groen gas garanderen. Het bestaan van een erkend certificatensysteem voor groen gas is een van de randvoorwaarden voor de verdere ontwikkeling van een markt voor groen gas.
De certificering van groen gas door Vertogas kende in 2011 een groei ten opzichte van 2010. Het aantal uitgegeven certificaten is gestegen van 84.000 naar circa

150.000 certificaten. Het gaat hierbij om een volume van ruim 15 miljoen m^3 gas (150 miljoen kWh).
Vertogas heeft in 2010 met Dena (Deutsche Energie Agentur) een Letter of Intent afgesloten om de handel in gecertificeerd groen gas tussen Duitsland en Nederland mogelijk te maken. Door de erkenning van elkaars certificaten kan een internationale markt voor groen gas ontstaan. Door de samenwerking wordt het voor een Nederlandse afnemer mogelijk om groen gas te kopen dat reeds voldoet aan Europese normen (gesteld in de Europese Richtlijn Hernieuwbare Energie, 2009/28/EG), aangezien de Duitse certificaten hieraan voldoen. In 2011 is hiervoor de basis gelegd en in 2012 zal een pilot worden uitgevoerd.
Minister Verhagen van EL & I heeft op 6 september bij de lancering van de Stichting Groen Gas Nederland meegedeeld dat Vertogas zal worden opgenomen in de Gaswet.

Gasopslag Zuidwending

Op 1 januari 2011 werd de nieuwe gasopslag operationeel. Gedurende 2011 werd een totale hoeveelheid van 1.314 miljoen m^3 (12.835 miljoen kWh) geïnjecteerd en een totale hoeveelheid van 1.369 miljoen m^3 (13.375 miljoen kWh) afgenomen. Op 1 januari 2012 was de totale hoeveelheid opgeslagen werkgas 160 miljoen m^3.
De uitbreiding van de installatie met een 6e injectiecompressor, een 5e caverne (A7) en optimalisatie van het verdeelstelsel zullen de send-in- en send-out-capaciteit aanzienlijk verhogen. Tijdens 2011 vorderde het project goed. Deze uitbreiding zal waarschijnlijk beschikbaar komen op 1 oktober 2013.
In 2011 was de performance van de faciliteiten uitstekend. Regulier onderhoud werd uitgevoerd gedurende twee periodes van in totaal tien dagen, waarin een groot deel van de diensten beschikbaar bleef voor klanten.

Duurzaamheid

Er is wereldwijd een toenemende vraag naar energie. Tegelijk verandert het klimaat als gevolg van de uitstoot van broeikasgassen, zoals CO_2. Daarom is een transitie naar een duurzame energievoorziening noodzakelijk. De weg ernaartoe is een complex samenspel tussen bedrijven, overheden en consumenten, en tussen verschillende energievormen en –bronnen. Aardgas kan daarin een verbindende rol spelen.

Gasunie speelt een actieve rol in de promotie van de productie van groen gas in Nederland. Gasunie is één van de initiatiefnemers van de Stichting Groen Gas Nederland en ondersteunt het bedrijf actief in de ontwikkeling van biogashubs. Voorbeelden hiervan zijn kostenefficiënte systeemontwerpen voor de behandeling van biogas in de toekomst en voor injectie in de Europese gasnetwerken. Tevens ondertekende Gasunie de Groen Gas Green Deal, één van de 59 Green Deals die in 2011 door Overheid en markpartijen werden gesloten. Ook innovaties zoals de toepassing van gas in de mobiliteitsector en het mogelijk maken van Small Scale LNG vanuit Gate vallen onder Gasunie's businessactiviteiten. Bij Small Scale LNG wordt het LNG niet gasvormig gemaakt, maar verlaat het in vloeibare vorm en in kleine volumes de terminal. Dit LNG kan gebruikt worden voor industrieel gebruik, invoeding in kleinere geïsoleerde gasnetten of als brandstof voor de scheepvaart of zwaar wegtransport.

Hierdoor kan de uitstoot van CO_2 en fiinstoffen aanzienlijk worden verminderd. Daarnaast geven wij als belangrijke sponsor van het EDGaR-project (Energy Delta Gas Research) blijk van onze betrokkenheid bij duurzame energie. EDGaR wil de werelden van gas en duurzame energie samenbrengen om te werken aan nieuwe, op gas gebaseerde plannen, voor een toekomst met duurzame energie.

10. Personeel en organisatie

Organisatieontwikkeling

In 2011 is onder de naam Transponder een organisatiewijziging voorbereid. Het doel hiervan is meer transparantie te krijgen in de (financiële) performance van de diverse organisatieonderdelen en te voldoen aan de wensen van de toezichthouder NMa. De organisatie bestaat sinds 1 januari 2012 uit drie business units (GTS, GUD en de unit Deelnemingen & Ontwikkeling), twee asset-serviceproviders (Operations en Projects) en een aantal corporate-serviceproviders. De governancestructuur is in dit kader eveneens aangepast.
Belangrijke thema's bij Transponder zijn de organisatieontwikkeling en -cultuur. Door middel van zogeheten Open Space-bijeenkomsten hebben medewerkers in een transparant bottom-up-proces hun mening gegeven over de cultuur bij Gasunie en zijn zij ook met verbetervoorstellen gekomen. Daarnaast is en wordt een aantal bedrijfsprocessen nader onder de loep genomen, met het doel om de verantwoordelijkheidsverdeling helderder te krijgen en aldus de efficiency van de processen te verbeteren. Er zijn standaardafspraken ontwikkeld (de Gasunie Way of Working) die voor iedereen bij Gasunie gelden. Verder is de communicatie verbeterd door de invoering van town hall meetings, waarbij alle medewerkers door de Executive Board worden geïnformeerd over de lopende zaken, en door de invoering van bijeenkomsten waarin alle leidinggevenden gezamenlijk over specifieke onderwerpen worden geïnformeerd en geconsulteerd. Hierbij wordt steeds de verantwoordelijkheid van de managers en medewerkers voor de eigen organisatieontwikkeling voorop gesteld. In de Businessplannen hebben managers aangegeven welke doelen zij willen bereiken ten aanzien van de organisatieontwikkeling.

In 2011 is het meerjarig leiderschapsprogramma ('Gasunie 2012') voor het senior management afgesloten. Als follow-up ontwikkelt Gasunie twee programma's, met als centrale thema's Leiderschap en Verandermanagement. Deze progamma's gaan in 2012 van start.
Dat Gasunie voortvarend bezig is met de ontwikkeling van zijn management blijkt ook uit de in 2011 gehouden 360° feedback voor het topmanagement. De uitkomsten daarvan zijn vertaald in persoonlijke ontwikkelingsplannen. Overigens wordt 360° feedback ook toegepast bij verschillende andere afdelingen.

Naast de hiervoor al vermelde aanpassing van de organisatie is in 2011 een operatie gestart onder de naam Masterplan 2012-2014. Bij dit Masterplan is een efficiencyslag beoogd waarbij in een periode van maximaal drie jaar de operationele kosten met 15% worden teruggebracht. De uit deze operatie voortvloeiende personele gevolgen kunnen voor een belangrijk deel worden opgevangen door het verloop in de onderneming.

De krapte op de arbeidsmarkt, met name voor middelbaar technisch personeel, doet zich steeds nadrukkelijker voelen. In sommige regio's (Rotterdam, Utrecht en omstreken) kost het aanmerkelijk meer moeite om goed geschoold technisch personeel aan te trekken, ondanks de geïntensiveerde en selectieve arbeidsmarktcommunicatie en het gebruik van nieuwe wervingsmethoden (social media).

Arbeidsvoorwaarden

De CAO voor Gasunie-personeel heeft een looptijd van 1 april 2011 tot 1 april 2012. De salarissen zijn per 1 april (personeel dat valt onder de werking van de CAO) c.q. per 1 juli (non-CAO) verhoogd met 1,75%.

In 2011 is de ontwikkeling van het arbeidsvoorwaardenpakket verder ter hand genomen. Zo zijn een aantal secundaire arbeidsvoorwaarden bijgesteld conform hetgeen in onze omgeving gebruikelijk is. Daarnaast zijn verdere stappen gemaakt met de implementatie van het in het vorige jaarverslag reeds aangekondigde Generiek Functiebouwwerk. Ten slotte is in het verslagjaar aangekondigd dat Gasunie streeft naar een nieuw salarissysteem en -bouwwerk, waarbij marktconformiteit, transparantie en een verdergaande koppeling van beloning aan prestatie de sleutelwoorden zijn.
Een aanvang is gemaakt met het proces om te komen tot een nieuwe pensioenregeling, mede in verband met de totstandkoming van het Pensioenakkoord en de daaruit voortvloeiende wetgeving.

11. Bestuursverklaring

(in de zin van artikel 5:25c lid 2 sub c Wft)

De Raad van Bestuur verklaart, voor zover hen bekend, dat:

1. de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de activa, de passiva, de financiële positie en het resultaat van de vennootschap en de gezamenlijke in de consolidatie opgenomen ondernemingen; en dat

2. het jaarverslag een getrouw beeld geeft omtrent de toestand op de balansdatum, de gang van zaken gedurende het boekjaar van de vennootschap en van de met haar verbonden ondernemingen waarvan de gegevens in haar jaarrekening zijn opgenomen en dat in het jaarverslag de wezenlijke risico's waarmee de vennootschap wordt geconfronteerd, zijn beschreven.

P.C. van Gelder, voorzitter
H.A.T. Chin Sue
G.H. Graaf

Groningen, 30 maart 2012

Extra info bij namen en foto's leden Raad van Bestuur

Paul C. van Gelder
Paul van Gelder is voorzitter en CEO van N.V. Nederlandse Gasunie sinds 1 september 2010. Voorheen was hij Managing Director TAQA Europa en TAQA Energy, verantwoordelijk voor Europese activiteiten. Eerder was hij onder meer werkzaam als manager voor BP Nederland Energie en Director Logistics bij Driessen Aerospace Systems in Nederland en Tsjechië. Daarvoor vervulde hij diverse functies in binnen- en buitenland bij de Nederlandse Luchtmacht en de Nederlandse Marine, waaronder die van Commanding Officer. Paul van Gelder is afgestudeerd aan het Koninklijk Instituut voor de Marine en de Technische Universiteit Eindhoven.
Nevenfuncties:
- Lid van de Supervisory Board, Energy Delta Institute
- Lid van de Advisory Board, Clingendael
- Lid van het Bestuur Koninklijke Vereniging van Gasfabrikanten in Nederland (KVGN)

Henk A.T. Chin Sue
Henk Chin Sue is sinds 1 juli 2005 CFO en lid van de Raad van Bestuur. Hij is sinds 1983 werkzaam bij Gasunie. Henk Chin Sue studeerde werktuigbouwkunde en economie. Tevens is hij register-controller.
Nevenfuncties:
- Lid Raad van Commissarissen APX/ENDEX N.V. (Voorzitter Audit Committee)
- Vice-voorzitter van Bestuur Gasunie Pensioenfonds (Voorzitter Beleggingscommissie)
- Lid Curatorium van de Executive Master of Finance & Control aan de RUG
- Lid Raad van Commissarissen Holland Metrology Group (tot 1 januari 2012)

Geert H. Graaf
Geert Graaf is sinds 1 oktober 2011 lid van de Raad van Bestuur. Hij is met name verantwoordelijk voor de gastransportactiviteiten. Geert Graaf is sinds 1986 werkzaam bij Gasunie en was tot en met 2011 ook verantwoordelijk voor de aansturing van GUD en daarmee verantwoordelijk voor Gasunie's activiteiten als Transmission System Operator (TSO) in Nederland en Duitsland.
Geert Graaf studeerde Chemische Technologie aan de Universiteit van Groningen en behaalde in 1988 zijn PhD in Chemische Technologie.

Onder nevenfuncties worden ook onbezoldigde functies begrepen.

Hoofd- en nevenfuncties commissarissen N.V. Nederlandse Gasunie

De Commissarissen hebben de Nederlandse nationaliteit met uitzondering van de heer Vermeire, hij heeft de Belgische nationaliteit.

C. Griffioen
Huidige hoofdfunctie: geen
Voormalige hoofdfunctie: Lid Raad van Bestuur en CFO Koninklijke KPN N.V.

Overige bezoldigde nevenfuncties:

Lid Raad van Commissarissen TenneT B.V.
Voorzitter Raad van Toezicht Zorgpartners Friesland
Adviseur lid Raad van Bestuur Deloitte

A. Lont
Hoofdfunctie: CEO Statnett SF

G.J. van Luijk
Huidige hoofdfunctie: Lid Regieorgaan Energietransitie & Voorzitter Platform Ketenefficiency (tot 1 maart 2011)
Voormalige hoofdfunctie: Voorzitter College van Bestuur TU Delft

H.L.J. Noy
Hoofdfunctie: Voorzitter Raad van Bestuur ARCADIS NV

Overige bezoldigde nevenfuncties:
Voorzitter Raad van Toezicht Hogeschool Arnhem en Nijmegen (HAN)

M.J. Poots-Bijl (per 1 september 2011)
Hoofdfunctie: Lid Raad van Bestuur, CFO Koninklijke VolkerWessels NV

Overige bezoldigde nevenfuncties:
Lid Algemeen Bestuur Bouwend Nederland
Lid Curatorium RC opleiding Erasmus Universiteit

J.P.H.J. Vermeire
Hoofdfunctie: Managing Partner J.V. Consult BVBA

Overige bezoldigde nevenfuncties:
Voorzitter Raad van Commissarissen Distrigas (tot 1 maart 2012)
Voorzitter van de Internationale Groepering van LNG-Invoerders (GIIGNL)
Kerndocent bij EDI

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde balans per 31 december (vóór winstbestemming)

In miljoenen euro's	**Nadere toelichting**	**2011**	**2010**
Activa			
Vaste activa			
- materiële vaste activa	3	**8.694,1**	8.822,0
- immateriële vaste activa	4	**7,7**	689,1
- investeringen in geassocieerde deelnemingen	5	**129,2**	198,9
- overige kapitaalbelangen	6	**252,6**	191,0
- uitgestelde belastingvorderingen	8	**546,2**	771,3
Totaal vaste activa		**9.629,8**	10.672,3
Vlottende activa			
- voorraden	9	**33,2**	27,8
- handels- en overige vorderingen	10	**377,8**	254,5
- geldmiddelen en kasequivalenten	11	**68,5**	158,5
Totaal vlottende activa		**479,5**	440,8
Totaal activa		**10.109,3**	11.113,1

In miljoenen euro's	**Nadere toelichting**	**2011**	**2010**
Passiva			
Totaal eigen vermogen toekomend aan de aandeelhouder	12+13	**4.437,3**	5.260,8
Langlopende verplichtingen			
- rentedragende leningen	14	**4.454,6**	3.896,7
- uitgestelde belastingverplichtingen	15	**200,3**	308,9
- personeelsbeloningen	16	**166,2**	88,6
- voorzieningen	17	**99,0**	34,8
- overige langlopende verplichtingen	18	**66,1**	39,4
Totaal langlopende verplichtingen		**4.986,2**	4.368,4
Kortlopende verplichtingen			
- kortlopende financieringsverplichtingen	19	**318,6**	979,3
- handelsschulden en overige te betalen posten	20	**367,2**	504,6
Totaal kortlopende verplichtingen		**685,8**	1.483,9
Totaal passiva		**10.109,3**	11.113,1

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening

In miljoenen euro's	**Nadere toelichting**		**2011**		**2010**
Voortgezette bedrijfsactiviteiten					
Opbrengsten	20		**1.725,8**		1.523,0
Aan investeringen toegerekende kosten		**104,2**		114,4	
Personeelskosten	23	**-/- 180,3**		-/- 175,0	
Overige bedrijfslasten	24	**-/- 541,3**		-/- 531,6	
Afschrijvingen	3+4	**-/- 248,0**		-/- 205,2	
Bijzondere waardeveranderingen goodwill	1	**-/- 679,4**		-	
Bijzondere waardeveranderingen gastransportnetwerk	1	**-/- 620,6**		-	
Totale lasten			**-/- 2.165,4**		-/- 797,4
Bedrijfsresultaat			**-/- 439,6**		725,6
Financieringsbaten	25		**8,1**		6,8
Financieringslasten	26		**-/- 190,3**		-/- 164,9
Resultaat (des)investeringen kapitaalbelangen	5+7		**-**		-/- 1,0
Aandeel in resultaat geassocieerde deelnemingen	5		**22,7**		27,6
Resultaat vóór belastingen			**-/- 599,1**		594,1
Belastingen	27		**-/- 2,9**		-/- 140,4
Resultaat na belastingen			**-/- 602,0**		453,7
Beëindigde bedrijfsactiviteiten					
Resultaat op beëindigde bedrijfsactiviteiten na belastingen			**-**		-
Resultaat over de periode			**-/- 602,0**		453,7
Toe te rekenen resultaat aan aandeelhouder			**-/- 602,0**		453,7

Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

In miljoenen euro's	**Nadere toelichting**	**Cash flow hedge reserve**	**Reële waarde reserve**	**Overige reserves**	**Onverdeeld resultaat**	**Totaal**
2011						
Totaal van de resultaten verwerkt in de winst-en-verliesrekening (resultaat over de periode)		-	-	-	-/- 602,0	-/- 602,0
Mutatie in cash flow hedge reserve,	13	-/- 27,5	-	-	-	-/- 27,5
waarvan vennootschapsbelasting		6,9	-	-	-	6,9
Saldo van actuariële winsten en verliezen ter zake van personeelsbeloningen,	16	-	-	-/- 76,5	-	-/- 76,5
waarvan vennootschapsbelasting		-	-	19,2	-	19,2
Mutatie van tegen reële waarde gewaardeerde overige kapitaalbelangen	6	-	37,8	-	-	37,8
Overige mutaties		-	-	0,1	-	0,1
Totaal van de resultaten verwerkt in het eigen vermogen		-/- 20,6	37,8	-/- 57,2	-	-/- 40,0
Totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten		**-/- 20,6**	**37,8**	**-/- 57,2**	**-/- 602,0**	**-/- 642,0**
2010						
Totaal van de resultaten verwerkt in de winst-en-verliesrekening (resultaat over de periode)		-	-	-	453,7	453,7
Effect tariefswijziging op de uitgestelde belastingen		-/- 0,1	-	-/- 19,5	-	-/- 19,6
Mutatie in cash flow hedge reserve,	13	-/- 16,4	-	-	-	-/- 16,4
waarvan vennootschapsbelasting		4,2	-	-	-	4,2
Saldo van actuariële winsten en verliezen ter zake van personeelsbeloningen,	16	-	-	-/- 74,2	-	-/- 74,2
waarvan vennootschapsbelasting		-	-	19,0	-	19,0
Overige mutaties		-	-	0,3	-	0,3
Totaal van de resultaten verwerkt in het eigen vermogen		-/- 12,3	-	-/- 74,4	-	-/- 86,7
Totaal van de gerealiseerde en niet-						

gerealiseerde resultaten	**-/- 12,3**	**-**	**-/- 74,4**	**453,7**	**367,0**

Het totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over 2011 en 2010 is volledig toe te rekenen aan de aandeelhouder.

Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen

In miljoenen euro's	**Aandelen kapitaal**	**Cash flow hedge reserve**	**Reële waarde reserve**	**Overige reserves**	**Onverdeeld resultaat**	**Totaal**
2011						
Stand per 1 januari 2011	0,2	-/- 16,9	-	4.823,8	453,7	5.260,8
Totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar	-	-/- 20,6	37,8	-/- 57,2	-/- 602,0	-/- 642,0
Uitgekeerd dividend 2010	-	-	-	-	-/- 181,5	-/- 181,5
Toegevoegd aan de overige reserves	-	-	-	272,2	-/- 272,2	-
Stand per 31 december 2011	**0,2**	**-/- 37,5**	**37,8**	**5.038,8**	**-/- 602,0**	**4.437,3**
2010						
Stand per 1 januari 2010	0,2	-/- 4,6	-	5.192,3	121,8	5.309,7
Totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar	-	-/- 12,3	-	-/- 74,4	453,7	367,0
Uitgekeerd dividend 2009	-	-	-	-/- 294,1	-/- 121,8	-/- 415,9
Stand per 31 december 2010	**0,2**	**-/- 16,9**	**-**	**4.823,8**	**453,7**	**5.260,8**

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

In miljoenen euro's	**Nadere toelichting**		**2011**		**2010**
Kasstromen uit operationele activiteiten					
Opbrengsten		**1.725,8**		1.523,0	
Totale lasten		**-/- 2.165,4**		-/- 797,4	
		-/- 439,6		725,6	
Aanpassingen voor:					
- afschrijvingen	3+4	**248,0**		205,2	
- bijzondere waardeveranderingen	1	**1.300,0**		-	
- mutatie voorraden	9	**-/- 5,4**		0,6	
- mutatie vorderingen	10	**-/- 123,3**		79,8	
- mutatie niet-rentedragende verplichtingen		**156,0**		-/- 7,8	
- overige mutaties		**10,4**		4,7	
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			**1.146,1**		1.008,1
Ontvangen rente		**8,1**		6,8	
Ontvangen dividend geassocieerde deelnemingen	5	**23,1**		54,5	
Betaalde rente		**-/- 186,3**		-/- 163,7	
Betaalde/ontvangen vennootschapsbelasting		**-/- 93,2**		55,2	
			-/- 248,3		-/- 47,2
Kasstroom uit operationele activiteiten			**897,8**		960,9
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investeringen in (im)materiële vaste activa	3+4	**-/- 680,5**		-/- 1.170,7	
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	3+4	**4,1**		2,9	
Acquisitie van aandeel joint venture, gesaldeerd met aanwezige geldmiddelen	2+7	**0,0**		-/- 3,5	
Investeringen in geassocieerde deelnemingen	5	**-/- 3,4**		-/- 2,1	
Investeringen in overige kapitaalbelangen	6	**-/- 23,8**		-/- 45,7	
Desinvesteringen in geassocieerde deelnemingen	5	**0,1**		0,3	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			**-/- 703,5**		-/- 1.218,8
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
Opname langlopende schulden	14	**571,0**		239,7	
Aflossingen van langlopende schulden	14	**-/- 466,1**		-	
Mutatie kortlopende financieringsverplichtingen	19	**-/- 207,7**		486,1	
Uitgekeerd dividend	29	**-/- 181,5**		-/- 415,9	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			**-/- 284,3**		309,9
Toename geldmiddelen en kasequivalenten			**-/- 90,0**		52,0

Geldmiddelen en kasequivalenten ultimo vorig jaar	**158,5**		106,5	
Geldmiddelen en kasequivalenten ultimo dit jaar	**68,5**		158,5	
		-/- 90,0		52,0

Toelichting op de geconsolideerde financiële overzichten

Opmaken en vaststellen van de jaarrekening
De jaarrekening 2011 is opgemaakt door de Raad van Bestuur op 30 maart 2012. De opgemaakte jaarrekening wordt ter vaststelling voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 25 april 2012.

Aard der bedrijfsactiviteiten
De N.V. Nederlandse Gasunie (Gasunie) is een Europees gasinfrastructuurbedrijf. Het netwerk van Gasunie is één van de grootste gastransport-hogedruknetten in Europa en bestaat uit meer dan 15.000 kilometer pijpleiding in Nederland en Noord-Duitsland, tientallen installaties en ongeveer 1.300 gasontvangstations. De jaarlijkse doorzet van gas bedraagt circa 100 miljard kubieke meter. Gasunie dient het algemeen belang in de markten waarin ze actief is en streeft ernaar een optimale waarde te creëren voor haar stakeholders. Zij is de eerste aanbieder van onafhankelijk gastransport met een grensoverschrijdend netwerk in Europa. Gasunie biedt transportdiensten aan via haar dochterondernemingen Gas Transport Services B.V. (GTS) in Nederland en Gasunie Deutschland Transport Services GmbH in Duitsland. Daarnaast biedt ze ook andere diensten aan op het gebied van gasinfrastructuur, waaronder gasopslag, LNG-opslag en het certificeren van groen gas via haar dochterbedrijf, Vertogas. Gasunie wil haar infrastructuur en kennis inzetten voor verdere ontwikkeling en integratie van hernieuwbare energiebronnen, en van groen gas in het bijzonder.

De vennootschap is statutair gevestigd te Groningen, ingeschreven onder KvK-nummer 02029700.

Alle op balansdatum uitstaande aandelen worden gehouden door de Staat der Nederlanden.

Uitgangspunten voor de grondslagen
De geconsolideerde financiële overzichten van de vennootschap zijn opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals aanvaard binnen de Europese Unie en van kracht op 31 december 2011.

Nieuwe verslaggevingstandaarden
In 2011 zijn de volgende nieuwe standaarden en interpretaties effectief geworden en bekrachtigd binnen de Europese Unie:
- IAS 24 Related Party Transactions (Amendment)
- IAS 32 Financial Instruments: Presentation (Amendment)
- IFRIC 14 Prepayments of a Minimum Funding Requirement (Amendment)
- Improvements to International Financial Reporting Standards (Issued 2010)

De toepassing van de hierboven opgenomen onderwerpen heeft in 2011 geen materiële invloed op het eigen vermogen en het resultaat van de vennootschap en heeft enkel additionele toelichtingen tot gevolg.

De IFRS-standaarden en de interpretaties van de International Financial Reporting Interpretations Committee die wel zijn uitgebracht en bekrachtigd binnen de Europese Unie maar nog niet effectief zijn, zijn niet toegepast. Het betreft vanaf boekjaar 2012:
- IFRS 1 Severe Hyperinflation and Removal of Fixed Dates for First-time Adopters (Amendment)
- IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures (Amendment)
- IAS 12 Deferred Taxes: Recovery of Underlying Assets (Amendment)

Vanaf boekjaar 2013 worden de volgende nieuwe standaarden en interpretaties effectief maar zijn nog niet bekrachtigd binnen de Europese Unie:

- IAS 27 Separate Financial Statements (Revised)
- IAS 28 Investments in Associates and Joint Ventures (Revised)
- IFRS 10 Consolidated Financial Statements
- IFRS 11 Joint Arrangements
- IFRS 12 Disclosure of Interests in Other Entities
- IFRS 13 Fair Value Measurement
- IAS 19 Defined Benefit Plans and Termination Benefits (Amendment)

Ten aanzien van de bovenstaande onderwerpen onderzoekt de vennootschap op dit moment in hoeverre zij materiële invloed zullen hebben op het eigen vermogen en resultaat van de vennootschap in de periode van eerste toepassing en in hoeverre dit zal leiden tot additionele toelichtingen.

Oordelen en schattingen door het management
Het management maakt bij het opstellen van de jaarrekening schattingen en beoordelingen, die de gerapporteerde bedragen voor activa en passiva op balansdatum en het resultaat over het boekjaar beïnvloeden. De invloed van oordelen en schattingen zijn significant bij de waardering van vaste activa inclusief goodwill, voorziening voor opruimingskosten en saneringen, uitgestelde belastingen en pensioenen.

Vaste activa
Vaste activa betreffen onder andere het gastransportnetwerk en goodwill.

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met lineaire afschrijvingen, gebaseerd op de verwachte economische levensduur rekening houdend met de restwaarde, en bijzondere waardeveranderingen. Hiertoe zijn aannames gedaan over de levensduur, restwaarde en toekomstige kasstromen van voornamelijk de transportleidingen. Goodwill wordt gewaardeerd tegen kostprijs minus eventuele geaccumuleerde bijzondere waardeverminderingen.

Een belangrijk deel van de bedrijfsactiviteiten vallen onder een reguleringsregime. De toekomstige kasstromen en de daarmee samenhangende realiseerbare waarde van de gereguleerde activa worden mede bepaald door oordelen en schattingen ten aanzien van de kasstromen die binnen het reguleringskader kunnen worden verdiend. Voor aanvullende informatie verwijzen wij naar punt 1 van de nadere toelichting op de geconsolideerde balans.

Een voorziening voor algemene opruimingskosten op langere termijn wordt niet opgenomen omdat het thans niet aannemelijk wordt geacht dat het opruimen van transportleidingen en toebehoren aan de orde zal komen. Verwacht wordt dat de opbrengsten van een alternatieve aanwending (op termijn) verminderd met de kosten van conservering zullen opwegen tegen de (maatschappelijke) kosten van het opruimen.

Voorziening voor opruimingskosten en saneringen
Een voorziening voor opruimingkosten en saneringen is gevormd naar aanleiding van besluiten van het management om binnen afzienbare tijd specifieke activa buitengebruik te stellen, te verwijderen of te saneren, bijvoorbeeld naar aanleiding van nieuwe wetgeving. De omvang van deze voorziening is vooralsnog bepaald aan de hand van algemene kengetallen, zoals bijvoorbeeld kosten per eenheid verhoogd met een generieke opslag voor project management. Gedurende daadwerkelijke opruimingen en saneringen kunnen nauwkeurigere kostenramingen worden gemaakt en zal de voorziening worden aangepast.

Uitgestelde belastingvorderingen
Voor alle verrekenbare tijdelijke verschillen en voor beschikbare voorwaartse verliescompensatie wordt een uitgestelde belastingvordering opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er fiscale winst beschikbaar zal zijn voor verrekening. Hiertoe zijn aannames gedaan over de toekomstige fiscale winsten.

Pensioenen
De kosten van de toegezegd-pensioenregelingen en de waardering van de toegezegd-pensioenverplichtingen worden bepaald met behulp van actuariële berekeningen. Hiertoe zijn belangrijke aannames gedaan over de marktrente op bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit ter bepaling van de disconteringsvoet, de verwachte toekomstige salarisverhogingen, de verwachte toekomstige pensioenverhogingen en het verwachte rendement op fondsbeleggingen. Voor aanvullende informatie verwijzen wij naar punt 16 van de nadere toelichting op de geconsolideerde balans.

Grondslagen voor consolidatie
In de geconsolideerde jaarrekening zijn de financiële gegevens van de N.V. Nederlandse Gasunie en haar groepsmaatschappijen opgenomen. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen en vennootschappen waarin beslissende zeggenschap kan worden uitgeoefend.

De groepsmaatschappijen worden integraal geconsolideerd vanaf de datum waarop beslissende zeggenschap op de groepsmaatschappij is verkregen. De groepsmaatschappijen worden niet meer in de consolidatie opgenomen vanaf de datum waarop geen sprake meer is van beslissende zeggenschap. De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling vastgesteld.

Financiële relaties en niet gerealiseerde resultaten tussen groepsmaatschappijen worden geëlimineerd. Niet-gerealiseerde verliezen worden eveneens geëlimineerd, behalve als een verlies een aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering.

De in de consolidatie begrepen groepsmaatschappijen zijn:

Naam van de vennootschap	**Zetel**	**Aandeel in kapitaal op 31 december**	
		2011	**2010**
Gas Transport Services B.V.	Groningen	100%	100%
Gastransport Noord-West Europa B.V.	Groningen	100%	100%
Gastransport Noord-West Europa Holding B.V.	Groningen	100%	100%
Gastransport Noord-West Europa Services 1 B.V.	Groningen	100%	100%
Gastransport Noord-West Europa Services 2 B.V.	Groningen	100%	100%
Gastransport Noord-West Europa Services 3 B.V.	Groningen	100%	100%
Gastransport Noord-West Europa Services 4 B.V.	Groningen	100%	100%
Gasunie BBL B.V.	Groningen	100%	100%
Gasunie Engineering B.V.	Groningen	100%	100%
Gasunie LNG Holding B.V.	Groningen	100%	100%
Gasunie Underground Storage (GUUS) B.V.	Groningen	100%	100%
Gasunie Zuidwending B.V.	Groningen	100%	100%
Vertogas B.V.	Groningen	100%	100%

Zuidwending V.O.F.	Groningen	-	100%
Cupa Holding GmbH	Hannover, Duitsland	100%	100%
Cupa Transport Services GmbH	Hannover, Duitsland	100%	100%
Gasunie Deutschland GmbH & Co. KG	Hannover, Duitsland	100%	100%
Gasunie Deutschland Services GmbH	Hannover, Duitsland	100%	100%
Gasunie Deutschland Technical Services GmbH	Hannover, Duitsland	100%	100%
Gasunie Deutschland Transport Services GmbH	Hannover, Duitsland	100%	100%
Gasunie Deutschland Transport Services Holding GmbH	Hannover, Duitsland	100%	100%
Gasunie Deutschland Verwaltungs GmbH	Hannover, Duitsland	100%	100%
Gasunie Ostseeanbindungsleitung (GOAL) GmbH	Hannover, Duitsland	100%	100%
Gasunie Infrastruktur AG	Zug, Zwitserland	100%	100%

In bovenstaande rechtspersonen heeft de N.V. Nederlandse Gasunie gedurende heel 2011 en 2010 de beslissende zeggenschap uitgeoefend. Zuidwending V.O.F. is geliquideerd in 2011. De liquidatie is resultaat neutraal verlopen.

Joint ventures worden proportioneel geconsolideerd. Het zijn:

Naam van de vennootschap	**Zetel**	**Aandeel in kapitaal op 31 december**	
		2011	**2010**
BBL Company V.O.F.	Groningen	60%	60%
Gate terminal B.V.	Rotterdam	42,5%	42,5%
Gate terminal C.V.	Rotterdam	42,5%	42,5%
Gate terminal Management B.V.	Rotterdam	50%	50%
DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport-GmbH	Handewitt, Duitsland	75%	26%
DEUDAN - Holding GmbH	Hannover, Duitsland	51%	51%

Op grond van overeenkomsten tussen de vennoten van BBL Company V.O.F. heeft de N.V. Nederlandse Gasunie geen beslissende zeggenschap, maar kwalificeert het kapitaalbelang als een joint venture.

Gasunie Deutschland Transport Services GmbH heeft in 2011 49% additionele aandelen in DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport-GmbH en 0,01% additionele aandelen in DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport-GmbH & Co. KG verworven. Op grond van de huidige overeenkomsten kwalificeren DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport-GmbH en DEUDAN - Holding GmbH als joint ventures, ondanks de meerderheidsbelangen. In 2010 kwalificeerden deze belangen als geassocieerde deelnemingen.

In 2010 heeft Gasunie LNG Holding B.V. haar 40% belang in Gate terminal C.V. uitgebreid met 2,5% naar 42,5%. Hierdoor is het bijbehorende belang in Gate terminal B.V. ook verhoogd van 40% naar 42,5%.

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemeen
De algemene grondslag voor de waardering en de resultaatbepaling wordt gevormd door de historische kosten. Voor zover onderstaand niet anders vermeld, wordt deze algemene grondslag toegepast.

Vreemde valuta
De functionele en rapporteringvaluta van de vennootschap is de euro. De geconsolideerde jaarrekening is opgemaakt in euro's.

Transacties in vreemde valuta worden verantwoord tegen de koers van de functionele valuta per de datum van de transactie.

Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Eventuele verschillen worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening.

Bedrijfscombinaties (acquisities)
Bedrijfscombinaties worden verantwoord in overeenstemming met de in IFRS 3 'Business Combinations (Revised)' beschreven methodiek: de 'acquisition method'. De verkrijgingprijs van een acquisitie wordt bepaald op het totaal van afgestane activa, aangegane of overgenomen verplichtingen en door de overnemende partij uitgegeven eigen vermogen instrumenten. Kosten verband houdend met de overname worden direct ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht. De bij de bedrijfscombinaties verkregen identificeerbare activa, passiva en voorwaardelijke verplichtingen worden door de overnemende partij verantwoord tegen de reële waarde op de overnamedatum.

Vaste activa
Materiële vaste activa
Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met lineaire afschrijvingen, gebaseerd op de verwachte economische levensduur rekening houdend met de restwaarde en bijzondere waardeveranderingen. De reële waarde voor activa aanwezig op het moment van overgang naar IFRS (1 januari 2004) is gehanteerd als veronderstelde kostprijs. De restwaarde van het actief, de gebruiksduur en de waarderingsmethodes worden beoordeeld en indien noodzakelijk aangepast per het einde van het boekjaar.

De bijdrage van derden in de kosten van aanleg van het gastransportnetwerk worden op de investeringen in mindering gebracht.

Materiële vaste activa die op balansdatum nog niet zijn opgeleverd worden verantwoord onder de 'vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering'. Na de ingebruikname worden de betreffende activa naar hun aard gerubriceerd onder één van de hoofdcategorieën. De hoeveelheden gas permanent aanwezig in de pijpleidingen benodigd voor het gastransport worden opgenomen onder de 'andere vaste bedrijfsmiddelen'.

De materiële vaste activa worden onderverdeeld in de volgende componenten:
- Bedrijfsgebouwen en -terreinen
- Compressorstations

- Installaties
- Hoofdtransportleidingen c.a.
- Regionale transportleidingen c.a.
- LNG gasopslag
- Ondergrondse gasopslag
- Andere vaste bedrijfsmiddelen

Bijzondere waardeveranderingen van materiële vaste activa
De vennootschap onderzoekt periodiek en indien daartoe een aanleiding bestaat of er sprake is van een bijzondere waardevermindering van materiële vaste activa. Zij bepaalt daartoe de realiseerbare waarde van de activa. Indien deze waarde lager is dan de huidige boekwaarde, dan wordt het verschil ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht. De aard van de activa leidt ertoe dat de realiseerbare waarde veelal niet per actief kan worden bepaald. In deze gevallen wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

De vennootschap onderzoekt indien daartoe een aanleiding bestaat of het bijzondere waardeverminderingverlies dat in voorgaande perioden is verantwoord voor een materieel vast actief niet meer bestaat of is afgenomen.

Immateriële vaste activa
Exploitatierechten
Exploitatierechten zijn gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met lineaire afschrijvingen, gebaseerd op de verwachte economische levensduur rekening houdend met de restwaarde en bijzondere waardeveranderingen. De restwaarde van het actief, de gebruiksduur en de afschrijvingsmethode en -termijnen worden minimaal aan het einde van het boekjaar beoordeeld en indien noodzakelijk aangepast.

Bijzondere waardeveranderingen van exploitatierechten
De vennootschap onderzoekt indien daartoe een aanleiding bestaat of er sprake is van een bijzondere waardevermindering van de exploitatierechten. Zij bepaalt daartoe de realiseerbare waarde van de activa. Indien deze waarde lager is dan de huidige boekwaarde, dan wordt het verschil ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Goodwill
Goodwill is het meerdere van de verkrijgingprijs van een acquisitie boven het Gasunie aandeel in de netto reële waarde van de identificeerbare activa, passiva en voorwaardelijke verplichtingen. Het wordt opgenomen onder de immateriële vaste activa. Na de eerste opname wordt de goodwill gewaardeerd tegen kostprijs minus eventuele geaccumuleerde bijzondere waardeverminderingen.

Ten behoeve van het bepalen van eventuele bijzondere waardeverminderingen wordt de goodwill uiterlijk in het boekjaar volgend op de acquisitiedatum toegerekend aan één of meerdere kasstroomgenererende eenheden, die naar verwachting voordeel hebben bij de bedrijfscombinatie.

Bijzondere waardevermindering van goodwill
De vennootschap onderzoekt jaarlijks en indien daartoe een aanleiding bestaat of er sprake is van een bijzondere waardevermindering van goodwill die is verkregen uit een bedrijfscombinatie en die is toegerekend aan één of meerdere kasstroomgenererende eenheden.

Zij bepaalt daartoe de realiseerbare waarde van iedere kasstroomgenererende eenheid (of een groep van kasstroomgenererende eenheden) waaraan goodwill is toegerekend. Indien deze waarde

lager is dan de huidige boekwaarde, dan wordt het verschil ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Bijzondere waardeverminderingen van goodwill worden in toekomstige perioden niet teruggenomen.

Investeringen in geassocieerde deelnemingen
Deelnemingen waarin de vennootschap invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid worden volgens de vermogensmutatiemethode (equity-methode) gewaardeerd.

In de winst-en-verliesrekening wordt het aandeel van de vennootschap in het resultaat van de deelnemingen opgenomen.

Investeringen in overige kapitaalbelangen
Een overig kapitaalbelang wordt na de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, waarbij niet-gerealiseerde winsten of verliezen worden verwerkt in het eigen vermogen totdat het overig kapitaalbelang niet meer wordt opgenomen of onderhevig is aan een bijzondere waardevermindering. Op dat moment wordt de cumulatieve winst of het cumulatieve verlies verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Indien de reële waarde niet betrouwbaar kan worden vastgesteld worden een overig kapitaalbelang gewaardeerd tegen kostprijs.

Vlottende activa
Voorraden
De voorraden van onderhoudsmaterialen en onderdelen worden tegen de gemiddelde inkoopprijzen opgenomen onder aftrek van een voorziening voor incourantheid.

Vorderingen
Vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs onder aftrek van de voorziening wegens oninbaarheid. Indien daartoe een objectieve aanleiding is, wordt een voorziening wegens oninbaarheid gevormd.

Geldmiddelen en kasequivalenten
Geldmiddelen omvatten de beschikbare geldmiddelen in contanten en uitstaande bedragen bij banken. Kasequivalenten zijn uiterst liquide korte termijn beleggingen met een looptijd van maximaal drie maanden en zijn niet onderhevig aan een materieel risico op waardeschommelingen.

Langlopende verplichtingen
Dit betreft verplichtingen met een resterende looptijd van meer dan een jaar. De binnen een jaar vervallende aflossingsverplichtingen op langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

Rentedragende leningen worden bij de eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde van de ontvangen prestatie verminderd met de transactiekosten. Na deze eerste opname worden de rentedragende leningen vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode.

Personeelsbeloningen

De langlopende verplichtingen ter zake van personeelsbeloningen hebben betrekking op pensioenverplichtingen, jubileumuitkeringen en de kosten van de secundaire arbeidsvoorwaarden na pensionering voor postactieve en gepensioneerde werknemers.

Pensioenverplichtingen
De N.V. Nederlandse Gasunie heeft meerdere pensioenregelingen die haar werknemers aanspraak geeft op onder andere ouderdoms- en nabestaandenpensioen. Twee van deze regelingen zijn gebaseerd op een eindloonsysteem, één op een voorwaardelijk middelloonsysteem en de laatste betreft een toegezegde bijdrageregeling. Op basis van IAS 19 'Personeelsbeloningen' worden de pensioenregelingen die zijn gebaseerd op een eindloonsysteem of voorwaardelijk middelloonsysteem aangemerkt als toegezegd-pensioenregelingen. De toegezegde bijdrageregeling geldt voor de werknemers van Gate terminal B.V. De aanspraken van de overige werknemers in Nederland worden jaarlijks door middel van premiebetalingen afgefinancierd en overgedragen aan Stichting Pensioenfonds Gasunie. De stichting voert de pensioenregeling uit. Voor alle pensioenverplichtingen, welke zijn ondergebracht bij Stichting Pensioenfonds Gasunie, houdt het fonds beleggingen aan. De aanspraken van de werknemers van Gasunie Deutschland zijn niet afgefinancierd.

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt berekend in overeenstemming met de 'projected unit credit method of actuarial cost allocation'. Volgens deze methode wordt de contante waarde van de pensioenaanspraken bepaald op basis van het aantal actieve dienstjaren tot aan de balansdatum, het geraamde salarisniveau per de verwachte pensioneringsdatum en de marktrente op bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit. Voor de bepaling van de pensioenlasten wordt tevens het verwachte rendement op de fondsbeleggingen in de berekening betrokken.

Actuariële winsten en verliezen worden volledig en rechtstreeks verantwoord in het eigen vermogen in de periode waarin zij zich voordoen onder aftrek van uitgestelde belastingen.

De netto verplichting uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling bestaat uit de contante waarde van de bruto verplichting verminderd met de reële waarde van de fondsbeleggingen. Indien deze berekening leidt tot een actiefpost, dan wordt dat pensioenactief alleen in de balans opgenomen voor zover realisatie in de toekomst mogelijk is door betalingen van lagere premies of restituties.

Jaarlijks worden actuariële berekeningen opgesteld door externe actuarissen.

Voorziening voor jubileumuitkeringen
De voorziening heeft betrekking op de jubileumuitkeringen die de N.V. Nederlandse Gasunie uitkeert aan haar werknemers bij dienstjubilea. Er is rekening gehouden met de kans dat de uitkering zal plaatsvinden en met een disconteringsvoet vóór belastingen welke rekening houdt met de huidige marktbeoordelingen voor de tijdswaarde van geld en de risico's die inherent zijn aan de verplichting.

Voorziening voor kosten van de secundaire arbeidsvoorwaarden na pensionering voor postactieve en gepensioneerde werknemers
De voorziening heeft betrekking op de vergoeding die de N.V. Nederlandse Gasunie verstrekt aan haar werknemers na hun pensionering. De voorziening vertegenwoordigt de contante waarde van de al ingegane verplichtingen ter zake van postactieve en gepensioneerde werknemers. Er is rekening gehouden met sterftekansen en een disconteringsvoet vóór belastingen welke rekening houdt met de huidige marktbeoordelingen voor de tijdswaarde van geld en de risico's die inherent zijn aan de verplichting.

Periodiek worden de veronderstellingen van deze voorziening getoetst aan de hand van sterfte-, rente- en kostenontwikkelingen en zo nodig bijgesteld.

Voorzieningen
Het bedrag opgenomen als voorziening is de best mogelijke schatting op de balansdatum van de uitgaven die vereist zijn om aan de bestaande verplichting te voldoen, rekening houdend met de waarschijnlijkheid van het mogelijke resultaat van de gebeurtenis.

Indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is, wordt een voorziening bepaald op de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting vereist zullen zijn om de verplichting af te wikkelen.

De disconteringsvoet wordt bepaald vóór belastingen en houdt rekening met de huidige marktbeoordelingen voor de tijdswaarde van geld en de risico's die inherent zijn aan de verplichting.

Voorziening reorganisatiekosten
De voorziening dient ter dekking van de verplichtingen (aan postactieve werknemers) die voortkomen uit reeds eerder gestarte reorganisaties.

Voorziening voor opruimingskosten en saneringen
Deze voorziening wordt gevormd naar aanleiding van besluiten van het management om binnen afzienbare tijd specifieke activa buitengebruik te stellen, te verwijderen of te saneren, bijvoorbeeld naar aanleiding van nieuwe wetgeving.

Kortlopende verplichtingen
Dit betreft verplichtingen met een looptijd van maximaal een jaar.

Opbrengsten
Onder 'opbrengsten' wordt verstaan de opbrengsten van aan derden geleverde diensten uit gastransport en gastransport gerelateerde diensten aan derden onder aftrek van kortingen en over deze omzet geheven belastingen zoals omzetbelasting.

Indien het resultaat van een transactie aangaande het verlenen van een dienst betrouwbaar kan worden geschat, wordt de opbrengst met betrekking tot die dienst verwerkt naar rato van de verrichtte prestaties in het boekjaar.

Diensten die betrekking hebben op het beschikbaar stellen van transportcapaciteit, staan los van het daadwerkelijk gebruik. Zij worden geacht te zijn geleverd, indien de capaciteit ter beschikking heeft gestaan aan de afnemer gedurende het overeengekomen tijdsvak.

Aan investeringen toegerekende kosten
Onder de 'aan investeringen toegerekende kosten' worden de eigen bedrijfskosten opgenomen ten dienste van de vervaardiging van materiële vaste activa. Het betreft voornamelijk de kosten van eigen en inleenpersoneel en een deel van de organisatiekosten van de ondersteunende afdelingen.

Overige bedrijfslasten
De kosten worden bepaald op historische basis, met inachtneming van de hiervoor al vermelde grondslagen voor de waardering en worden toegerekend aan de verslagperiode waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden in aanmerking genomen in de verslagperiode waarin zij voorzienbaar zijn.

Financieringsbaten en -lasten
Hieronder worden baten en lasten verband houdende met de financiering verantwoord.

Renteopbrengsten worden tijdsevenredig in de winst-en-verliesrekening verwerkt rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost, indien hun bedrag bepaalbaar is en hun ontvangst waarschijnlijk.

Rentelasten worden geactiveerd indien deze betrekking hebben op de aankoop, constructie of productie van kwalificerende activa, waarvoor geldt dat het actief noodzakelijkerwijze pas na een aanzienlijke tijdsperiode klaar is voor het beoogde gebruik.

De overige rentelasten worden tijdsevenredig in de winst-en-verliesrekening verwerkt rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende passiefpost.

Aandeel in resultaat geassocieerde deelnemingen
Hieronder worden baten en lasten verband houdende met de investeringen in geassocieerde deelnemingen verantwoord.

Vennootschapsbelasting
Voor alle belastbare tijdelijke verschillen wordt een uitgestelde belastingverplichting opgenomen. Voor alle verrekenbare tijdelijke verschillen en voor beschikbare voorwaartse verliescompensatie wordt een uitgestelde belastingvordering opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er fiscale winst beschikbaar zal zijn voor verrekening.

De uitgestelde belastingverplichtingen en -vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de verwachte kasstromen. Bij de waardering worden die belastingtarieven gehanteerd die naar verwachting van toepassing zullen zijn op de periode waarin realisatie zal plaatsvinden op basis van de belastingtarieven en de belastingwetgeving waarvan het wetgevingsproces (materieel) is afgesloten op balansdatum. De hieruit voortvloeiende mutaties worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening met uitzondering van de mutaties die betrekking hebben op de herwaardering van de materiële vaste activa per 1 januari 2004, de fiscale verwerking van de door de Staat betaalde koopsom, de actuariële winsten en verliezen en de cash flow hedge reserve. Deze mutaties worden rechtstreeks in het eigen vermogen verwerkt.

De (niet) uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden gesaldeerd indien is voldaan aan de algemene voorwaarden voor saldering.

Tussen de N.V. Nederlandse Gasunie en haar Nederlandse 100%-groepsmaatschappijen bestaat een fiscale eenheid, waarin Gasunie Underground Storage B.V. met ingang van 1 januari 2011 is opgenomen. Tussen Gasunie Deutschland GmbH & Co. KG en haar Duitse 100%-groepsmaatschappijen bestaat een fiscale eenheid in Duitsland voor Gewerbesteuer en Körperschaftsteuer/Solidaritätszuschlag.

De belastingen worden berekend op basis van het verantwoorde resultaat, rekening houdend met fiscaal vrijgestelde posten en geheel of gedeeltelijk niet-aftrekbare kosten.

Kasstroomoverzicht
In dit overzicht komen de gegenereerde kasstromen tot uitdrukking. De kasstroom uit operationele activiteiten wordt op basis van de indirecte methode bepaald uitgaande van de opbrengsten in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening.

Financiële informatie per segment
De informatie over de bedrijfsactiviteiten waarover afzonderlijke financiële informatie beschikbaar is en waarvan de bedrijfsresultaten regelmatig worden beoordeeld door de hoogstgeplaatste functionaris die belangrijke operationele beslissingen neemt is gericht op enerzijds de 'gastransport'-activiteiten en anderzijds de 'new business'-activiteiten.

De binnen Gasunie te definiëren operationele segmenten op basis van IFRS 8 zijn:
- Gereguleerd Netbeheer Nederland en Duitsland (TSO)
- Deelnemingen & Ontwikkeling (Non-TSO)

Voor nadere financiële informatie per segment verwijzen naar punt 30 tot en met 33 van de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Afgeleide financiële instrumenten
Cash flow hedge accounting
Op de afgeleide financiële instrumenten die daartoe specifiek zijn aangewezen door het management, die zijn gericht op het afdekken van een zeer waarschijnlijke kasstroom en voldoen aan de overige voorwaarden wordt cash flow hedge accounting toegepast.

Zij worden bij de eerste opname verantwoord tegen de reële waarde per de datum waarop het contract is aangegaan en vervolgens wordt hun reële waarde periodiek opnieuw bepaald. De reële waarde wordt bepaald op basis van de marktwaarde van soortgelijke instrumenten.

De winst of het verlies op het effectieve deel van het afdekkinginstrument wordt verwerkt in de cash flow hedge reserve in het eigen vermogen onder aftrek van uitgestelde belastingen. Een eventueel ineffectief gedeelte van de afdekking wordt onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Wanneer een afdekkinginstrument wordt afgewikkeld, blijft de winst of het verlies op het effectieve deel in het eigen vermogen opgenomen voor zover naar verwachting de onderliggende kasstroom nog zal plaatsvinden. Indien de onderliggende kasstroom niet langer verwacht wordt, wordt de winst of het verlies op het effectieve deel, dat is uitgesteld in het eigen vermogen, onmiddellijk ten gunste of ten laste gebracht van de winst-en-verliesrekening.

De afgeleide financiële instrumenten die aangewezen en effectief zijn in het kader van hedge accounting, worden verantwoord in lijn met het onderliggende contract. Afhankelijk van de aard en looptijd van het onderliggend contract vindt rubricering als langlopend of kortlopend plaats.

Overige afgeleide financiële instrumenten

De overige afgeleide financiële instrumenten die ter dekking van bestaande risico’s worden gebruikt zoals renteswaps en valutatermijntransacties worden vanaf eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening.

De reële waarde wordt bepaald op basis van de marktwaarde van soortgelijke instrumenten. Indien de reële waarde positief is, wordt het instrument opgenomen onder ‘overige vorderingen’ en onder ‘overige schulden’ indien deze waarde negatief is. Afhankelijk van de aard en looptijd van het onderliggend contract vindt rubricering als langlopend of kortlopend plaats.

Nadere toelichting op de geconsolideerde balans

1. Onderzoek naar bijzondere waardeveranderingen

Algemeen

De vennootschap onderzoekt indien daartoe een aanleiding bestaat of er sprake is van een bijzondere waardevermindering van (im)materiële en financiële vaste activa. Daarnaast wordt jaarlijks onderzocht of er sprake is van een bijzondere waardevermindering van goodwill die is verkregen uit een bedrijfscombinatie.

Er is sprake van een bijzondere waardevermindering indien de realiseerbare waarde van een actief of een groep van activa lager ligt dan de boekwaarde. De realiseerbare waarde wordt bepaald op basis van de indirecte opbrengstwaarde, welke wordt berekend op basis van de door het management verwachte toekomstige kasstromen. Deze kasstromen zijn gebaseerd op het door de Raad van Bestuur goedgekeurde business plan voor de komende drie jaren en op een recente meerjarenprognose. De totale planperiode loopt tot en met 2062.

Bij het uitvoeren van een onderzoek naar bijzondere waardeveranderingen (impairment test) doet het management aannames, onder andere ten aanzien van ontwikkelingen in het reguleringskader op korte en lange termijn en maakt zij schattingen van bijvoorbeeld de toekomstige kasstromen en stelt zij de disconteringsvoet vast. Deze aannames, schattingen en oordelen hebben een significante invloed op de indirecte opbrengstwaarde.

Uitgevoerde onderzoeken

De volgende impairment tests zijn uitgevoerd:

A. Gastransportnetwerk in Nederland en de goodwill, naar de stand van 30 juni 2011
B. Gastransportnetwerk in Nederland, naar de stand van 31 december 2011
C. Gastransportnetwerk in Duitsland, naar de stand van 31 december 2011

Aanvullend op deze impairment tests zijn in verkorte vorm de toelichtingen op de impairment tests naar de stand van 31 december 2010 opgenomen (zie punt D).

A. Gastransportnetwerk in Nederland en de goodwill, naar de stand van 30 juni 2011

Aanleiding van het onderzoek

In juni 2010 heeft het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) de Methodebesluiten voor de periode 2009-2012 vernietigd die door de Nederlandse toezichthouder (NMa) in december 2008 voor Gas Transport Services (GTS) waren vastgesteld. Het CBb heeft verder geoordeeld dat de NMa ten onrechte geen methode van regulering heeft vastgesteld voor de jaren 2006-2008.

Op 17 mei jl. heeft de NMa per wettelijke taak (transport, balancering en kwaliteitsconversie) twee ontwerp-Methodebesluiten openbaar gemaakt; één voor de periode 2006-2009 en één voor 2010-2013.

De vennootschap heeft de NMa formeel geïnformeerd over haar bezwaren tegen de ontwerp-Methodebesluiten. De bezwaren zijn weergegeven in de Zienswijze, die openbaar gemaakt is door de NMa op hun website.

De bovenstaande ontwikkelingen gaven aanleiding tot het uitvoeren van een cijfermatig onderzoek naar mogelijke bijzondere waardeveranderingen van het gastransportnetwerk in Nederland en de goodwill naar de stand van 30 juni 2011. Het betreft de goodwill die is toegerekend aan het segment ‘Gereguleerd Netbeheer Nederland en Duitsland (TSO)’ bestaande uit de kasstroom-

genererende eenheid van het gastransportnetwerk in Nederland en van het gastransportnetwerk in Duitsland.

Uitkomst van het onderzoek
Op grond van de beschikbare informatie op het moment van het opmaken van de halfjaarrekening 2011 en rekening houdend met de grote onzekerheden heeft het management geconcludeerd dat er sprake is van een afwaardering op 30 juni 2011 van het gastransportnetwerk in Nederland en de goodwill ter grootte van respectievelijk 220,6 miljoen euro en 679,4 miljoen euro; in totaal 900,0 miljoen euro.

De bovenstaande toelichting is een samenvatting van hetgeen in het halfjaarbericht 2011 is opgenomen.

B. Gastransportnetwerk in Nederland, naar de stand van 31 december 2011
Aanleiding van het onderzoek
Op 12 oktober jl. heeft de NMa per wettelijke taak (transport, balancering en kwaliteitsconversie) twee Methodebesluiten en X-factorbesluiten openbaar gemaakt; één voor de periode 2006-2009 en één voor 2010-2013. De daaraan gerelateerde tariefbesluiten zijn in december 2011 vastgesteld.

Tegen de nieuwe Methodebesluiten is door een aantal belanghebbenden alsmede GTS beroep ingesteld. De verwachting is dat het CBb nog in 2012 een uitspraak zal doen. De vennootschap verwacht dat de ingestelde beroepsprocedures niet zullen leiden tot nadelige financiële gevolgen.

De vaststelling van bovengenoemde Methodebesluiten, X-factorbesluiten (besluiten ter zake van kortingen ter bevordering van de doelmatigheid van de bedrijfsvoering) en de daarop gebaseerde tariefbesluiten geven aanleiding tot het uitvoeren van een cijfermatig onderzoek naar mogelijke bijzondere waardeveranderingen van het gastransportnetwerk in Nederland naar de stand van 31 december 2011.

Uitgangspunten van het onderzoek
De kasstromen zijn contant gemaakt met een disconteringsvoet van 7,9% nominaal vóór belastingen.

Onzekerheden ten aanzien van de uitkomst van het onderzoek
De uitkomst van het onderzoek is mede afhankelijk van door de toezichthouder per reguleringsperiode vast te stellen parameters. Voor de reguleringsperiode 2010-2013 zijn deze opgenomen in Methodebesluiten. Voor de perioden hierna zijn de kasstromen doorgerekend op basis van het reguleringsmodel en de hierin opgenomen activawaarde en verwachte toegestane kosten.

Een eventuele structurele wijziging van de reële kapitaalkostenvergoeding van 0,25%-punt betekent indicatief (onder overige gelijkblijvende omstandigheden) een wijziging van de realiseerbare waarde van 138 miljoen euro ultimo 2011.

Indien de opgelegde productiviteitsverbetering met 0,5%-punt wijzigt voor de reguleringsperiode 2014-2017, dan leidt dit (onder overige gelijkblijvende omstandigheden) tot een wijziging in de realiseerbare waarde van circa 46 miljoen euro ultimo 2011.

Een structureel lagere kasstroom van 10 miljoen euro per jaar vanaf 2014 leidt indicatief (onder overige gelijkblijvende omstandigheden) tot een vermindering van de realiseerbare waarde van 110 miljoen euro ultimo 2011.

Indien de disconteringsvoet wijzigt met 0,25%-punt, dan leidt dit indicatief (onder overige gelijkblijvende omstandigheden) tot een wijziging in de realiseerbare waarde van 143 miljoen euro ultimo 2011.

Uitkomst van het onderzoek
Op grond van de thans beschikbare informatie, waarbij wordt verondersteld dat de ingestelde beroepsprocedures niet zullen leiden tot nadelige financiële gevolgen voor de vennootschap, heeft het management geconcludeerd dat op balansdatum de realiseerbare waarde van het gastransportnetwerk in Nederland niet lager ligt dan de boekwaarde.

Ook heeft het management geconcludeerd dat er geen sprake is van een terugneming van de bijzondere waardevermindering van het gastransportnetwerk in Nederland, welke in het eerste halfjaar 2011 is verantwoord.

C. Gastransportnetwerk in Duitsland, naar de stand van 31 december 2011
Aanleiding van het onderzoek
Externe indicatoren (beschikbaar gekomen informatie over onder andere de verwachtingen ten aanzien van de toekomstige ontwikkelingen van het reguleringsmodel en een neerwaartse bijstelling van het toegestane rendement op investeringen) geven aanleiding tot het uitvoeren van een cijfermatig onderzoek naar mogelijke bijzondere waardeveranderingen van het gastransportnetwerk in Duitsland naar de stand van 31 december 2011.

Uitgangspunten van het onderzoek
De kasstromen zijn contant gemaakt met een disconteringsvoet van 7,0% nominaal vóór belastingen.

Onzekerheden ten aanzien van de uitkomst van het onderzoek
De uitkomst van het onderzoek is mede afhankelijk van door de toezichthouder per reguleringsperiode vast te stellen parameters. Voor de reguleringsperiode 2008-2012 zijn deze opgenomen in besluiten. Voor de periode 2013-2017 zijn de kasstromen doorgerekend op basis van het reguleringsmodel en de hierin opgenomen activawaarde en verwachte toegestane kosten.

Er bestaat grote onzekerheid over de financiële gevolgen van het reguleringskader vanaf 2018. Het management gaat er thans vanuit dat het huidige reguleringskader zal worden gecontinueerd na 2017. De verwachtingen ten aanzien van de toegestane omzet in de reguleringperiode vanaf 2018 zijn neerwaarts bijgesteld.

Indien de opgelegde individuele productiviteitsverbetering voor de reguleringsperiode 2013-2017 jaarlijks 0,5%-punt wordt aangepast, dan leidt dit (onder overige gelijkblijvende omstandigheden) tot een wijziging in de realiseerbare waarde van circa 9 miljoen euro ultimo 2011.

Een structureel lagere kasstroom van 3 miljoen euro per jaar vanaf 2013 leidt indicatief (onder overige gelijkblijvende omstandigheden) tot een vermindering van de realiseerbare waarde van 40 miljoen euro ultimo 2011.

Indien de disconteringsvoet wijzigt met 0,25%-punt, dan leidt dit (onder overige gelijkblijvende omstandigheden) tot een wijziging in de realiseerbare waarde van indicatief 20 miljoen euro ultimo 2011.

Uitkomst van het onderzoek

Op grond van de thans beschikbare informatie en rekening houdend met de grote onzekerheden heeft het management geconcludeerd dat er sprake is van een afwaardering op 31 december 2011 van het gastransportnetwerk in Duitsland ter grootte van 400,0 miljoen euro, bestaande uit een afwaardering van de materiële vaste activa van 327,3 miljoen euro en een afwaardering van de financiële vaste activa van 72,7 miljoen euro.

D. Onderzoek naar bijzondere waardeveranderingen 2010
Tarieven Nederland
In juni 2010 heeft het CBb de methodebesluiten vernietigd die door de NMa in december 2008 voor GTS waren vastgesteld. Deze methodebesluiten hadden betrekking op de periode 2009-2012. Het CBb bepaalde dat de NMa nieuwe methodebesluiten moest nemen. Het CBb oordeelde verder dat de NMa ten onrechte geen methode van regulering had vastgesteld voor de jaren 2006-2008.

Tarieven Duitsland
De Duitse toezichthouder (Bundesnetzagentur) is in 2009 gestart met het ontwikkelen van een procedure die een individuele doelmatigheidsfactor voor elke Duitse landelijk netbeheerder vaststelt op basis van een onderlinge vergelijking van bedrijven (benchmark).

Gasunie Deutschland heeft in februari 2011 een brief van de Bundesnetzagentur ontvangen waarin is aangegeven dat Gasunie Deutschland de maximale individuele doelmatigheidsfactor van 100% zal bereiken. Gasunie Deutschland hoeft daarom op dit gebied geen aanpassing in haar tarieven te verwerken. De individuele doelmatigheidsfactor is vastgesteld voor de reguleringsperiode van 2010-2012.

Uitgangspunten van het onderzoek
De eerdergenoemde ontwikkelingen ter zake van de tarieven in Nederland en Duitsland gaven aanleiding tot het uitvoeren van onderzoek naar mogelijke bijzondere waardeveranderingen van het gastransportnetwerk in Nederland en Duitsland en de goodwill per 31 december 2010.

De kasstromen zijn contant gemaakt met een disconteringsvoet voor Nederland en Duitsland van respectievelijk 7,7% en 6,9% vóór belastingen.

Onzekerheden ten aanzien van de uitkomst van het onderzoek in Nederland
Naar aanleiding van de uitspraak van het CBb voerden de NMa en GTS meerdere malen verkennende gesprekken over de te volgen werkwijze en de te hanteren (financiële) uitgangspunten.

De toekomstige kasstromen bestaan uit:
- de omzet die wordt verdiend met de dienstverlening in het jaar op basis van gereguleerde tarieven voor het desbetreffende jaar; verminderd met
- de eventuele terugbetaling aan de markt over de jaren 2006 tot en met 2011.

De gereguleerde tarieven worden bepaald door een groot aantal factoren, gebruikmakend van complexe rekenmodellen. De uitkomsten worden echter sterk beïnvloed door de regulatoire boekwaarde van het gastransportnetwerk, de hoogte van de kapitaalkostenvergoeding, de regulatoire afschrijvingstermijnen en de normen voor de operationele kosten. Ten aanzien van deze factoren bestond op het moment van het opmaken van de jaarrekening 2010 grote onzekerheid.

Ook over de terugbetaling aan de markt over de jaren 2006 tot en met 2011 bestond op het moment van het opmaken van de jaarrekening 2010 grote onzekerheid, zowel ten aanzien van de hoogte, de terugbetaalperiode als de rentevergoeding.

Onzekerheden ten aanzien van de uitkomst van het onderzoek in Duitsland
De verwachtingen ten aanzien van de tariefsverhogingen in de volgende reguleringperiode 2013-2017 als gevolg van wijzigingen in het reguleringskader (verbetering investeringsklimaat) werden neerwaarts bijgesteld. Daarnaast werd verwacht dat vanaf 2018 de zogenoemde 'yardstick'-regulering van toepassing zou zijn.

Uitkomst van het onderzoek
Op grond van de beschikbare informatie op het moment van het opmaken van de jaarrekening 2010 en rekening houdend met de grote onzekerheden heeft het management geconcludeerd dat ultimo 2010 de realiseerbare waarde van het gastransportnetwerk in Nederland en Duitsland en de goodwill niet lager ligt dan de boekwaarde.

Volledigheidshalve werd opgemerkt dat er sprake is van een reële kans op een negatieve waardeverandering in de toekomst.

2. Verwerking acquisities

Acquisities in 2011
De N.V. Nederlandse Gasunie heeft in 2011, via Gasunie Deutschland Transport Services GmbH, 49% additionele aandelen in DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport-GmbH en 0,01% additionele aandelen in DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport-GmbH & Co. KG verworven, alsmede een belang verworven van 9,1% in trac-x Transport Capacity Exchange GmbH. Voor aanvullende informatie verwijzen wij naar punten 5, 6 en 7 van de nadere toelichting op de geconsolideerde balans.

Acquisities in 2010
De N.V. Nederlandse Gasunie heeft in 2010, via Gasunie LNG Holding B.V., haar 40% belang in Gate terminal C.V. en Gate terminal B.V. uitgebreid met 2,5% naar 42,5%, alsmede een belang verworven in de Rotterdamse Cintra Maatschappij B.V. Voor aanvullende informatie verwijzen wij naar punten 5 en 7 van de nadere toelichting op de geconsolideerde balans.

3. Materiële vaste activa

In miljoenen euro's	**Boek-waarde per 1 jan. 2011**	**Acqui-sities**	**Investe-ringen**	**Desinves-teringen**	**Afschrij-vingen**	**Bijzondere waardever-anderingen**	**Boek-waarde per 31 dec. 2011**
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	102,3	-	6,4	0,9	3,9	-	103,9
Compressorstations	602,2	-	244,9	1,7	34,2	34,8	776,4
Installaties	840,4	-	105,9	4,4	56,1	50,4	835,4
Hoofdtransportleidingen c.a.	4.806,0	-	378,1	6,5	87,4	395,7	4.694,5
Regionale transportleidingen c.a.	763,4	-	15,1	0,9	16,1	67,0	694,5
LNG gasopslag	-	-	371,4	-	4,0	-	367,4
Ondergrondse gasopslag	-	-	502,8	-	13,4	-	489,4
Andere vaste bedrijfsmiddelen	134,8	-	66,9	0,1	30,9	-	170,7

Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	1.572,9	-	-/- 1.011,0	-	-	-	561,9
Totaal voor boekjaar 2011	**8.822,0**	**-**	**680,5**	**14,5**	**246,0**	**547,9**	**8.694,1**

In miljoenen euro's	**Boek-waarde per 1 jan. 2010**	**Acqui-sities**	**Investe-ringen**	**Desinves-teringen**	**Afschrij-vingen**	**Bijzondere waardever-anderingen**	**Boek-waarde per 31 dec. 2010**
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	105,4	-	0,6	-	3,7	-	102,3
Compressorstations	441,2	-	190,1	0,6	28,5	-	602,2
Installaties	789,5	-	102,4	1,0	50,5	-	840,4
Hoofdtransportleidingen c.a.	4.122,6	-	767,8	1,5	82,9	-	4.806,0
Regionale transportleidingen c.a.	751,7	-	28,0	1,9	14,4	-	763,4
Andere vaste bedrijfsmiddelen	106,5	-	56,1	2,6	25,2	-	134,8
Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	1.531,7	15,5	25,7	-	-	-	1.572,9
Totaal voor boekjaar 2010	**7.848,6**	**15,5**	**1.170,7**	**7,6**	**205,2**	**-**	**8.822,0**

In miljoenen euro's	**Aanschaf-waarde per 31 dec. 2011**	**Cumulatieve afschrijvingen *) per 31 dec. 2011**	**Aanschaf-waarde per 31 dec. 2010**	**Cumulatieve afschrijvingen *) per 31 dec. 2010**
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	167,6	63,7	162,2	59,9
Compressorstations	1.027,1	250,7	786,3	184,1
Installaties	1.281,4	446,0	1.195,4	355,0
Hoofdtransportleidingen c.a.	6.227,3	1.532,8	5.860,0	1.054,0
Regionale transportleidingen c.a.	895,6	201,1	882,4	119,0
LNG gasopslag	371,4	4,0	-	-
Ondergrondse gasopslag	502,8	13,4	-	-
Andere vaste bedrijfsmiddelen	495,7	325,0	429,7	294,9
Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	561,9	-	1.572,9	-
Totaal	**11.530,8**	**2.836,7**	**10.888,9**	**2.066,9**

**) Inclusief eventuele bijzondere waardeveranderingen*

Afschrijvingstermijnen
Met ingang van 1 januari 2008 is de resterende afschrijvingstermijn voor investeringen in transportleidingen verlengd tot 55 jaar. De boekwaarde per deze datum en de investeringen vanaf deze datum in transportleidingen worden afgeschreven tot aan 2063.

Voor compressorstations en installaties geldt vanaf 1 januari 2004 een afschrijvingstermijn van (gemiddeld) 30 jaar.

De afschrijvingstermijnen van de andere componenten zijn als volgt:

- Bedrijfsgebouwen: 50 jaar
- LNG gasopslag: 15 tot 40 jaar, gemiddeld circa 30 jaar
- Ondergrondse gasopslag: 10 tot 40 jaar, gemiddeld circa 35 jaar
- Andere vaste bedrijfsmiddelen: 3 tot 20 jaar

Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Bijzondere waardeveranderingen gastransportnetwerk
Voor dit onderwerp verwijzen wij naar punt 1 van de nadere toelichting op de geconsolideerde balans.

4. Immateriële vaste activa

In miljoenen euro's	**Exploitatie-rechten**	**Goodwill**	**Totaal**
2011			
Stand per 1 januari 2011			
- kostprijs	9,7	679,4	689,1
Boekwaarde	9,7	679,4	689,1
Mutaties boekjaar 2011			
- bijzondere waardeveranderingen	-	-/- 679,4	-/- 679,4
- afschrijvingen	-/- 2,0	-	-/- 2,0
	-/- 2,0	-/- 679,4	-/- 681,4
Stand per 31 december 2011			
- kostprijs	9,7	679,4	689,1
- cumulatieve afschrijvingen *)	-/- 2,0	-/- 679,4	-/- 681,4
Boekwaarde	**7,7**	**-**	**7,7**
2010			
Stand per 1 januari 2010			
- kostprijs	9,7	679,4	689,1
Boekwaarde	9,7	679,4	689,1
Mutaties boekjaar 2010	-	-	-
Stand per 31 december 2010			
- kostprijs	9,7	679,4	689,1
Boekwaarde	**9,7**	**679,4**	**689,1**

**) Inclusief eventuele bijzondere waardeveranderingen*

Exploitatierechten
Gasunie Zuidwending B.V. heeft van derden de exploitatierechten verkregen van een deel van de uitzendcapaciteit van de aardgasbuffer in Zuidwending. De exploitatierechten hebben betrekking op de periode 2011 tot 2015. Het immaterieel vast actief wordt met ingang van 2011 lineair afgeschreven in overeenstemming met de gebruiksduur van de rechten.

Bijzondere waardeveranderingen goodwill
Voor dit onderwerp verwijzen wij naar punt 1 van de nadere toelichting op de geconsolideerde balans.

5. Investeringen in geassocieerde deelnemingen
De N.V. Nederlandse Gasunie heeft rechtstreeks of via haar groepsmaatschappijen belangen in de volgende vennootschappen:

Naam van de vennootschap	Zetel	Aandeel in kapitaal op 31 december	
		2011	2010
APX B.V.	Amsterdam	20,9%	20,9%
C.V. Gasexpansie IJmond	Groningen	50%	50%
Eemshaven LNG Terminal B.V.	's-Hertogenbosch	-	25%
Energie Data Services Nederland (EDSN) B.V.	Arnhem	25%	25%
Global Gas Networks Initiative (GGNI) B.V.	Groningen	25%	25%
Rotterdamse Cintra Maatschappij B.V.	Rotterdam	25%	25%
Aequamus GmbH	Bremen, Duitsland	-	33,3%
DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport-GmbH	Handewitt, Duitsland	75%	26%
DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport-GmbH & Co. KG	Handewitt, Duitsland	33,3%	33,3%
DEUDAN - Holding GmbH	Hannover, Duitsland	51%	51%
EuroHub GmbH	Haan, Duitsland	-	-
GASPOOL Balancing Services GmbH	Berlin, Duitsland	16,7%	25%
NETRA GmbH Norddeutsche Erdgas Transversale	Emstek/Schneiderkrug, Duitsland	33,3%	33,3%
NETRA GmbH Norddeutsche Erdgas Transversale & Co. KG	Emstek/Schneiderkrug, Duitsland	28,7%	28,7%

De N.V. Nederlandse Gasunie is beherend vennoot van C.V. Gasexpansie IJmond.

Gasunie Deutschland Transport Services GmbH heeft in 2011 49% additionele aandelen in DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport-GmbH en 0,01% additionele aandelen in DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport-GmbH & Co. KG verworven. Op grond van de huidige overeenkomsten kwalificeren DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport-GmbH en DEUDAN - Holding GmbH als joint ventures. In 2010 kwalificeerden deze belangen als geassocieerde deelnemingen. DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport-GmbH & Co. KG blijft een geassocieerde deelneming.

Het aandeel in GASPOOL Balancing Services GmbH is gewijzigd in 2011 als gevolg van de fusie met Aequamus GmbH. Deze transactie heeft niet geleid tot een resultaat. Op grond van overeenkomsten tussen de aandeelhouders van GASPOOL Balancing Services GmbH heeft de vennootschap invloed van betekenis.

In 2011 is Eemshaven LNG Terminal B.V. geliquideerd. De liquidatie is resultaat neutraal verlopen.

In 2010 is Global Gas Networks Initiative (GGNI) B.V. opgericht en is een belang verworven in de Rotterdamse Cintra Maatschappij B.V.

Het aandeel in APX B.V. is gewijzigd in 2010 als gevolg van de fusie met Belpex S.A. met een voordelig resultaat van 2,8 miljoen euro.

In 2010 is EuroHub GmbH geliquideerd met een voordelig resultaat van 0,3 miljoen euro.

Mutatieoverzicht van de investeringen in geassocieerde deelnemingen:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Stand per 1 januari	**198,9**	220,8
Investeringen	**-**	2,1
Acquisities	**3,4**	-
Rechtstreekse eigen vermogen mutaties	**0,1**	0,1
Resultaat in geassocieerde deelnemingen	**22,7**	27,6
Ontvangen dividend	**-/- 23,1**	-/- 54,5
Desinvesteringen/wijzigingen in belangen	**-/- 0,1**	2,8
Bijzondere waardeveranderingen	**-/- 72,7**	-
Stand per 31 december	**129,2**	198,9

Voor een toelichting op de bijzondere waardeveranderingen verwijzen wij naar punt 1 van de nadere toelichting op de geconsolideerde balans.

Het aandeel in de activa en verplichtingen op balansdatum en de omzet en het resultaat over het boekjaar van de geassocieerde deelnemingen is als volgt:

In miljoenen euro's	**31 dec. 2011**	**31 dec. 2010**
Activa	**386,8**	473,6
Verplichtingen	**262,6**	279,6
Omzet	**44,3**	74,8
Resultaat na belastingen	**22,7**	27,6

6. Overige kapitaalbelangen

Met ingang van 10 juni 2008 heeft de N.V. Nederlandse Gasunie een belang van 9% verkregen in Nord Stream AG, welke twee gaspijpleidingen door de Baltische Zee van Rusland naar Duitsland aanlegt en vervolgens opereert. Het kapitaalbelang in Nord Stream AG is bedoeld als een investering met een duurzaam karakter die dienstbaar is aan de doelstellingen van de N.V. Nederlandse Gasunie. Per 1 oktober 2011 is de eerste van de twee gaspijpleidingen in gebruik genomen.

Het belang in Nord Stream AG wordt gewaardeerd tegen reële waarde rekening houdend met een disconteringsvoet van 12% na belastingen. Indien de disconteringsvoet wijzigt met 0,5%-punt, dan leidt dit indicatief (onder overige gelijkblijvende omstandigheden) tot een wijziging in de reële

waarde van 8 miljoen euro ultimo 2011. Tijdens de bouwfase wordt de reële waarde benaderd door uit te gaan van de kostprijs.

In 2011 is een 9,1% belang verworven in trac-x Transport Capacity Exchange GmbH, welke wordt gewaardeerd tegen reële waarde.

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Stand per 1 januari	**191,0**	145,3
Investeringen	**23,8**	45,7
Mutatie reële waarde	**37,8**	-
Stand per 31 december	**252,6**	191,0

7. Belangen in joint ventures

De vennootschap heeft (indirect) een 60% belang in BBL Company V.O.F. In deze vennootschap onder firma hebben Gasunie BBL B.V. en twee andere partijen de gezamenlijke zeggenschap. BBL Company V.O.F. exploiteert een gaspijpleiding tussen Balgzand in Nederland en Bacton in het Verenigd Koninkrijk, die in december 2006 in bedrijf is genomen.

De vennootschap heeft (indirect) een 50% belang in Gate terminal Management B.V., een 42,5% belang in Gate terminal C.V. en een 42,5% belang in Gate terminal B.V. Het betreft een samenwerkingsverband met Koninklijke Vopak N.V. met als doel om een terminal voor vloeibaar aardgas (LNG) op de Maasvlakte te bouwen en te exploiteren.

In 2010 heeft Gasunie LNG Holding B.V. haar 40% belang in Gate terminal C.V. uitgebreid met 2,5% naar 42,5% met een nadelig resultaat van 4,1 miljoen euro. Hierdoor is het bijbehorende belang in Gate terminal B.V. ook verhoogd van 40% naar 42,5%.

Gasunie Deutschland Transport Services GmbH heeft in 2011 49% additionele aandelen in DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport-GmbH verworven voor 0,0 miljoen euro. Op grond van de huidige overeenkomsten kwalificeren DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport-GmbH en DEUDAN - Holding GmbH als joint ventures, ondanks de meerderheidsbelangen van respectievelijk 75% en 51%. Het effect van proportionele consolidatie op de balans en winst-en-verliesrekening is afgerond 0,0 miljoen euro. In 2010 kwalificeerden deze belangen als geassocieerde deelnemingen.

Het aandeel in de activa en verplichtingen op balansdatum en de baten en lasten over het boekjaar van de joint ventures, die zijn opgenomen in de consolidatie zijn als volgt:

In miljoenen euro's	**31 dec. 2011**	**31 dec. 2010**
Vaste activa	**685,5**	611,3
Vlottende activa	**38,9**	18,4
Totaal activa	**724,4**	629,7
Langlopende verplichtingen	**370,7**	286,2
Kortlopende verplichtingen	**28,0**	18,2

Totaal verplichtingen	**398,7**	304,4
Netto investering	**325,7**	325,3
Omzet	**90,9**	67,6
Resultaat na belastingen	**60,5**	49,3

8. Uitgestelde belastingvorderingen

De tijdelijke verschillen tussen de waardering in de jaarrekening en de fiscale jaarcijfers van Gasunie Nederland geven aanleiding tot het opnemen van de uitgestelde belastingvorderingen. Zij kunnen als volgt worden gespecificeerd:

In miljoenen euro's	**31 dec. 2011**	**31 dec. 2010**
Fiscale verwerking van de door de Staat betaalde koopsom	**1.744,9**	1.797,7
Fiscale verwerking van de voorziening inzake personeelsbeloningen	**26,7**	7,4
Fiscale verwerking van de voorziening verrekening tarieven	**-/- 98,6**	-
Fiscale verwerking van de financiële instrumenten	**13,2**	6,3
Materiële vaste activa	**-/- 1.144,8**	-/- 1.041,8
Compensabele verliezen	**4,8**	1,7
Totaal uitgestelde belastingvorderingen	**546,2**	771,3

Fiscale verwerking van de door de Staat betaalde koopsom
Bij de herstructurering van de N.V. Nederlandse Gasunie heeft in fiscale zin een informele kapitaalstorting in de vennootschap plaatsgevonden door de Staat der Nederlanden.

Op grond hiervan heeft de N.V. Nederlandse Gasunie met ingang van 2005 een additioneel fiscaal afschrijvingspotentieel ontvangen in de vorm van een fiscale herwaardering van het netwerk. De hieruit voortvloeiende uitgestelde belastingvordering is ten gunste van het eigen vermogen verwerkt. Ook de gevolgen van de tariefswijzigingen zijn en worden in het eigen vermogen verwerkt.

Fiscale verwerking van de voorziening verrekening tarieven
Op 11 oktober 2011 heeft de NMa nieuwe Methodebesluiten genomen voor de perioden 2006-2009 en 2010-2013. In deze besluiten zijn voor de jaren 2006-2011 lagere tarieven vastgesteld dan de N.V. Nederlandse Gasunie in deze jaren conform eerdere Methodebesluiten in rekening heeft gebracht. De N.V. Nederlandse Gasunie dient het verschil van 394 miljoen euro aan haar afnemers terug te betalen door verlaging van de transporttarieven in 2012 en 2013. Hiervoor is fiscaal een voorziening gevormd.

De mutaties in de uitgestelde belastingvorderingen zijn als volgt:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Stand per 1 januari	**771,3**	911,3

Mutaties verwerkt in de winst-en-verliesrekening	**-/- 250,5**	-/- 143,4
Mutaties verwerkt in het eigen vermogen	**25,4**	3,4
Stand per 31 december	**546,2**	771,3

De mutaties verwerkt in de winst-en-verliesrekening en het eigen vermogen over 2011 zijn als volgt te specificeren:

In miljoenen euro's	**Winst-en-verliesrekening**	**Eigen vermogen**
Door de Staat betaalde koopsom	-/- 52,8	-
Voorziening inzake personeelsbeloning	0,8	18,5
Voorziening verrekening tarieven	-/- 98,6	-
Financiële instrumenten	-	6,9
Materiële vaste activa	-/- 103,0	-
Compensabele verliezen	3,1	-
Totaal	**-/- 250,5**	**25,4**

De mutaties verwerkt in de winst-en-verliesrekening en het eigen vermogen over 2010 zijn als volgt te specificeren:

In miljoenen euro's	**Winst-en-verliesrekening**	**Eigen vermogen**
Door de Staat betaalde koopsom	-/- 53,9	-/- 36,0
Voorziening inzake personeelsbeloning	-/- 0,2	18,1
Financiële instrumenten	-/- 0,4	4,8
Materiële vaste activa	-/- 89,4	16,5
Compensabele verliezen	0,5	-
Totaal	**-/- 143,4**	**3,4**

Het effect van de tariefswijziging per 31 december 2010 in Nederland van 25,5% naar 25% op de uitgestelde belastingen bedraagt per saldo 15,4 miljoen euro negatief. Dit bedrag is verwerkt voor 19,6 miljoen euro ten laste van het eigen vermogen per 31 december 2010 en 4,2 miljoen euro ten gunste van de winst-en-verliesrekening in 2010.

9. Voorraden

De voorraden met een waarde per 31 december 2011 van 33,2 miljoen euro (2010: 27,8 miljoen euro) bestaan nagenoeg volledig uit onderhoudsmaterialen en onderdelen die gewaardeerd zijn op basis van gemiddelde inkoopprijzen. In de waardering is rekening gehouden met een voorziening voor incourante voorraden van 7,4 miljoen euro (2010: 7,3 miljoen euro). De mutatie van de voorziening is ten laste gebracht van het resultaat.

10. Handels- en overige vorderingen

In miljoenen euro's	**31 dec. 2011**	**31 dec. 2010**
Debiteuren	**186,7**	166,9
Belastingen en sociale premie	**162,4**	-
Overige vorderingen	**28,7**	87,6
Totaal handels- en overige vorderingen	**377,8**	254,5

De overige vorderingen per 31 december 2011 bevat een verstrekte financiering aan Nord Stream AG van in totaal 11,0 miljoen euro (31 december 2010: 56,6 miljoen euro).

Het totaal van de debiteuren en de overige vorderingen bedraagt 215,4 miljoen euro (2010: 254,5 miljoen euro). De ouderdomsanalyse van deze vorderingen op balansdatum is als volgt:

In miljoenen euro's	**Totaal**	**Niet vervallen en niet impaired**	**Vervallen en niet impaired**				
			< 30 dagen	30-60 dagen	60-90 dagen	90-120 dagen	> 120 dagen
2011	215,4	202,8	5,0	2,1	2,4	0,7	2,4
2010	254,5	242,9	9,0	1,9	0,2	0,1	0,4

De mutaties in de voorziening voor oninbaarheid zijn als volgt:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Stand per 1 januari	**-**	0,5
Toevoegingen	**0,2**	-
Vrijval ten gunste van het resultaat	**-**	-/- 0,5
Stand per 31 december	**0,2**	-

Voor de bepaling van de omvang van de voorziening worden de vorderingen individueel beoordeeld en hierbij wordt voornamelijk de ouderdom van de vordering en de kredietwaardigheid van de debiteur in beschouwing genomen.

11. Geldmiddelen en kasequivalenten

In miljoenen euro's	**31 dec. 2010**	**31 dec. 2010**
Banken	**18,8**	57,4
Callgeld en deposito's u/g	**49,7**	101,1

Totaal geldmiddelen en kasequivalenten	**68,5**	158,5

De banksaldi en het callgeld kennen een rentevergoeding op basis van dagrente en de deposito's u/g kennen een marktconform rentetarief passend bij de individuele looptijd. De deposito's u/g hebben een looptijd van korter dan één maand.

12. Eigen vermogen

Geplaatst kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal op 31 december 2011 bedraagt 756.000 euro en is verdeeld in 7.560 aandelen van elk 100 euro nominaal. Hiervan zijn 1.512 aandelen geplaatst en volgestort.

Overige reserves

De onder de 'overige reserves' opgenomen posten hebben in IFRS-termen het karakter van ingehouden winsten.

Dividend

De Raad van Bestuur stelt voor om over 2011 geen dividend uit te keren aan de aandeelhouder.

De winst over 2010 bedroeg 453,7 miljoen euro en hiervan is 181,5 miljoen euro als dividend uitgekeerd in 2011.

	2011	**2010**
Uit te keren slotdividend *(in miljoenen euro's)*	**-**	181,5
Dividend per aandeel *(in duizenden euro's)*	**-**	120,0

13. Cash flow hedge reserve

De mutaties in de cash flow hedge reserve zijn als volgt:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Stand per 1 januari	**-/- 16,9**	-/- 4,6
Effect tariefswijziging op de uitgestelde belastingen	**-**	-/- 0,1
Mutatie van de in de reserve opgenomen waardering van transacties gericht op het afdekken van (rente)kasstromen,	**-/- 25,8**	-/- 14,7
waarvan vennootschapsbelasting	**6,5**	3,8
Overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening,	**-/- 1,7**	-/- 1,7
waarvan vennootschapsbelasting	**0,4**	0,4
Stand per 31 december	**-/- 37,5**	-/- 16,9

De cash flow hedge reserve ultimo 2011 heeft evenals in 2010 betrekking op een tweetal cash flow hedges. Dit betreft de cash flow hedge van de N.V. Nederlandse Gasunie gerelateerd aan een tweetal obligatieleningen en de cash flow hedge van Gate terminal B.V.

In miljoenen euro's		**31 dec. 2011**		**31 dec. 2010**
Cash flow hedge N.V. Nederlandse Gasunie,	**12,2**		13,9	
waarvan vennootschapsbelasting	**-/- 3,0**		-/- 3,4	
		9,2		10,5
Cash flow hedge Gate terminal B.V.,	**-/- 62,3**		-/- 36,5	
waarvan vennootschapsbelasting	**15,6**		9,1	
		-/- 46,7		-/- 27,4
Totaal		**-/- 37,5**		-/- 16,9

De cash flow hedge reserve van de N.V. Nederlandse Gasunie gerelateerd aan twee langlopende obligatieleningen betreft in 2006 afgewikkelde swaptie transacties, waarvan de resultaten in de cash flow hedge reserve zijn opgenomen en vervolgens worden overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening gedurende de resterende looptijd van de onderliggende obligatielening. Het saldo van 9,2 miljoen euro (2010: 10,5 miljoen euro) valt voor 2,8 miljoen euro (2010: 3,4 miljoen euro) lineair vrij tot en met 2016 en voor 6,4 miljoen euro (2010: 7,1 miljoen euro) lineair vrij tot en met 2021.

In juli 2008 is Gate terminal B.V. een onderhandse lening aangegaan met variabele rente. De variabele rente is omgezet naar vaste rente met behulp van een swaptransactie. Deze transactie heeft ten doel om de wijzigingen in de (rente)kasstromen als gevolg van wijzigingen in de marktrente grotendeels te compenseren. Deze transactie is daartoe door het management specifiek aangewezen. De waardering van de swaptransactie is opgenomen in de balans onder overige langlopende verplichtingen.

14. Rentedragende leningen

Het totaalbedrag van 4.454,6 miljoen euro (2010: 3.896,7 miljoen euro) aan langlopende leningen bestaat voor 3.650,0 miljoen euro (2010: 3.150 miljoen euro) uit langlopende obligaties en voor 804,6 miljoen euro (2010: 746,7 miljoen euro) uit onderhandse leningen. De langlopende obligaties op balansdatum zijn volledig vastrentend. De onderhandse leningen op balansdatum zijn voor 500 miljoen euro (2010: 500 miljoen euro) vastrentend en voor 304,6 miljoen euro (2010: 246,7 miljoen euro) variabel rentend. Het renterisico ultimo 2011 over de 304,6 miljoen euro is voor 90% door middel van een swaptransactie afgedekt. Eind 2010 was 70% van het renterisico over de 246,7 miljoen euro variabel rentende leningen afgedekt door middel van een swaptransactie.

Er worden geen open valuta posities ingenomen.

Mutatieoverzicht rentedragende leningen:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Stand per 1 januari	**3.896,7**	4.112,2
Uitgegeven obligatieleningen	**500,0**	-

Getrokken op onderhandse faciliteiten	**71,0**	239,7
Toename onderhandse leningen door uitbreiding kapitaalbelang	**-**	10,9
Aflossingsverplichtingen in volgend boekjaar	**-/- 13,1**	-/- 466,1
Stand per 31 december	**4.454,6**	3.896,7

Overzicht toekomstige aflossingen:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Aflossingsverplichting in		
2011	**-**	466,1
2012	**13,1**	10,2
2013	**1.413,5**	1.410,6
2014	**14,6**	11,5
2015	**15,5**	12,1
2016	**715,5**	712,2
Na 2016	**2.300,1**	1.746,2
Totaal van de aflossingsverplichtingen	**4.472,3**	4.368,9

Onderstaand volgt een overzicht van de langlopende leningen inclusief aflossingsverplichtingen.

Stand per 31 december 2011:

Restant hoofdsom oorspronkelijke lening in miljoenen euro's	**Looptijd**	**Effectieve rente-percentages**	**Rente herzienings-datum**	**Nominaal uitstaand bedrag in miljoenen euro's**
700,0	2006-2016	4,250%	niet van toepassing	700,0
300,0	2006-2021	4,500%	niet van toepassing	300,0
400,0	2008-2013	6,000%	niet van toepassing	400,0
1.000,0	2008-2013	6,000%	niet van toepassing	1.000,0
125,0	2008-2022	4,500%	niet van toepassing	125,0
125,0	2008-2023	4,804%	niet van toepassing	125,0
145,5 *)	2008-2029	5,886%	15e elke maand	136,9
145,5 *)	2008-2029	5,903%	15e elke maand	136,9
750,0	2009-2017	5,125%	niet van toepassing	750,0
125,0	2009-2024	4,266%	niet van toepassing	125,0
22,0 *)	2009-2029	7,718%	15e elke maand	20,1
30,9 *)	2009-2029	7,347%	15e elke maand	28,4
125,0	2010-2025	3,581%	niet van toepassing	125,0
500,0	2011-2021	3,625%	niet van toepassing	500,0
Totaal				**4.472,3**

Indien de aandelen van de N.V. Nederlandse Gasunie niet meer voor 100% door de Nederlandse Staat worden gehouden, worden voor de vier leningen verstrekt door de Europese

Investeringsbank van elk 125 miljoen euro de rentepercentages aangepast in overeenstemming met het kredietrisicobeleid van de geldverstrekker.

Stand per 31 december 2010:

Restant hoofdsom oorspronkelijke lening in miljoenen euro's	**Looptijd**	**Effectieve rente-percentages**	**Rente herzienings-datum**	**Nominaal uitstaand bedrag in miljoenen euro's**
700,0	2006-2016	4,250%	niet van toepassing	700,0
300,0	2006-2021	4,500%	niet van toepassing	300,0
466,1	2008-2011	5,376%	niet van toepassing	466,1
400,0	2008-2013	6,000%	niet van toepassing	400,0
1.000,0	2008-2013	6,000%	niet van toepassing	1.000,0
125,0	2008-2022	4,500%	niet van toepassing	125,0
125,0	2008-2023	4,804%	niet van toepassing	125,0
145,5 *)	2008-2029	5,930%	15e elke maand	109,2
145,5 *)	2008-2029	5,910%	15e elke maand	109,2
750,0	2009-2017	5,125%	niet van toepassing	750,0
125,0	2009-2024	4,266%	niet van toepassing	125,0
22,0 *)	2009-2029	8,000%	15e elke maand	14,3
30,9 *)	2009-2029	7,600%	15e elke maand	20,1
125,0	2010-2025	3,581%	niet van toepassing	125,0
Totaal				**4.368,9**

**) Deze leningen zijn aangetrokken door Gate terminal B.V. in de vorm van langlopende faciliteiten en worden proportioneel geconsolideerd. Op deze faciliteiten wordt gefaseerd getrokken.*

Het gewogen gemiddelde effectieve rentepercentage van de langlopende leningen bedroeg per balansdatum 5,0% (ultimo 2010: 5,2%).

Het renterisico wordt beheerst met behulp van financiële derivaten (zie ook punt 21 van de toelichting).

Inzake de rentedragende leningen zijn geen zekerheden gesteld door de N.V. Nederlandse Gasunie.

De marktwaarde van de langlopende leningen bedraagt ultimo 2011 4,9 miljard euro (ultimo 2010: 4,3 miljard euro).

15. Uitgestelde belastingverplichtingen

De tijdelijke verschillen tussen de waardering in de jaarrekening en de fiscale jaarcijfers van Gasunie Deutschland geven aanleiding tot het opnemen van de uitgestelde belastingverplichtingen. Zij kunnen als volgt worden gespecificeerd:

In miljoenen euro's	**31 dec. 2011**	**31 dec. 2010**
Materiële vaste activa	**184,1**	281,5
Voorziening inzake personeelsbeloningen	**-/- 7,3**	-/- 6,1
Overige uitgestelde belastingverplichtingen	**23,5**	33,5

Totaal uitgestelde belastingverplichtingen	**200,3**	308,9

De mutaties in de uitgestelde belastingverplichtingen zijn als volgt:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Stand per 1 januari	**308,9**	327,4
Mutaties verwerkt in de winst-en-verliesrekening	**-/- 107,9**	-/- 17,5
Mutaties verwerkt in het eigen vermogen	**-/- 0,7**	-/- 1,0
Stand per 31 december	**200,3**	308,9

De mutaties verwerkt in de winst-en-verliesrekening en het eigen vermogen in 2011 zijn als volgt te specificeren:

In miljoenen euro's	**Winst-en-verliesrekening**	**Eigen vermogen**
Materiële vaste activa	-/- 97,4	-
Voorziening personeelsbeloningen	-/- 0,5	-/- 0,7
Overige mutaties	-/- 10,0	-
Totaal	**-/- 107,9**	**-/- 0,7**

De mutaties verwerkt in de winst-en-verliesrekening en het eigen vermogen in 2010 zijn als volgt te specificeren:

In miljoenen euro's	**Winst-en-verliesrekening**	**Eigen vermogen**
Materiële vaste activa	1,7	-
Voorziening personeelsbeloningen	-/- 0,3	-/- 1,0
Overige mutaties	-/- 18,9	-
Totaal	**-/- 17,5**	**-/- 1,0**

Het effect van de tariefswijziging per 31 december 2010 in Duitsland van 28,5% naar 28,7% op de uitgestelde belastingen bedraagt in totaal 1,4 miljoen euro negatief, welke is verwerkt ten laste van de winst-en-verliesrekening.

16. Personeelsbeloningen

In miljoenen euro's	**31 dec. 2011**	**31 dec. 2010**

A. pensioenverplichtingen Nederland	**106,1**		28,5	
B. pensioenverplichtingen Gasunie Deutschland	**49,0**		42,7	
		155,1		71,2
C. jubileumuitkeringen		**5,6**		7,7
D. secundaire arbeidsvoorwaarden na pensionering		**5,5**		9,7
Totaal		**166,2**		88,6

Voorzieningen voor pensioenverplichtingen
De aannames die ten grondslag liggen aan de berekening van de pensioenverplichtingen zijn als volgt:

	Nederland		**Duitsland**	
	2011	**2010**	**2011**	**2010**
Disconteringsvoet	**3,9%**	4,5%	**3,9%**	4,5%
Verwachte toekomstige salarisverhogingen	**3,7%**	3,7%	**2,8%**	3,3%
Verwachte toekomstige pensioenverhogingen	**1,8%**	1,8%	**1,8%**	1,8%
Verwachte rendement op fondsbeleggingen	**4,0%**	4,0%	**-**	-

Op basis van de gerealiseerde rendementen over de afgelopen jaren en de verwachte rendementen in de toekomst is het verwachte rendement op fondsbeleggingen in 2011 gehandhaafd op 4,0%.

Meerjarenoverzicht (stand ultimo het jaar):

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**	**2009**	**2008**	**2007**
Contante waarde toegekende pensioenaanspraken	1.113,4	996,2	858,6	734,9	810,4
Fondsbeleggingen	-/- 958,3	-/- 925,0	-/- 865,0	-/- 729,3	-/- 854,5
Pensioenvoorziening	155,1	71,2	-/- 6,4	5,6	-/- 44,1
Ervaringsaanpassingen verplichtingen van de regeling	-/- 16,8	41,4	70,2	-/- 0,4	22,0
Ervaringsaanpassingen fondsbeleggingen	13,6	41,8	47,9	-/- 171,2	31,4

A. Voorziening voor pensioenverplichtingen Nederland
De voorziening voor pensioenverplichtingen voor werknemers in Nederland is als volgt opgebouwd:

In miljoenen euro's	**31 dec. 2011**	**31 dec. 2010**
Contante waarde toegekende pensioenaanspraken	**1.064,4**	953,5
Fondsbeleggingen	**-/- 958,3**	-/- 925,0
Pensioenvoorziening	**106,1**	28,5

Het verloop van de pensioenvoorziening luidt als volgt:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Contante waarde toegekende pensioenaanspraken		
Stand per 1 januari	**953,5**	822,8
Toename toegekende pensioenaanspraken	**19,9**	15,8
Oprenting	**42,9**	41,1
Actuarieel resultaat	**87,7**	112,6
Betaalde pensioenuitkeringen	**-/- 39,6**	-/- 38,8
Stand per 31 december	**1.064,4**	953,5
Fondsbeleggingen		
Stand per 1 januari	**925,0**	865,0
Verwacht rendement	**36,7**	34,5
Ontvangen pensioenbijdrage werkgever	**22,6**	22,5
Actuarieel resultaat	**13,6**	41,8
Betaalde pensioenuitkeringen	**-/- 39,6**	-/- 38,8
Stand per 31 december	**958,3**	925,0

Alle fondsbeleggingen zijn ondergebracht bij de Stichting Pensioenfonds Gasunie.

In de uitvoeringsovereenkomst tussen Stichting Pensioenfonds Gasunie en de N.V. Nederlandse Gasunie heeft de vennootschap zich verplicht tot afdracht van een herstelpremie ter aanvulling van de dekkingsgraad van het fonds tot 105%, voor zover de dekkingsgraad op 31 december van enig boekjaar lager is dan 105%. Op 31 december 2011 is er sprake van een dekkingstekort: op basis van voorlopige cijfers heeft het pensioenfonds een dekkingsgraad van minder dan 105%.

Het pensioenfonds kan op grond van deze overeenkomst een herstelpremie vorderen van de N.V. Nederlandse Gasunie en de aangesloten werkgever om haar dekkingsgraad in een periode van maximaal drie jaren te verbeteren tot 105%. De herstelpremie in het eerste jaar van het dekkingstekort bedraagt een derde van het verschil tussen het minimaal vereiste en het aanwezige eigen vermogen in het pensioenfonds.

Op grond van een voorlopige berekening van het eigen vermogen en de pensioenverplichtingen van het pensioenfonds zal de verwachte herstelpremie voor 2012 voor de vennootschap 6,7 miljoen euro bedragen. Deze verplichting tot een herstelpremie is overeenkomstig de IFRS standaard ter zake niet in de balans verwerkt.

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Rechtstreeks in het eigen vermogen verwerkte actuariële resultaten		
Actuarieel resultaat op pensioenaanspraken	**-/- 87,7**	-/- 112,6
Actuarieel resultaat op fondsbeleggingen	**13,6**	41,8
Totaal actuarieel resultaat	**-/- 74,1**	-/- 70,8

Het actuarieel resultaat in 2011 wordt in belangrijke mate beïnvloed door enerzijds de verlaging van de disconteringsvoet en anderzijds de ervaringsaanpassingen van de pensioenverplichtingen en het rendement op fondsbeleggingen.

Het actuarieel resultaat in 2010 wordt in belangrijke mate beïnvloed door enerzijds de ervaringsaanpassingen van de pensioenverplichtingen en de verlaging van de disconteringsvoet en anderzijds het rendement op fondsbeleggingen.

Het cumulatieve saldo van de actuariële winsten en verliezen bedraagt ultimo 2011: 327,7 miljoen euro nadelig (ultimo 2010: 253,6 miljoen euro nadelig).

De fondsbeleggingen per beleggingscategorie zijn als volgt:

In percentages	**31 dec. 2011**	**31 dec. 2010**
Zakelijke waarden	**53**	54
Obligaties	**44**	41
Liquiditeiten	**3**	5
Totaal	**100**	100

Het werkelijke rendement over 2011 op de fondsbeleggingen bedraagt 5,6% (2010: 8,7%). De vennootschap verwacht in 2012 circa 26,8 miljoen euro aan reguliere pensioenbijdrage aan het pensioenfonds verschuldigd te zijn.

Stichting Pensioenfonds Gasunie heeft per 31 december 2011 evenals per 31 december 2010 geen financiering verstrekt aan de N.V. Nederlandse Gasunie. Het pensioenfonds belegt niet in eigendommen of andere activa die door de vennootschap worden gebruikt.

De totale pensioenlasten uit hoofde van deze toegezegde-pensioenregeling in de winst-en-verliesrekening bestaan uit:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Toename toegekende pensioenaanspraken	**19,9**	15,8
Oprenting	**42,9**	41,1
Verwacht rendement fondsbeleggingen	**-/- 36,7**	-/- 34,5
Totaal pensioenlasten	**26,1**	22,4

B. Voorziening voor pensioenverplichtingen Gasunie Deutschland
De pensioenvoorziening heeft betrekking op de pensioenregeling zoals die geldt voor de werknemers van Gasunie Deutschland.

De voorziening voor pensioenverplichtingen is als volgt opgebouwd:

In miljoenen euro's	**31 dec. 2011**	**31 dec. 2010**
Contante waarde toegekende pensioenaanspraken	**49,0**	42,7

Fondsbeleggingen	**-**	-
Pensioenvoorziening	**49,0**	42,7

Het verloop van de pensioenvoorziening luidt als volgt:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Contante waarde toegekende pensioenaanspraken		
Stand per 1 januari	**42,7**	35,8
Toename toegekende pensioenaanspraken	**2,0**	1,8
Oprenting	**1,9**	1,7
Actuarieel resultaat	**2,4**	3,4
Betaalde pensioenuitkeringen	**-**	-
Stand per 31 december	**49,0**	42,7

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Rechtstreeks in het eigen vermogen verwerkte actuariële resultaten		
Actuarieel resultaat op pensioenaanspraken	**-/- 2,4**	-/- 3,4
Totaal actuarieel verlies	**-/- 2,4**	-/- 3,4

Het cumulatieve saldo van de actuariële winsten en verliezen, die rechtstreeks in het eigen vermogen zijn verwerkt, bedraagt ultimo 2011: 11,4 miljoen euro nadelig (ultimo 2010: 9,0 miljoen euro nadelig).

De totale pensioenlasten uit hoofde van deze toegezegde-pensioenregeling in de winst-en-verliesrekening bestaan uit:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Toename toegekende pensioenaanspraken	**2,0**	1,8
Oprenting	**1,9**	1,7
Totaal pensioenlasten	**3,9**	3,5

C. Voorziening voor jubileumuitkeringen
De voorziening heeft betrekking op de jubileumuitkeringen die de N.V. Nederlandse Gasunie uitkeert aan haar werknemers bij dienstjubilea. De mutaties in de voorziening zijn als volgt:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Stand per 1 januari	**7,7**	7,9

Toevoegingen	**0,2**	-
Aanwending	**-/- 0,8**	-/- 0,2
Kortlopende deel van de voorziening (afkoop vanwege aanpassing van de regeling)	**-/- 1,5**	-
Stand per 31 december	**5,6**	7,7

Per 1 januari 2012 is de bestaande jubileumregeling vervangen door een nieuwe regeling. Werknemers zijn gecompenseerd met een afkoop in januari 2012.

D. Voorziening voor kosten van de secundaire arbeidsvoorwaarden na pensionering voor postactieve en gepensioneerde werknemers
De voorziening heeft betrekking op de vergoeding die de N.V. Nederlandse Gasunie verstrekt aan haar werknemers na hun pensionering.

Per 31 december 2011 is een regeling die onderdeel uitmaakt van de secundaire arbeidsvoorwaarden bij toekomstige beëindiging van het dienstverband – ook wegens pensionering, vervroegd uittreden of overlijden – gestopt. Het financieel voordeel voor de medewerkers dat hiermee vervalt is in februari 2012 afgekocht.

Doordat deze regeling is gestopt bij toekomstige beëindiging van het dienstverband, valt de voorziening voor kosten van de secundaire arbeidsvoorwaarden na pensionering lager uit dan voorgaande jaren.

De mutaties in de voorziening zijn als volgt:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Stand per 1 januari	**9,7**	7,5
Toevoegingen	**0,2**	3,2
Aanwending	**-/- 0,9**	-/- 1,0
Vrijval	**-/- 1,0**	-
Kortlopende deel van de voorziening (afkoop vanwege aanpassing van de regeling)	**-/- 2,5**	-
Stand per 31 december	**5,5**	9,7

De voorziening heeft overwegend een langlopend karakter. De voorziening is niet afgefinancierd.

17. Voorzieningen

Voorziening reorganisatiekosten
De voorziening dient ter dekking van de verplichtingen (aan postactieve werknemers) die voortkomen uit reeds eerder gestarte reorganisaties. De mutaties in de voorziening zijn als volgt:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Stand per 1 januari	**0,3**	0,6

Kortlopende deel van de voorziening	**-/- 0,2**	-/- 0,3
Stand per 31 december	**0,1**	0,3

Voorziening voor opruimingskosten en saneringen
De mutaties in de voorziening zijn als volgt:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Stand per 1 januari	**34,5**	-
Toevoegingen	**66,0**	34,5
Aanwending	**-/- 1,6**	-
Stand per 31 december	**98,9**	34,5

Deze voorziening is in 2010 gevormd naar aanleiding van besluiten van het management om binnen afzienbare tijd specifieke activa buitengebruik te stellen, te verwijderen of te saneren, bijvoorbeeld naar aanleiding van nieuwe wetgeving. De voorziening heeft betrekking op saneringen van plaatsgebonden en groepsgebonden knelpunten, verplichtingen om buitengebruik gestelde aftakkingen te ontkoppelen van het net en op het besluit om bepaalde leidingdelen te herontwikkelen of te vervangen.

Het saneringsprogramma is in 2011 aangevuld met reeds ontkoppelde leidingen. Daarnaast zijn de verwachte kosten volgend uit het bestaande programma herberekend.

Een voorziening voor algemene opruimingskosten op langere termijn wordt niet opgenomen omdat het thans niet aannemelijk wordt geacht dat het opruimen van transportleidingen en toebehoren aan de orde zal komen. Verwacht wordt dat de opbrengsten van een alternatieve aanwending (op termijn) verminderd met de kosten van conservering zullen opwegen tegen de (maatschappelijke) kosten van het opruimen.

18. Overige langlopende verplichtingen

In miljoenen euro's	**31 dec. 2011**	**31 dec. 2010**
Afgeleide financiële instrumenten	**65,1**	39,2
Overige langlopende verplichtingen	**1,0**	0,2
Totaal overige langlopende verplichtingen	**66,1**	39,4

In juli 2008 is Gate terminal B.V. een onderhandse lening aangegaan met variabele rente. De variabele rente is omgezet naar vaste rente met behulp van een swaptransactie. De waardering van de swaptransactie inclusief opgelopen rente bedraagt ultimo 2011 65,1 miljoen euro nadelig (2010: 39,2 miljoen euro nadelig).

19. Kortlopende financieringsverplichtingen

In miljoenen euro's	**31 dec. 2011**	**31 dec. 2010**
Aflossingsverplichtingen op langlopende leningen	**13,1**	466,1
Kortlopende leningen	**305,5**	513,2
Totaal kortlopende financieringsverplichtingen	**318,6**	979,3

De N.V. Nederlandse Gasunie heeft eind 2011 voor 305,5 miljoen euro (2010: 513,2 miljoen euro) aan kortlopende leningen opgenomen tegen marktconforme condities. Ultimo 2011 en 2010 betreft dit voornamelijk opgenomen deposito's. Daarnaast is ultimo 2010 ter afdekking van het tegenpartijrisico op financiële instrumenten door tegenpartijen voor 83 miljoen euro in deposito gestort bij de N.V. Nederlandse Gasunie.

Naast bovenstaande kortlopende financieringsverplichtingen beschikt de N.V. Nederlandse Gasunie over kredietfaciliteiten voor tijdelijke financiering met een waarde van 915 miljoen euro (2010: 915 miljoen euro) en een Commercial Paper programma ter grootte van 750 miljoen euro (2010: nihil). Ultimo 2011 en 2010 is onder deze kredietfaciliteiten geen geld opgenomen. De kredietfaciliteiten zijn gecommitteerd. Van de kredietfaciliteiten loopt 800 miljoen euro af in 2015. De verschuldigde rente over de kredietfaciliteiten betreft een marktconforme variabele rente. Inzake de kredietfaciliteiten zijn geen zekerheden gesteld door de N.V. Nederlandse Gasunie.

20. Handelsschulden en overige te betalen posten

In miljoenen euro's	**31 dec. 2011**	**31 dec. 2010**
Handelsschulden	**61,3**	67,9
Belastingverplichtingen	**13,2**	60,2
Overige schulden en overlopende passiva	**292,7**	376,5
Handelsschulden en overige te betalen posten	**367,2**	504,6

De handelsschulden en overige te betalen posten zijn niet rentedragend.

Onder de 'overige schulden en overlopende passiva' zijn (per saldo) opgenomen de nog te verwachten gasinkoopfacturen ter zake van het balanceren van het gastransportnetwerk. Door wijzigingen in de regelgeving, de leveringsvoorwaarden en de ervaring in de afgelopen jaren heeft de vennootschap de waarderingsmethode van deze verplichtingen aangepast. Het effect van deze schattingswijziging bedraagt 59,3 miljoen euro voordelig en is opgenomen onder de 'opbrengsten'.

In 2011 is de kortlopende verplichting 'nog te ontvangen facturen' voor zover van toepassing geherrubriceerd van 'handelsschulden' naar 'overige schulden en overlopende passiva'. De vergelijkende cijfers over 2010 zijn overeenkomstig aangepast.

21. Financiële risico's

Algemeen
De belangrijkste risico's waaraan de N.V. Nederlandse Gasunie onderhevig is zijn het marktrisico (bestaande uit renterisico en valutarisico), het kredietrisico en het liquiditeitsrisico. De N.V. Nederlandse Gasunie past financieel risicomanagement toe met het doel deze risico's te beperken door operationele en financiële maatregelen. Afhankelijk van de aard en omvang van de risico's worden daartoe zo nodig specifieke instrumenten ingezet.

De afdeling Treasury is verantwoordelijk voor het uitvoeren van het financiële risicomanagement. De inzet van bepaalde risico-instrumenten behoeven de voorafgaande instemming van de Raad van Bestuur. De Raad van Bestuur wordt periodiek gerapporteerd over de aard en omvang van de risico's en de getroffen maatregelen.

Door de N.V. Nederlandse Gasunie kan gebruik worden gemaakt van afgeleide financiële instrumenten voor het beheersen van rente- en valutarisico's die voortvloeien uit de gewone bedrijfsuitoefening. Het risicobeleid is erop gericht om de korte termijneffecten van de rente- en koersschommelingen op het resultaat te beperken en om op lange termijn de vigerende marktrentes en marktwisselkoersen te volgen.

Financiële instrumenten worden alleen ingezet voor afdekking van risico's en niet voor handels- of andere doeleinden.

Voor de presentatie van valuta- en renterisico's vereist IFRS 7 gevoeligheidsanalyses die de financiële effecten van redelijkerwijs hypothetische veranderingen in relevante risicovariabelen laten zien op de winst-en-verliesrekening en op het eigen vermogen. De effecten worden bepaald door de hypothetische veranderingen in de risicovariabelen te relateren aan de balanswaarde van de financiële instrumenten op verslagdatum. Hierbij wordt verondersteld dat de balanswaarde op verslagdatum een representatieve weergave is voor de gehele periode.

Renterisico
Het door de vennootschap gelopen risico door fluctuaties in de marktrente heeft voornamelijk betrekking op de langlopende verplichtingen met een variabele rente. Daarnaast loopt de vennootschap een renterisico in de periode tussen het besluit tot en de realisatie van de uitgifte van langlopende leningen met een vaste rente.

Bij de projectfinanciering van één van de geconsolideerde joint ventures is het renterisico in de periode vanaf het besluit om deze financiering te gaan realiseren tot moment van daadwerkelijk financieren, beheerst met behulp van een swaptransactie. Met deze swaptransactie wordt tevens het renterisico gedurende de looptijd van de projectfinanciering beheerst. De transactie heeft ten doel de wijzigingen in de (rente)kasstromen als gevolg van wijzigingen in de marktrente effectief te compenseren (cash flow hedge).

Het variabel rentedragende deel van de leningenportefeuille bedraagt ultimo 2011 1% (2010: 1%). Bij een rentestijging/daling van 1%-punt stijgen/dalen de jaarlijkse rentelasten van de leningen portefeuille met 0,4 miljoen euro (2010: 0,5 miljoen euro).

Het effect van 1%-punt stijging/daling op de waardering van de financiële instrumenten die worden verantwoord door rechtstreekse verwerking van mutaties in het eigen vermogen bedraagt 5 miljoen euro nadelig/voordelig (2010: 5 miljoen euro nadelig/voordelig) na aftrek van vennootschapsbelasting.

Valutarisico

Valutarisico's ontstaan, zoals gedefinieerd in IFRS 7, bij financiële instrumenten als deze zijn afgesloten in een valuta die ongelijk is aan de functionele valuta en als deze van een monetaire aard zijn.

De N.V. Nederlandse Gasunie streeft er naar om valutarisico's te beperken. Er wordt daarbij gebruik gemaakt van termijncontracten en valutaswaps. Valuta-instrumenten worden uitsluitend toegepast op basis van onderliggende posities. Valutarisico's worden volledig afgedekt voor zover er in voldoende mate zekerheid bestaat over de omvang en het tijdstip van de kasstromen in vreemde valuta.

Ultimo 2011 waren voor 3,3 miljoen euro aan verplichtingen in GBP afgedekt met termijntransacties (2010: 3 miljoen euro).

Aan de passiva zijde van de balans zijn er in 2011 posities in GBP ter waarde van 0,2 miljoen euro (2010: 2 miljoen euro) en in CHF ter waarde van 0,1 miljoen euro (2010: 0,2 miljoen euro). De omrekening van de vreemde valuta naar euro heeft plaatsgevonden tegen de ultimo jaarkoers.

In miljoenen euro's	**Positie**	**Stijging/ daling koers**	**Effect op resultaat voor belasting**	**Effect op eigen vermogen**
2011				
Euro/GBP	0,2	+/- 30%	-/+ 0,1	-
Euro/CHF	0,1	+/- 30%	-	-
2010				
Euro/GBP	2,0	+/- 30%	-/+ 0,6	-/+ 0,5
Euro/CHF	0,2	+/- 30%	-/+ 0,1	-

In de gevoeligheidsanalyse wordt rekening gehouden met de bandbreedte waarbinnen zich koersbewegingen hebben voorgedaan. Deze bandbreedtes worden intern ook gehanteerd voor potentiële risico analyses. Er zijn geen andere vreemde valutaposities van significante omvang.

Kredietrisico
Het kredietrisico bestaat uit het verlies dat zou ontstaan indien op verslagdatum tegenpartijen volledig in gebreke zouden blijven en hun contractuele verplichtingen niet na zouden komen. De onderneming loopt geen belangrijk kredietrisico ten aanzien van een enkele individuele afnemer of tegenpartij.

Bij toepassing van afgeleide financiële instrumenten hanteert de onderneming ter beperking van het tegenpartijrisico per partij strikte limieten met betrekking tot de hoogte van het risico, dat op de partij mag worden gelopen. De onderneming heeft selectiecriteria opgesteld ten aanzien van tegenpartijen van financiële instrumenten. Deze criteria beperken het risico verbonden aan mogelijke kredietconcentraties en marktrisico's. Er is ter afdekking van het tegenpartijrisico op financiële instrumenten door tegenpartijen ultimo 2011 geen deposito gestort bij de N.V. Nederlandse Gasunie (2010: 83 miljoen euro).

Ontvangen garantiestellingen
De N.V. Nederlandse Gasunie en haar groepsmaatschappijen hebben de volgende garantiestellingen ontvangen van derden:

In miljoenen euro's	**31 dec. 2011**		**31 dec. 2010**	
	Aantal	**Waarde**	**Aantal**	**Waarde**
Bankgaranties	**58**	**59,4**	113	99,5
Deposits	**31**	**6,8**	36	5,9
Sureties	**24**	**139,2**	25	88,4
Overig	**2**	**43,4**	2	3,1
	115	**248,8**	176	196,9

De ontvangen bankgaranties hebben voornamelijk betrekking op zekerstellingen van aannemers bij nieuwbouwactiviteiten. De ontvangen deposits en sureties betreffen zekerheden uit gastransportovereenkomsten. De deposits worden in geld aangehouden. De rente op deposits wordt aan de garantieverstrekker vergoed.

De looptijd van de ontvangen garantiestelling is over het algemeen kort van aard (1-3 jaar), maar enkele garanties kennen een looptijd van meer dan vijf jaar. De garantiestellingen zijn niet vrij overdraagbaar.

Liquiditeitsrisico
Het liquiditeitsrisico betreft het risico dat de onderneming over onvoldoende liquide middelen beschikt om aan de directe verplichtingen te voldoen. Het beleid van de N.V. Nederlandse Gasunie is het reduceren van dit risico tegen minimale kosten. De mogelijkheden tot reduceren van dit risico hangt samen met de solvabiliteit van de onderneming. Als solvabele onderneming is de N.V. Nederlandse Gasunie goed in staat om kredietfaciliteiten aan te trekken. Voor de kwantificering van het risico werkt de N.V. Nederlandse Gasunie met een meerjarenplanning voor de kapitaalslasten en een liquiditeitsprognose met een horizon van minimaal een jaar voor de operationele uitgaven.

De vennootschap heeft gecommitteerde kredietfaciliteiten tot 915 miljoen euro (2010: 915 miljoen euro), een Commercial Paper programma ter grootte van 750 miljoen euro (2010: nihil) en een Medium Term Note (MTN) programma ter grootte van 5 miljard euro (2010: 5 miljard euro). Binnen het MTN programma is ultimo 2011 1,35 miljard euro beschikbaar voor nieuwe emissies.

Rating
Op 16 november 2011 heeft rating agency Moody's Investors Service de credit rating van de N.V. Nederlandse Gasunie gewijzigd van Aa3 met een negatief vooruitzicht naar A2 met een stabiel vooruitzicht. De credit rating AA- van rating agency Standard & Poor's is ongewijzigd gebleven, maar het vooruitzicht is wel aangepast van stabiel naar negatief. Deze wijzigingen zijn voornamelijk het gevolg van de aangepaste Methodebesluiten door de NMa en het proces dat hieraan vooraf ging.

Dividendbeleid
De N.V. Nederlandse Gasunie streeft naar een verhouding tussen vreemd en eigen vermogen, die haar in staat stelt om haar strategie te kunnen realiseren.

Overzicht toekomstige kasstromen
Het overzicht van de vervaltermijnen van toekomstige kasstromen ter zake van langlopende en kortlopende verplichtingen uitstaand op balansdatum is als volgt:

In miljoenen euro's	**Totaal**	**Direct opeisbaar**	**< 1 jaar**	**1-5 jaar**	**> 5 jaar**
2011					
Langlopende verplichtingen					
- rentedragende leningen	4.459,2	-	-	2.159,1	2.300,1
- afgeleide financiële instrumenten	65,1	-	-	-	65,1
- overige langlopende verplichtingen	1,0	-	-	0,7	0,3
Kortlopende verplichtingen					
- kortlopende financieringsverplichtingen	318,6	10,3	308,3	-	-
- handelsschulden	61,3	61,3	-	-	-
- belastingverplichtingen	13,2	13,2	-	-	-
- overige schulden en overlopende passiva	292,7	105,1	187,6	-	-
Rentebetalingen op verplichtingen	1.215,0	-	224,6	581,0	409,4
Totaal	**6.426,1**	**189,9**	**720,5**	**2.740,8**	**2.774,9**
2010					
Langlopende verplichtingen					
- rentedragende leningen	3.902,8	-	-	1.444,4	2.458,4
- afgeleide financiële instrumenten	39,2	-	-	-	39,2
- overige langlopende verplichtingen	0,2	-	-	-	0,2
Kortlopende verplichtingen					
- kortlopende financieringsverplichtingen	979,3	429,9	549,4	-	-
- handelsschulden	67,9	67,0	0,9	-	-
- belastingverplichtingen	60,2	57,9	2,3	-	-
- overige schulden en overlopende passiva	376,5	136,2	240,3	-	-
Rentebetalingen op verplichtingen	1.216,7	-	215,2	595,6	405,9
Totaal	**6.642,8**	**691,0**	**1.008,1**	**2.040,0**	**2.903,7**

Verstrekte garantiestellingen

De N.V. Nederlandse Gasunie en haar groepsmaatschappijen hebben de volgende garantiestellingen afgegeven aan derden:

In miljoenen euro's	**31 dec. 2011**		**31 dec. 2010**	
	Aantal	**Waarde**	**Aantal**	**Waarde**
Bankgaranties	**2**	**0,1**	4	5,6
Parent Guarantees	**4**	**347,6**	3	320,5
Sureties	**2**	**25,5**	1	45,0
Totaal verstrekte garantiestellingen	**8**	**373,2**	8	371,1

De zekerheden worden afgegeven voor een specifieke doelstelling en hebben hoofdzakelijk betrekking op investeringsprojecten.

De looptijd van de verstrekte garantiestellingen zijn over het algemeen kort van aard (1-2 jaar) en de garantiestellingen zijn niet vrij overdraagbaar.

De N.V. Nederlandse Gasunie heeft zich in 2010 garant gesteld voor de betalingsverplichtingen van Gasunie Deutschland voor een maximaal bedrag van 320 miljoen euro inzake een investeringsproject in Duitsland. De garantiestelling loopt af wanneer het investeringsproject is afgerond. De huidige verwachting is eind 2013.

De vennootschap heeft zich ten behoeve van Gate terminal B.V. garant gesteld voor de te betalen pachtbedragen van het Havenbedrijf Rotterdam ter grootte van 25 miljoen euro en twee Sureties verstrekt van in totaal 25,5 miljoen euro aan shippers.

Volledigheidshalve verwijzen wij naar de verstrekte garantiestellingen opgenomen in punt 22 van de nadere toelichting op de geconsolideerde balans inzake de voorwaardelijke verplichtingen vanwege Nord Stream.

De N.V. Nederlandse Gasunie heeft in 2009 een afnamegarantie van in totaal 87,5 miljoen euro afgegeven voor een periode van 10 jaar aan N.V. KEMA aflopend van 14 miljoen euro in 2010 naar 5 miljoen euro in 2019. De afnamegarantie heeft betrekking op het afnemen van diensten op het gebied van het realiseren van veilig en betrouwbaar transporteren van gas en het ontwikkelen van duurzame initiatieven. Voor 2011 is aan de gestelde garantieverplichting voldaan. Deze afnamegarantie is opgenomen in punt 22 van de nadere toelichting op de geconsolideerde balans inzake de overige verplichtingen.

Reële waarde en boekwaarde van financiële instrumenten
Onderstaand is een vergelijking opgenomen van de boekwaarde en de reële waarde van de financiële instrumenten:

In miljoenen euro's	**2011**		**2010**	
	Boekwaarde	**Reële waarde**	**Boekwaarde**	**Reële waarde**
Financiële activa				
Vaste activa				
- overige kapitaalbelangen	**252,6**	**252,6**	191,0	191,0
Vlottende activa				
- debiteuren	**186,7**	**186,7**	166,9	166,9
- belastingen en sociale premie	**162,4**	**162,4**	-	-
- overige vorderingen	**28,7**	**28,7**	87,6	87,6
- geldmiddelen en kasequivalenten	**68,5**	**68,5**	158,5	158,5
Totaal	**698,9**	**698,9**	604,0	604,0
Financiële verplichtingen				
Langlopende verplichtingen				
- rentedragende leningen	**4.454,6**	**4.892,1**	3.896,7	4.305,3
- afgeleide financiële instrumenten	**65,1**	**65,1**	39,2	39,2

- overige langlopende verplichtingen	**1,0**	**1,0**	0,2	0,2
Kortlopende verplichtingen				
- kortlopende financierings-verplichtingen	**318,6**	**318,6**	979,3	1.092,7
- handelsschulden	**61,3**	**61,3**	67,9	67,9
- belastingverplichtingen	**13,2**	**13,2**	60,2	60,2
- overige schulden en overlopende passiva	**292,7**	**292,7**	376,5	376,5
Totaal	**5.206,5**	**5.644,0**	5.420,0	5.942,0

De volgende methoden zijn toegepast om de reële waarde van deze instrumenten te benaderen:

- Debiteuren, belastingen en sociale premie, overige vorderingen, geldmiddelen en kasequivalenten, kortlopende financieringsverplichtingen, handelsschulden, belastingverplichtingen en overige schulden en overlopende passiva benaderen met hun boekwaarde de reële waarde als gevolg van de korte vervaltermijn van deze instrumenten;
- De overige kapitaalbelangen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde welke wordt gebaseerd op de contante waarde van de kasstromen;
- De afgeleide financiële instrumenten zijn gewaardeerd op basis van de reële waarde welke wordt berekend door middel van het disconteren van de toekomstige kasstromen tegen de actuele rentecurve; en
- De rentedragende leningen betreffen obligaties met een notering op de beurs van Amsterdam en onderhandse leningen. De reële waarde van de obligaties betreft de marktwaarde tegen de slotkoers per ultimo jaar. De reële waarde van de onderhandse leningen zijn berekend door middel van het disconteren van de toekomstige kasstromen tegen de actuele rentecurve.

De N.V. Nederlandse Gasunie hanteert de volgende hiërarchie van waarderingstechnieken voor het bepalen en waarderen van de fair value van de financiële instrumenten in de balans:

Niveau 1: Op basis van prijzen op actieve markten voor hetzelfde instrument;

Niveau 2: Op basis van prijzen op actieve markten voor vergelijkbare instrumenten of op basis van andere waarderingstechnieken waarbij alle significante benodigde gegevens zijn ontleend op zichtbare marktgegevens; en

Niveau 3: Op basis van waarderingstechnieken waarbij alle significante benodigde gegevens niet zijn ontleend aan zichtbare marktgegevens.

De in de balans op reële waarde gewaardeerde activa en passiva zijn volgens de volgende hiërarchie bepaald:

In miljoenen euro's	**Totaal afgeleide financiële instrumenten**	**Niveau 1**	**Niveau 2**	**Niveau 3**
2011	65,1	-	65,1	-
2010	39,2	-	39,2	-

22. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Voorwaardelijke verplichtingen vanwege Nord Stream

In het 4e kwartaal 2007 heeft de N.V. Nederlandse Gasunie een voorwaardelijke overeenkomst gesloten met Gazprom. Op grond van deze overeenkomst heeft de N.V. Nederlandse Gasunie op 10 juni 2008 een belang van 9% verkregen in Nord Stream AG, welke twee gaspijpleidingen door de Baltische Zee van Rusland naar Duitsland aanlegt en vervolgens opereert. De verwachte investeringswaarde door Nord Stream AG in de gaspijpleiding bedraagt circa 7,3 miljard euro, exclusief financieringskosten.

Het project zal voor ruim 6 miljard euro gefinancierd worden met vreemd vermogen. De investeerders staan tijdens de bouwfase voor hun aandeel in het project jegens de vreemd-vermogenverschaffers garant. De N.V. Nederlandse Gasunie heeft zich in 2009 garant gesteld voor 350 miljoen euro voor fase 1 van het project. Deze garantstelling loopt naar verwachting tot medio 2012. Voor fase 2 staat de N.V. Nederlandse Gasunie voor 220 miljoen euro garant voor de periode 2011 tot en met 2013.

Investeringsverplichtingen
Ultimo 2011 heeft de N.V. Nederlandse Gasunie voor 169 miljoen euro niet in de balans opgenomen verplichtingen inzake investeringsprojecten tegen ruim 264 miljoen euro in 2010. In 2011 is hierin inbegrepen een bedrag van 64 miljoen euro voor Integrated Open Season Nederland en Duitsland, 63 miljoen euro voor de aanleg van de Nordeuropäische Erdgasleitung en 13 miljoen euro in het kader van de bouw van de gasopslag in Zuidwending. In 2010 is hierin inbegrepen een bedrag van 50 miljoen euro voor de bouw van de LNG-terminal (Gate terminal), 40 miljoen euro inzake de bouw van de stikstofinstallatie Heiligerlee, 40 miljoen euro voor de aanleg van Open Season 2005 en 35 miljoen euro voor de aanleg van Open Season 2012.

Leaseverplichtingen (operational lease)
De totale leaseverplichtingen ultimo 2011 bedragen 64 miljoen euro (2010: 68 miljoen euro). Deze zijn als volgt te specificeren:

Looptijd	**Verplichting per 31 dec. 2011**	**Verplichting per 31 dec. 2010**
0 – 1 jaar	**€ 10 miljoen**	€ 12 miljoen
1 – 5 jaar	**€ 15 miljoen**	€ 16 miljoen
> 5 jaar	**€ 39 miljoen**	€ 40 miljoen

Deze verplichtingen hebben onder andere betrekking op de operational leaseovereenkomsten van bedrijfswagens en personenauto's. De vaste leasevergoeding is mede gebaseerd op de waarde van het leaseobject en de verwachte exploitatiekosten op basis van een genormeerde kilometrage per jaar. Daarnaast geldt een variabele vergoeding per kilometer indien het aantal genormeerde kilometers wordt overschreden. De gemiddelde resterende looptijd van de leaseverplichtingen is circa 2 jaar. De werkelijke operational leasekosten betreffende bedrijfswagens en personenauto's over 2011 bedroegen circa 9 miljoen euro (2010: circa 8 miljoen euro).

Daarnaast was er een operational leaseovereenkomst met betrekking tot computerapparatuur, welke in 2011 is beëindigd. Het betrof het leveren, vervangen en onderhouden van de hardware van de kantoorautomatisering en het serverpark van de N.V. Nederlandse Gasunie. De werkelijke operational leasekosten betreffende computerapparatuur over 2011 bedroegen circa 4 miljoen euro (2010: circa 4 miljoen euro).

Voor de locatie van de LNG terminal in Rotterdam (Gate) zijn diverse leaseovereenkomsten afgesloten waarvan de grootste qua omvang met het Havenbedrijf Rotterdam. Deze hebben betrekking op de lease van de gronden van de locatie van het Havenbedrijf met een looptijd van 50 jaar. De gemiddelde leaseverplichtingen van alle overeenkomsten bedragen ultimo 2011 circa 1 miljoen euro (2010: circa 1 miljoen euro) per jaar.

Overige verplichtingen
De overige verplichtingen ultimo 2011 bedragen 586 miljoen euro (2010: 1,1 miljard euro). Deze verplichtingen zijn als volgt samengesteld:

Looptijd	**Contractwaarde per 31 dec. 2011**	**Contractwaarde per 31 dec. 2010**
0 – 1 jaar	**€ 172 miljoen**	€ 157 miljoen
1 – 5 jaar	**€ 214 miljoen**	€ 288 miljoen
> 5 jaar	**€ 200 miljoen**	€ 651 miljoen

De overige verplichtingen hebben betrekking op verplichtingen die zijn aangegaan bij leveranciers ten behoeve van het uitvoeren van bedrijfsactiviteiten.

Nadere toelichting op de geconsolideerde winst-en-verliesrekening

23. Personeelskosten

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Salarissen	**136,4**	136,5
Sociale lasten	**13,7**	13,0
Pensioenkosten en overige secundaire arbeidsvoorwaarden	**30,2**	25,5
Totaal personeelskosten	**180,3**	175,0

Bezoldiging van bestuurders en commissarissen

I. Bestuurder(s) van de vennootschap:

In euro's	**Salaris**	**Variabele beloning**	**Beloning betaalbaar op termijn**	**Overige emolumenten**
2011				
Raad van Bestuur				
P.C. van Gelder MSc, voorzitter	262.275	60.848	29.667	33.200
Drs. Ir. H.A.T. Chin Sue RC	241.435	31.660	81.583	35.282
Dr. Ir. G.H. Graaf (aangetreden per 1 oktober 2011)	56.679	10.203	8.107	2.514
Ing. E. Dam (afgetreden per 1 oktober 2011)	180.553	25.571	309.112	24.892
Drs. P.E.G. Trienekens (afgetreden per 1 juli 2011)	119.670	31.114	37.308	22.148

Per 1 oktober 2011 is de heer Dam uit de Raad van Bestuur getreden. Met hem is afgesproken dat hij tot 1 augustus 2012 in dienst blijft van Gasunie, waarbij hij diverse werkzaamheden voor Gasunie zal verrichten en tevens voor 50% van zijn tijd vanuit Gasunie bij Energy Delta Institute zal zijn gedetacheerd. Per 1 augustus 2012 zal de heer Dam met pensioen gaan. In het kader van de beëindiging van zijn lidmaatschap van de Raad van Bestuur en zijn dienstverband is aan hem een binnen de kaders van de Corporate Governance Code passende vergoeding toegekend.

Bovengenoemde variabele beloningen zijn gebaseerd op het bereiken van de afgesproken doelstellingen gedurende het verslagjaar. Zij bestaan uit collectieve Gasunie-doelstellingen en uit functiespecifieke doelstellingen. De collectieve Gasunie-doelstellingen hebben betrekking op te behalen financiële- en operationele resultaten.

Onder de variabele beloning zijn opgenomen de variabele beloningselementen met betrekking tot prestaties 2011, zoals verantwoord in het hoofdstuk 'Remuneratiebeleid Raad van Bestuur'.

In euro's	**Salaris**	**Variabele**	**Beloning**	**Overige**

		beloning	betaalbaar op termijn	emolumenten
2010				
Raad van Bestuur				
P.C. van Gelder MSc, voorzitter (aangetreden per 1 september 2010)	86.667	29.467	15.340	12.062
Mr. M.P. Kramer, voorzitter (afgetreden per 1 september 2010)	264.351	53.032	1.238.581 *)	37.663
Drs. Ir. H.A.T. Chin Sue RC	238.155	67.015	74.521	34.816
Ing. E. Dam	238.155	71.802	80.551	27.595
Drs. P.E.G. Trienekens	238.155	74.196	572.342 *)	28.546

**) Exclusief de door de werkgever verschuldigde fiscale eindheffing van respectievelijk 299.102 en 130.000 euro.*

Bovengenoemde variabele beloningen zijn gebaseerd op het bereiken van de afgesproken doelstellingen gedurende het verslagjaar. Zij bestaan uit collectieve Gasunie-doelstellingen en uit functiespecifieke doelstellingen. De collectieve Gasunie-doelstellingen hebben betrekking op te behalen financiële- en operationele resultaten.

Onder de variabele beloning zijn opgenomen de variabele beloningselementen met betrekking tot prestaties 2010, zoals verantwoord in het hoofdstuk 'Remuneratiebeleid Raad van Bestuur'.

Over de variabele beloning van de leden van de Raad van Bestuur van de N.V. Nederlandse Gasunie over het jaar 2009 zijn de volgende afspraken gemaakt op basis van het toen geldende beloningsbeleid.

Een variabele beloning wordt toegekend vanwege onder meer de volgende criteria:
a. maximaal 5% vanwege de groei van de ondernemingswaarde, de Economic Value Added (EVA™);
b. maximaal 5% vanwege de algemene beoordeling van individuele bijdrage van het lid van de Raad van Bestuur, dit ter beoordeling van de Raad van Commissarissen.

Hoewel er aan de criteria onder a) en b) is voldaan per ultimo 2009, zal als gevolg van de bijzondere waardeverandering die in het jaar 2009 genomen moest worden een negatieve trend in EVA in de latere jaren optreden. Als gevolg daarvan heeft de Raad van Commissarissen besloten om beide bovengenoemde variabele beloningselementen voor het jaar 2009 conditioneel toe te kennen.

Mocht in de loop van 2010 het reguleringskader in Duitsland ten gunste van Gasunie Deutschland worden bijgesteld als gevolg van de onderhandelingen die Gasunie Deutschland met de Bundesnetzagentur heeft gevoerd, dan kunnen deze elementen alsnog geheel of gedeeltelijk worden toegekend.

De gesprekken tussen de Bundesnetzagentur en Gasunie in 2010 hebben inderdaad een gedeeltelijk positief resultaat opgeleverd, vooral daar waar het een bepalend criterium onder controle van de onderneming betreft. Het gaat hier om de efficiency-korting (x-factor) die wordt toegepast in de tariefstelling. De Bundesnetzagentur is in haar eerste ruling uitgegaan van een

efficiency voor Gasunie Deutschland van circa 65%. Inmiddels heeft Gasunie Deutschland kunnen aantonen dat dit dicht bij 100% ligt. Dit is door de Bundesnetzagentur geaccepteerd.

Op grond hiervan heeft de Raad van Commissarissen besloten om voor het jaar 2009 van de conditionele variabele beloningselementen alleen de (maximaal) 5% vanwege de algemene beoordeling van de individuele bijdrage van het lid van de Raad van Bestuur toe te kennen.

Met de heer Kramer, voorzitter van de Raad van Bestuur tot 1 september 2010, zijn bij zijn vertrek afspraken gemaakt over de variabele beloning, zowel met betrekking tot het conditioneel toegekende gedeelte van de variabele beloning 2009 als met betrekking tot de variabele beloning over de eerste acht maanden van 2010. Deze beloning is, op basis van een conservatieve inschatting van de realisatie van de targets, bepaald op 15%.

Per 1 september 2010 heeft de heer Kramer (tot die datum voorzitter van de Raad van Bestuur) gebruik gemaakt van de bij zijn indiensttreding in 2003 overeengekomen optie om op 60-jarige leeftijd met pensioen te gaan met een daarbij overeengekomen regeling. Het betreft hier een afspraak dat hij tot zijn 65e jaar een overbrugging krijgt van 52,5% van zijn laatstgenoten salaris. De stortingen van de werkgever in de levensloopregeling zijn in deze regeling betrokken. Tevens is destijds met de heer Kramer afgesproken dat zijn pensioenopbouw gedurende die periode doorloopt en dat de pensioenbreuk gedeeltelijk gecompenseerd wordt.

Met de heer Trienekens zijn in 2004 bij zijn aantreden als Algemeen Directeur van Gas Transport Services B.V. afspraken gemaakt waarbij ook hij de optie had om op 60-jarige leeftijd met een aangepaste pensioenregeling uit te treden. Met hem is een overbruggingspensioen van 75% van zijn laatstgenoten salaris afgesproken, en eveneens doorbouw van pensioen gedurende de periode tussen zijn feitelijk vertrek en zijn 65e jaar. Ook bij hem zijn de stortingen van de werkgever in de levensloopregeling in de regeling betrokken.

Aangezien het uittreedmoment van de heer Trienekens (te) kort zou volgen op het vertrek van de voormalige voorzitter is hem, omwille van de continuïteit van het bedrijf, door de Raad van Commissarissen verzocht om zijn vertrek een half jaar uit te stellen, aan welk verzoek hij gevolg heeft gegeven. Hij zal daarom op 1 juli 2011 met pensioen gaan. De financiële afwikkeling van de ter zake gemaakte afspraken heeft echter eind 2010 plaatsgevonden.
Voorafgaande aan de uitbetaling heeft de aandeelhouder met deze afspraken ingestemd.

II. Commissarissen van de vennootschap:

In euro's	**Bezoldiging**
2011	
Ir. G.J. van Luijk, voorzitter	39.591
Drs. C. Griffioen RA, vice-voorzitter	31.248
Drs. A. Lont	26.938
Ir. H.L.J. Noy	32.325
Drs. M.J. Poots-Bijl RC (aangetreden per 1 september 2011)	9.069
Ir. J.P.H.J. Vermeire	30.000
2010	
Ir. G.J. van Luijk, voorzitter	39.340
Drs. C. Griffioen RA, vice-voorzitter	31.045
Drs. A. Lont	26.763

Ir. H.L.J. Noy	32.115
Ir. J.P.H.J. Vermeire	30.000
Prof. mr. M.H. van der Woude (afgetreden per 1 oktober 2010)	16.500

De bezoldiging van de leden van de Raad van Commissarissen over het boekjaar 2011 bedraagt in totaal 169.171 euro (2010: 175.763 euro).

III. Ex-bestuurder(s) van de vennootschap:
Per 1 oktober 2011 is de heer Dam uit de Raad van Bestuur getreden. Met hem is afgesproken dat hij tot 1 augustus 2012 in dienst blijft van Gasunie, waarbij hij diverse werkzaamheden voor Gasunie zal verrichten en tevens voor 50% van zijn tijd vanuit Gasunie bij Energy Delta Institute zal zijn gedetacheerd.

In euro's	**Salaris**	**Variabele beloning**	**Beloning betaalbaar op termijn**	**Overige emolumenten**
Ing. E. Dam (voor de periode 1 oktober tot en met 31 december 2011)	42.173	5.905	15.318	4.907

24. Overige bedrijfslasten

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	**238,7**	247,5
Kosten van netwerkbeheer	**203,7**	225,0
Overige bedrijfslasten	**98,9**	59,1
Totaal overige bedrijfslasten	**541,3**	531,6

Onder de 'overige bedrijfslasten' zijn opgenomen de toevoegingen aan de voorziening voor opruimingskosten en saneringen van 66,0 miljoen euro (2010: 34,5 miljoen euro) en de mutaties in de voorziening voor incourante voorraden van 0,1 miljoen euro nadelig (2010: 0,1 miljoen euro voordelig).

25. Financieringsbaten

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Rentebaten	**8,1**	6,2
Resultaten op vreemde valuta	**-**	0,6
Totaal financieringsbaten	**8,1**	6,8

De rentebaten hebben betrekking op uitgezette gelden en vorderingen. Van de rentebaten in 2010 heeft 1,3 miljoen euro betrekking op afgeleide financiële instrumenten gewaardeerd tegen reële waarde met de waardeveranderingen via de winst-en-verliesrekening.

26. Financieringslasten

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Rentelasten	**189,5**	163,2
Resultaten op vreemde valuta	**0,6**	-
Overige financieringlasten	**0,2**	1,7
Totaal financieringslasten	**190,3**	164,9

De rentelasten van de financiële verplichtingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs bedragen 231,7 miljoen euro (2010: 219,3 miljoen euro). De rentelasten met betrekking tot (kortlopende) financieringen bedragen 2,0 miljoen euro (2010: 1,4 miljoen euro). Van de rentelasten is in 2011 in totaal 44,2 miljoen euro geactiveerd (2010: 57,5 miljoen euro) rekening houdend met een gewogen gemiddelde rentevoet van 5,1% (2010: 5,2%).

27. Belastingen

De belastinglast over het resultaat in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening bestaat uit de volgende componenten:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Verschuldigde vennootschapsbelasting over het boekjaar	**14,3**	13,6
Verschuldigde vennootschapsbelasting over voorgaande jaren	**-/- 4,3**	0,9
Uitgestelde vennootschapsbelasting, welke in het boekjaar acuut is geworden	**-/- 149,7**	-
Mutatie in uitgestelde belastingen	**142,6**	125,9
Totale belastinglast	**2,9**	140,4

De aansluiting tussen het effectieve belastingtarief en het toepasselijke belastingtarief voor de geconsolideerde jaarrekening luidt als volgt:

In procenten		**2011**		**2010**
Winst-en-verliesrekening				
Toepasselijk tarief (Nederland nominaal)	**25,0**		25,5	
Aanpassingen uit voorgaande jaren	**0,6**		0,0	
Effect tariefswijziging op de uitgestelde belastingen	**-/- 0,1**		-/- 0,5	
Overige verschillen	**6,6**		-/- 1,4	
		32,1		23,6

Effect bijzondere waardeverandering goodwill	**-/- 32,6**	-
Effectief tarief	**-/- 0,5**	23,6
Uitgestelde belastingen		
Toepasselijk tarief (voor volgende boekjaren)	**25,0**	25,0
Effectief tarief (voor volgende boekjaren)	**25,0**	25,0

De overige verschillen betreffen niet-belaste bedragen als gevolg van onder meer de toepassing van de deelnemingsvrijstelling, alsmede tariefsverschillen tussen Nederland en Duitsland.

28. Aantal werknemers

De gemiddelde personeelsbezetting in fulltime-equivalenten bedraagt voor 2011 1.698 (2010: 1.700). De personeelsbezetting bedraagt ultimo 2011 1.683 fulltime-equivalenten (2010: 1.713).

29. Uitgekeerd en voorgesteld dividend

De Raad van Bestuur stelt voor om over 2011 geen dividend uit te keren aan de aandeelhouder. Over 2010 is 181,5 euro miljoen slotdividend uitgekeerd.

30. Financiële informatie per segment

De informatie wordt gesegmenteerd naar de activiteiten van de groep waarin de groep actief is. De operationele segmenten weerspiegelen de managementstructuur van de groep. De volgende segmenten worden onderscheiden:

- *Gereguleerd Netbeheer Nederland en Duitsland (TSO)*
  Dit segment betreft het netbeheer en is verantwoordelijk voor de aansturing van transport, de ontwikkeling van leidingnet en bijbehorende installaties en het bevorderen van de marktwerking.
- *Deelnemingen & Ontwikkeling (Non-TSO)*
  Dit segment richt zich op het faciliteren van de komst van nieuwe gasstromen naar Noordwest-Europa via LNG-aanvoer en lange afstandspijpleidingen en op het benutten van de geologische infrastructuur voor de opslag van aardgas. Deelname in (inter)nationale projecten op het gebied van aardgasinfrastructuur in Nederland en Duitsland maken hiervan eveneens deel uit. Onder dit segment vallen tevens de joint ventures voor pijpleidingen die het Gasunie-transportnet verbinden met buitenlandse markten, zoals de BBL-leiding naar het Verenigd Koninkrijk.

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de segmenten wijken niet af van de grondslagen zoals die in de geconsolideerde en vennootschappelijke jaarrekening worden gehanteerd.

De activa, verplichtingen, opbrengsten en resultaten van een segment omvatten zowel posten die rechtstreeks tot dat segment behoren als posten die redelijkerwijs aan dat segment kunnen worden toegerekend. De transactie prijzen voor leveringen tussen segmenten worden bepaald op zakelijke basis.

In onderstaande overzichten bevatten de opbrengsten, resultaten per segment, activa en verplichtingen transacties tussen de segmenten onderling. Voorheen betroffen de opbrengsten en

segmentresultaten in de overzichten alleen aan derden geleverde diensten en werden de transacties tussen de segmenten onderling separaat vermeld onder het betreffende overzicht. Op beperkte schaal heeft herschikking van activiteiten plaatsgevonden. De vergelijkende cijfers over 2010 zijn overeenkomstig aangepast.

I. Informatie over activa en verplichtingen:

In miljoenen euro's	**Activa**		**Verplichtingen**	
	31 dec. 2011	**31 dec. 2010**	**31 dec. 2011**	**31 dec. 2010**
Segmenten				
- Gereguleerd Netbeheer	**8.349,3**	9.535,4	**702,4**	762,8
- Deelnemingen & Ontwikkeling	**1.526,4**	1.420,4	**42,8**	48,1
Inter-segment	**-/- 4,9**	-/- 11,0	**-/- 4,9**	-/- 11,0
Segmententotaal	**9.870,8**	10.944,8	**740,3**	799,9
Niet-gealloceerde activa en verplichtingen	**238,5**	168,3	**4.931,7**	5.052,4
Totaal geconsolideerde activa en verplichtingen	**10.109,3**	11.113,1	**5.672,0**	5.852,3

De niet-gealloceerde activa en verplichtingen hebben betrekking op de financiering, de acute vennootschapsbelasting en de omzetbelasting.

II. Informatie over opbrengsten en resultaat:

In miljoenen euro's	**Opbrengsten**		**Segmentresultaat**	
	2011	**2010**	**2011**	**2010**
Voortgezette bedrijfsactiviteiten				
Segmenten				
- Gereguleerd Netbeheer	**1.559,6**	1.446,8	**-/- 556,5**	689,1
- Deelnemingen & Ontwikkeling	**222,8**	112,7	**139,6**	63,1
Inter-segment	**-/- 56,6**	-/- 36,5		
Segmententotaal	**1.725,8**	1.523,0	**-/- 416,9**	752,2
Niet toegerekende kosten hoofd-kantoor en functionele afdelingen			**-**	-
Niet toegerekende financieringsbaten en –lasten			**-/- 182,2**	-/- 158,1
Resultaat vóór belastingen			**-/- 599,1**	594,1
Belastingen			**-/- 2,9**	-/- 140,4
Resultaat op voortgezette bedrijfsactiviteiten na belastingen			**-/- 602,0**	453,7

Resultaat op beëindigde bedrijfsactiviteiten na belastingen			**-**	-
Opbrengsten en resultaat over de periode	**1.725,8**	1.523,0	**-/- 602,0**	453,7

Gedurende 2011 heeft het segment Gereguleerd Netbeheer voor 0,0 miljoen euro (2010: 6,5 miljoen euro) en het segment Deelnemingen & Ontwikkeling voor 56,6 miljoen euro (2010: 30,0 miljoen euro) aan inter-segment diensten geleverd.

III. Overige segmentinformatie:

In miljoenen euro's	**Investeringen in vaste activa**	
	2011	**2010**
Segmenten		
- Gereguleerd Netbeheer	**564,7**	892,7
- Deelnemingen & Ontwikkeling	**139,6**	325,8
Segmententotaal	**704,3**	1.218,5

De vermelde vaste activa bevat de materiële vaste activa, de immateriële vaste activa exclusief goodwill, de investeringen in geassocieerde deelnemingen en de overige kapitaalbelangen.

In miljoenen euro's	**Afschrijvingen en amortisatie**		**Andere materiële niet-geldelijke posten dan afschrijvingen**	
	2011	**2010**	**2011**	**2010**
Segmenten				
- Gereguleerd Netbeheer	**217,3**	194,4	**1.393,2**	60,0
- Deelnemingen & Ontwikkeling	**30,7**	10,8	**3,5**	3,5
Segmententotaal	**248,0**	205,2	**1.396,7**	63,5

De 'andere materiële niet-geldelijke posten dan afschrijvingen' betreffen dotaties aan voorzieningen en in 2011 voornamelijk de bijzondere waardeveranderingen op de materiële vaste activa, de financiële vaste activa en goodwill van 1.300,0 miljoen euro.

In miljoenen euro's	**Investeringen in geassocieerde deelnemingen**		**Aandeel in het vermogen van geassocieerde deelnemingen**	
	2011	**2010**	**2011**	**2010**
Segmenten				
- Gereguleerd Netbeheer	**-**	1,5	**116,6**	187,3
- Deelnemingen & Ontwikkeling	**-**	0,6	**12,6**	11,6

Segmententotaal	**-**	2,1	**129,2**	198,9

In miljoenen euro's	**Acquisities in geassocieerde deelnemingen**		**Aandeel in resultaat geassocieerde deelnemingen**	
	2011	**2010**	**2011**	**2010**
Segmenten				
- Gereguleerd Netbeheer	**3,4**	-	**21,7**	26,5
- Deelnemingen & Ontwikkeling	**-**	-	**1,0**	1,1
Segmententotaal	**3,4**	-	**22,7**	27,6

31. Informatie over producten en diensten

In miljoenen euro's		**Opbrengsten van derden**	
	2011		**2010**
Voortgezette bedrijfsactiviteiten			
Segment Gereguleerd Netbeheer			
- gastransport	**1.470,2**	1.410,2	
- overige activiteiten	**89,4**	30,1	
	1.559,6		1.440,3
Segment Deelnemingen & Ontwikkeling			
- gastransport	**70,3**	67,6	
- overige activiteiten	**95,9**	15,1	
	166,2		82,7
Beëindigde bedrijfsactiviteiten	**-**		-
Totaal opbrengsten van derden	**1.725,8**		1.523,0

32. Geografische informatie

Bij het bepalen van de opbrengsten van derden en de vaste activa per geografisch gebied wordt primair bepaald aan de hand van het gebied, waar het transport plaatsvindt. De N.V. Nederlandse Gasunie heeft sinds 1 juli 2008 activiteiten in twee geografische gebieden: in Nederland en buiten Nederland.

In miljoenen euro's	**Opbrengsten van derden**			**Vaste activa**
	2011	**2010**	**31 dec. 2011**	**31 dec. 2010**
Nederland	**1.460,9**	1.249,9	**7.546,8**	7.445,9

Buiten Nederland	**264,9**	273,1	**1.536,8**	1.775,7
Totaal	**1.725,8**	1.523,0	**9.083,6**	9.221,6

De vermelde vaste activa bevat de materiële vaste activa, de immateriële vaste activa exclusief goodwill, de investeringen in geassocieerde deelnemingen en de overige kapitaalbelangen.

33. Belangrijke cliënten

De vennootschap behaalde in 2011 en 2010 ten minste 10% van haar externe opbrengsten ter zake van gastransport bij één enkele externe cliënt.

34. Verbonden partijen

De dienstverlening tussen de N.V. Nederlandse Gasunie en haar verbonden partijen vindt plaats op zakelijke gronden (at arm's length).

GasTerra B.V. is een verbonden partij, omdat de Staat der Nederlanden direct en indirect invloed van betekenis heeft. De N.V. Nederlandse Gasunie verleent gastransportdiensten aan GasTerra B.V. Deze diensten worden uitgevoerd in overeenstemming met het bepaalde in de Gaswet waarbij de N.V. Nederlandse Gasunie is gehouden om non-discriminatoir te handelen en conform aanvraag zaken te doen. De in rekening gebrachte tarieven zijn vastgesteld door de NMa welke onafhankelijk is van de Staat der Nederlanden. GasTerra B.V. kan als belangrijke cliënt worden gekwalificeerd.

Vennootschappelijke jaarrekening

Vennootschappelijke balans per 31 december (vóór winstbestemming)

In miljoenen euro's	**Nadere toelichting**		**2011**		**2010**
Activa					
Vaste activa					
- materiële vaste activa	1	**6.635,9**		6.616,3	
- financiële vaste activa	2	**1.840,3**		2.913,2	
- uitgestelde belastingvorderingen		**525,1**		759,8	
			9.001,3		10.289,3
Vlottende activa					
- voorraden			**28,3**		23,7
- handels- en overige vorderingen			**346,2**		172,7
- vorderingen op groepsmaatschappijen			**470,3**		121,1
- geldmiddelen en kasequivalenten			**36,7**		124,2
Totaal activa			**9.882,8**		10.731,0
Passiva					
Eigen vermogen					
- geplaatst kapitaal	3	**0,2**		0,2	
- herwaarderingsreserve	4	**2.247,3**		2.490,2	
- wettelijke reserve deelnemingen	5	**-/- 16,5**		-/- 34,4	
- algemene reserve	6	**2.808,3**		2.351,1	
- resultaat boekjaar	7	**-/- 602,0**		453,7	
			4.437,3		5.260,8
Voorzieningen	8		**211,3**		75,8
Langlopende verplichtingen					
- rentedragende leningen			**4.150,0**		3.650,0
Kortlopende verplichtingen					
- kortlopende financieringsverplichtingen			**295,2**		974,4
- handelsschulden en overige te betalen posten			**306,0**		388,6
- schulden aan groepsmaatschappijen	9		**483,0**		381,4
Totaal passiva			**9.882,8**		10.731,0

Vennootschappelijke winst-en-verliesrekening

In miljoenen euro's	**Nadere toelichting**		**2011**		**2010**
Opbrengsten			**1.502,4**		1.371,0
Personeelskosten		**-/- 152,6**		-/- 148,8	
Overige bedrijfslasten	11	**-/- 464,3**		-/- 399,9	
Afschrijvingskosten		**-/- 191,9**		-/- 170,2	
Bijzondere waardeveranderingen gastransportnetwerk	1	**-/- 220,6**		-	
Totale lasten			**-/- 1.029,4**		-/- 718,9
Bedrijfsresultaat			**473,0**		652,1
Financieringsbaten- en lasten	13		**-/- 102,4**		-/- 108,0
Resultaat (des)investeringen kapitaalbelangen			**-**		3,1
Aandeel in resultaat groepsmaatschappijen en geassocieerde deelnemingen			**-/- 872,7**		40,1
Resultaat uit gewone bedrijfsoefening vóór belastingen			**-/- 502,1**		587,3
Belastingen			**-/- 99,9**		-/- 133,6
Resultaat na belastingen			**-/- 602,0**		453,7

Toelichting op de vennootschappelijke financiële overzichten

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling
De vennootschappelijke jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor de financiële verslaggeving en de wettelijke bepaling inzake de jaarrekening (NL GAAP) waarbij gebruik is gemaakt van de in Burgerlijk Wetboek 2 artikel 362 lid 8 geboden mogelijkheid om in de vennootschappelijke jaarrekening de waarderingsgrondslagen toe te passen die ook worden toegepast in de geconsolideerde jaarrekening. Dit betreffen de bepalingen van de IFRS, zoals aanvaard binnen de Europese Unie.

Voor de grondslagen voor de waardering van de activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening. In deze toelichting worden de aanvullingen op de toelichting op de geconsolideerde financiële overzichten vermeld.

Belangen in groepsmaatschappijen worden gewaardeerd op netto-vermogenswaarde. Indien en voor zover de vennootschap niet zonder beperking uitkering van de resultaten aan haar kan bewerkstelligen, worden de resultaten in een wettelijke reserve opgenomen.

Nadere toelichting op de vennootschappelijke balans

1. Materiële vaste activa

In miljoenen euro's	**Boekwaarde per 1 jan. 2011**	**Investeringen**	**Desinvesteringen**	**Afschrijvingen**	**Bijzondere waardeveranderingen**	**Boekwaarde per 31 dec. 2011**
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	100,3	5,3	0,9	3,9	-	100,8
Compressorstations	478,3	220,5	0,5	29,2	11,8	657,3
Installaties	706,9	102,3	3,7	48,3	21,6	735,6
Hoofdtransportleidingen c.a.	3.771,5	372,5	5,2	67,1	120,2	3.951,5
Regionale transportleidingen c.a.	763,4	15,1	0,9	16,1	67,0	694,5
Andere vaste bedrijfsmiddelen	101,5	59,3	0,1	27,3	-	133,4
Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	694,4	-/- 331,6	-	-	-	362,8
Totaal voor boekjaar 2011	**6.616,3**	**443,4**	**11,3**	**191,9**	**220,6**	**6.635,9**

In miljoenen euro's	**Boekwaarde per 1 jan. 2010**	**Investeringen**	**Desinvesteringen**	**Afschrijvingen**	**Bijzondere waardeveranderingen**	**Boekwaarde per 31 dec. 2010**
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	103,7	0,3	-	3,7	-	100,3
Compressorstations	337,1	165,0	-	23,8	-	478,3
Installaties	660,8	89,7	0,7	42,9	-	706,9
Hoofdtransportleidingen c.a.	3.068,4	765,9	0,1	62,7	-	3.771,5
Regionale transportleidingen c.a.	751,7	28,0	1,9	14,4	-	763,4
Andere vaste bedrijfsmiddelen	83,4	43,4	2,6	22,7	-	101,5
Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	967,3	-/- 272,9	-	-	-	694,4
Totaal voor boekjaar 2010	**5.972,4**	**819,4**	**5,3**	**170,2**	**-**	**6.616,3**

In miljoenen euro's	**Aanschafwaarde per 31 dec. 2011**	**Cumulatieve afschrijvingen *) per 31 dec. 2011**	**Aanschafwaarde per 31 dec. 2010**	**Cumulatieve afschrijvingen *) per 31 dec. 2010**
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	164,4	63,6	160,2	59,9
Compressorstations	837,9	180,6	619,3	141,0
Installaties	1.070,7	335,1	986,9	280,0
Hoofdtransportleidingen c.a.	4.626,5	675,0	4.262,6	491,1
Regionale transportleidingen c.a.	895,6	201,1	882,4	119,0
Andere vaste bedrijfsmiddelen	409,4	276,0	350,6	249,1
Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	362,8	-	694,4	-
Totaal	**8.367,3**	**1.731,4**	**7.956,4**	**1.340,1**

**) inclusief eventuele bijzondere waardeveranderingen*

Voor een toelichting op de bijzondere waardeveranderingen verwijzen wij naar punt 1 van de nadere toelichting op de geconsolideerde balans in de geconsolideerde jaarrekening.

2. Financiële vaste activa

In miljoenen euro's		**2011**		**2010**
Groepsmaatschappijen				
Kapitaalbelang per 1 januari	**1.088,3**		833,7	
Mutaties				
- investeringen	**1.257,6**		230,9	
- rechtstreekse eigen vermogen mutaties	**16,8**		-/- 13,5	
- resultaat groepsmaatschappijen	**-/- 873,7**		38,7	
- terugbetaling agio	**-/- 357,3**		-	
- ontvangen dividend	**-/- 0,9**		-/- 1,5	
Kapitaalbelang per 31 december		**1.130,8**		1.088,3
Financiering per 1 januari	**1.813,4**		1.747,5	
Mutaties				
- verstrekte langlopende leningen	**140,4**		98,4	
- aflossing langlopende leningen	**-/- 1.256,9**		-/- 32,5	
Financiering per 31 december		**696,9**		1.813,4
Balans per 31 december		**1.827,7**		2.901,7
Investeringen in geassocieerde deelnemingen		**12,6**		11,5
Totaal financiële vaste activa		**1.840,3**		2.913,2

Voor een toelichting op de investeringen in geassocieerde deelnemingen en overige kapitaalbelangen verwijzen wij naar punt 5 en 6 van de nadere toelichting op de geconsolideerde balans in de geconsolideerde jaarrekening.

3. Geplaatst kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt 756.000 euro en is verdeeld in 7.560 aandelen van elk 100 euro nominaal. Hiervan zijn 1.512 aandelen geplaatst en volgestort.

De geplaatste aandelen worden gehouden door de Staat der Nederlanden.

De mutaties in het geplaatst kapitaal zijn als volgt:

In euro's	**2011**	**2010**
Stand per 1 januari	**151.200**	151.200
Mutaties	**-**	-

Stand per 31 december	**151.200**	151.200

4. Herwaarderingsreserve

De mutaties in de herwaarderingsreserve zijn als volgt:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Stand per 1 januari	**2.490,2**	2.549,5
Effect tariefswijziging op de uitgestelde belastingen	**-**	16,7
Gerealiseerd deel van de ongerealiseerde herwaardering	**-/- 241,6**	-/- 74,7
Overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening,	**-/- 1,7**	-/- 1,7
waarvan vennootschapsbelasting	**0,4**	0,4
Stand per 31 december	**2.247,3**	2.490,2

In de herwaarderingsreserve zijn opgenomen de herwaardering van de materiële vaste activa per 1 januari 2004 van 2.238,1 miljoen euro (2010: 2.479,7 miljoen euro) en de cash flow hedge reserve van 9,2 miljoen euro (2010: 10,5 miljoen euro).

5. Wettelijke reserve deelnemingen

De mutaties in de wettelijke reserve deelnemingen zijn als volgt:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Stand per 1 januari	**-/- 34,4**	-/- 18,5
Mutaties in het boekjaar	**17,9**	-/- 15,9
Stand per 31 december	**-/- 16,5**	-/- 34,4

Deze reserve betreft de wettelijke reserve ingehouden winsten en rechtstreekse vermogensveranderingen deelnemingen.

6. Algemene reserve

De mutaties in de algemene reserve zijn als volgt:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Stand per 1 januari	**2.351,1**	2.656,7
Bestemming resultaat voorgaand boekjaar	**272,2**	-
Dividenduitkering conform winstbestemming 2009	**-**	-/- 294,1
Effect tariefswijziging op de uitgestelde belastingen	**-**	-/- 36,0
Saldo van actuariële winsten en verliezen ter zake van		

personeelsbeloningen,	**-/- 74,1**	-/- 70,8
waarvan vennootschapsbelasting	**18,5**	18,0
Gerealiseerd deel van de ongerealiseerde herwaardering	**241,6**	74,7
Mutaties wettelijke reserves	**-/- 1,0**	2,6
Stand per 31 december	**2.808,3**	2.351,1

7. Resultaat boekjaar

De mutaties in het resultaat boekjaar zijn als volgt:

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Stand per 1 januari	**453,7**	121,8
Uitgekeerd dividend	**-/- 181,5**	-/- 121,8
Bestemming van het resultaat	**-/- 272,2**	-
Resultaat over het boekjaar	**-/- 602,0**	453,7
Stand per 31 december	**-/- 602,0**	453,7

8. Voorzieningen

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Voorziening voor pensioenverplichtingen	**106,1**	28,5
Voorziening voor jubileumuitkeringen	**5,2**	7,3
Voorziening voor secundaire arbeidsvoorwaarden na pensionering	**5,5**	9,7
Voorziening voor reorganisatiekosten	**0,1**	0,3
Voorziening voor opruimingskosten en saneringen	**94,4**	30,0
Totaal voorzieningen	**211,3**	75,8

Voor een nadere specificatie van deze voorzieningen verwijzen wij naar punt 16 en 17 van de nadere toelichting op de geconsolideerde balans in de geconsolideerde jaarrekening.

9. Schulden aan groepsmaatschappijen

In 2011 is de kortlopende verplichting 'intercompany callgeld opgenomen gelden' geherrubriceerd van 'kortlopende financieringsverplichtingen' naar 'schulden aan groepsmaatschappijen'. De vergelijkende cijfers over 2010 zijn overeenkomstig aangepast.

10. Overige posten in de vennootschappelijke balans

Voor een toelichting op de overige posten in de vennootschappelijke balans verwijzen wij naar de toelichting op de desbetreffende geconsolideerde posten in de geconsolideerde jaarrekening.

Nadere toelichting op de vennootschappelijke winst-en-verliesrekening

11. Overige bedrijfslasten

In miljoenen euro's	**2011**	**2010**
Aan investeringen toegerekende kosten	**-/- 100,8**	-/- 112,1
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	**196,7**	200,4
Kosten van netwerk beheer	**175,6**	174,5
Overige bedrijfslasten	**192,8**	137,1
Totaal overige bedrijfslasten	**464,3**	399,9

De toelichting op de bezoldiging van bestuurders en commissarissen is opgenomen in de toelichting op de geconsolideerde financiële overzichten.

12. Honoraria externe accountant

Ten laste van de rechtspersoon zijn in het boekjaar de volgende honoraria gekomen ter zake van werkzaamheden die door de accountantsorganisatie zijn uitgevoerd die belast is met het onderzoek van deze jaarrekening. In deze opgave zijn mede begrepen de overeenkomstige honoraria bij de geconsolideerde dochtermaatschappijen.

In miljoenen euro's	**Totaal**		**Waarvan Ernst & Young Accountants LLP**	
	2011	**2010**	**2011**	**2010**
Onderzoek van de jaarrekening	**0,7**	0,8	**0,5**	0,7
Andere controleopdrachten	**0,6**	0,5	**0,6**	0,3
Adviesdiensten op fiscaal terrein	**0,2**	0,4	**-**	-
Andere niet-controlediensten	**-**	-	**-**	-
Totaal honoraria externe accountant	**1,5**	1,7	**1,1**	1,0

13. Financieringsbaten en -lasten

In miljoenen euro's		**2011**		**2010**
Rentebaten	**84,7**		57,0	
Resultaten op vreemde valuta	**-**		0,6	
Financieringsbaten		**84,7**		57,6
Rentelasten	**-/- 186,4**		-/- 164,0	
Resultaten op vreemde valuta	**-/- 0,5**		-	
Overige financieringslasten	**-/- 0,2**		-/- 1,6	

Financieringslasten	**-/- 187,1**		-/- 165,6
Saldo	**-/- 102,4**		-/- 108,0

14. Overige posten in de vennootschappelijke winst-en-verliesrekening

Voor een toelichting op de overige posten in de vennootschappelijke winst-en-verliesrekening verwijzen wij naar de toelichting op de desbetreffende geconsolideerde posten in de geconsolideerde jaarrekening.

Overzicht deelnemingen

Naam van de vennootschap	Zetel	Aandeel in kapitaal op 31 december 2011
Gas Transport Services B.V.	Groningen	100%
Gastransport Noord-West Europa B.V.	Groningen	100%
Gastransport Noord-West Europa Holding B.V.	Groningen	100%
Gastransport Noord-West Europa Services 1 B.V.	Groningen	100%
Gastransport Noord-West Europa Services 2 B.V.	Groningen	100%
Gastransport Noord-West Europa Services 3 B.V.	Groningen	100%
Gastransport Noord-West Europa Services 4 B.V.	Groningen	100%
Gasunie BBL B.V.	Groningen	100%
Gasunie Engineering B.V.	Groningen	100%
Gasunie LNG Holding B.V.	Groningen	100%
Gasunie Underground Storage (GUUS) B.V.	Groningen	100%
Gasunie Zuidwending B.V.	Groningen	100%
Vertogas B.V.	Groningen	100%
Cupa Holding GmbH	Hannover, Duitsland	100%
Cupa Transport Services GmbH	Hannover, Duitsland	100%
Gasunie Deutschland GmbH & Co. KG	Hannover, Duitsland	100%
Gasunie Deutschland Services GmbH	Hannover, Duitsland	100%
Gasunie Deutschland Technical Services GmbH	Hannover, Duitsland	100%
Gasunie Deutschland Transport Services GmbH	Hannover, Duitsland	100%
Gasunie Deutschland Transport Services Holding GmbH	Hannover, Duitsland	100%
Gasunie Deutschland Verwaltungs GmbH	Hannover, Duitsland	100%
Gasunie Ostseeanbindungsleitung (GOAL) GmbH	Hannover, Duitsland	100%
Gasunie Infrastruktur AG	Zug, Zwitserland	100%
BBL Company V.O.F.	Groningen	60%
Gate terminal B.V.	Rotterdam	42,5%
Gate terminal C.V.	Rotterdam	42,5%
Gate terminal Management B.V.	Rotterdam	50%
DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport-GmbH	Handewitt, Duitsland	75%
DEUDAN - Holding GmbH	Hannover, Duitsland	51%
APX B.V.	Amsterdam	20,9%
C.V. Gasexpansie IJmond	Groningen	50%
Energie Data Services Nederland (EDSN) B.V.	Arnhem	25%
Global Gas Networks Initiative (GGNI) B.V.	Groningen	25%
Rotterdamse Cintra Maatschappij B.V.	Rotterdam	25%
DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport-GmbH & Co. KG	Handewitt, Duitsland	33,3%
GASPOOL Balancing Services GmbH	Berlin, Duitsland	16,7%
NETRA GmbH Norddeutsche Erdgas Transversale	Emstek/Schneiderkrug, Duitsland	33,3%
NETRA GmbH Norddeutsche Erdgas Transversale & Co. KG	Emstek/Schneiderkrug, Duitsland	28,7%

De Raad van Bestuur,

P.C. van Gelder, voorzitter
H.A.T. Chin Sue
G.H. Graaf

De Raad van Commissarissen,

G.J. van Luijk, voorzitter
C. Griffioen, vice-voorzitter
A. Lont
H.L.J. Noy
M.J. Poots-Bijl
J.P.H.J. Vermeire

Groningen, 30 maart 2012

Overige gegevens

Statutaire regeling omtrent de winstbestemming
De Raad van Bestuur acht een reservering van de winst op grond van artikel 39 lid 2 van de Statuten niet noodzakelijk. Hierdoor staat de winst over het boekjaar ter vrije beschikking van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

De vennootschap kan aan de aandeelhouders en andere gerechtigden tot de voor uitkering vatbare winst slechts uitkeringen doen voor zover haar eigen vermogen groter is dan het bedrag van het geplaatste kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden.

Voorstel winstbestemming
De Raad van Bestuur stelt voor om het verlies van 602,0 miljoen euro over 2011 ten laste te brengen van de algemene reserve.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en de Raad van Commissarissen van N.V. Nederlandse Gasunie

Verklaring betreffende de jaarrekening
Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2011 van N.V. Nederlandse Gasunie te Groningen gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de vennootschappelijke jaarrekening. De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde balans per 31 december 2011, de geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2011, het geconsolideerde overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerde mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerde kasstroomoverzicht over 2011 en de toelichting waarin zijn opgenomen een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen. De vennootschappelijke jaarrekening bestaat uit de vennootschappelijke balans per 31 december 2011 en de vennootschappelijke winst-en-verliesrekening over 2011 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur
Het bestuur van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie en met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW), alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant
Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de vennootschap gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de geconsolideerde jaarrekening
Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van N.V. Nederlandse Gasunie per 31 december 2011 en van het resultaat en de kasstromen over 2011 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie en met Titel 9 Boek 2 BW.

Oordeel betreffende de vennootschappelijke jaarrekening
Naar ons oordeel geeft de vennootschappelijke jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van N.V. Nederlandse Gasunie per 31 december 2011 en van het resultaat en de kasstromen over 2011 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen
Ingevolge artikel 2:393, lid 5, onder e en f, BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392, lid 1, onder b tot en met h, BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391, lid 4, BW.

Groningen, 30 maart 2012

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. P.J.T.A. van Kleef RA